

Sven Elvestad

De fortaptes hus

Fortælling

bokselskap.no
Oslo 2023

bokselskap.no, Oslo 2023

Sven Elvestad *De fortaptes hus*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1912 (Kristiania/Aschehoug) og er basert på digital tekstversjon ved Øystein Tvede.

ISBN: 978-82-8319-705-1 (bokselskap.no), 978-82-8319-706-8 (epub), 978-82-8319-707-5 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

I.

[1] En stille høstnat, mens maanen fløt gul og kald omkring mellem skyerne, hørtes latteren. Den var rusten og hæs. Den lignet mest av alt et skrik. Folk som var sent oppe, stirret pludselig utover markerne, men der var intet andet at se end den lydløse flykten av skyggerne under skyernes himmelreise. Saa lød latteren igjen; kom den fra husene?

Ved byens ytterste grænse, hvor den snorrette landevei trak husene med sig utover markerne, reiste sig mot himlen en forunderlig høi av skygger og lys. Det var husene, som med de brede uthængende tak kastet tykke skyggetepper paa hverandre. Indimellem stirret vinduernes blinde utslukte øine ... Var det indefra husene latteren kom. Eller var det et skrik. Eller en hund som hylte.

Menneskene forstod ikke rigtig, hvad det var, men trodde, at en fremmed fugl, som hadde forvildet sig herop yterst ute fra havskjærene, skrek raadløs over byen, idet den seilet med utspilede [2] vinger gjennom den isblaa luft. Enkelte mente at ha set skyggen av den ile som en sort kat over markerne og forsvinde hen mot husene. Men det var intet av dette. Den merkværdige lyd kom inde fra husklyngen. Det var *mordet*, som sat og lo paa tverstokken under taket paa repslugerens hus.

Næste morgen talte man om tingen hos bakeren og hos handelsmanden. For menneskene heromkring hadde litet at tale om, de stille døgn kom og gik umerkelige som de vekslende aastider. Og alle blev enige om, at de hadde hørt en fugl paa flugt.

Likesom menneskene, naar de har levet nogen tid, antar præg av sit sind, nogen blir mørke og truende, andre lyse og venlige, andre tause og indesluttete, saaledes antar ogsaa husene præg av de mennesker, som bor der. Et rigtig gammelt hus, som ligger halvt gjemt under store trær, ligner en sammensunket overgrodd grav, den blide alderdom, livets fredfulde hensmuldren aander stille over huset. Vi ser et stort hus, som larmer med dørene, nogen av vinduerne sover gjenlukket bak persiennene, det er som gule, trætte øine er faldt i; andre vinduer staar aapne, gardinerne flagrer urolig i vinden, og indenfor disse vinduer bevæger hastige skygger sig. Røk driver ut fra skorstenene. Dumpe støt kommer op fra kjelderne.

Det knækker i trappeledene. Hele huset lever med i beboernes livsjag. Det kan være [3] arbeidere, som bor her, eller forretningsmænd, – trætte, opspilte, travle mennesker. Men et hus kan ogsaa røbe hemmeligheter; de siver ut gjennom væggene, som i tidligere tider har dæmpet skrik og rædsel eller rop av glæde. Likesom man i en menneskevrimmel kan studse ved at træffe et menneskeansigt, der lukker over en gaade, saaledes kan man forbauset stanse foran et stille hus og si til sig selv: Her maa være hændt noget engang. Eller man kan faa en anelse om noget fremtidig, en ildebrand, eller en sammenstyrtning, naar man en øde nat gaar forbi et hus, hvis aapne sorte glugger sluker de klagende vindstøt.

Repslager Altenburgs hus stak ikke av fra de andre hus, som stimlet utover markerne ved bygrænsen. Det var bygget som de andre av en solid bygmester efter de sedvanlige regler, en etage med kvist og overhvælv av et tak, som hang utover væggene og skygget for vinduerne paa kvisten. Men huset hadde allikevel et daarlig ord paa sig. Folk vilde nødig bo der. Det blev sagt, at huset oftere hadde hørt dødsrallen end spædbarnskrik. Malingen vilde ikke sitte, men flasset av, nu og da sprak et bord i væggen av formegen solhete. Grunden maatte ogsaa være daarlig, for i aarenes løp hadde huset sunket i det ene hjørne, og det hændte, at den giftige grønne mug fra kjelderen aat sig gjennom gulvet og satte sig fast i de inderste krokene, bak en seng eller en komode, hvor der aldrig blev vasket [4] uten hver gang folk flyttet. Repslagerens hus støtte op til de store marker, som eiedes av byen. Om sommeren fyldtes værelserne med lugten av det gule korn, men om vinteren strømmet blæsten fra vidden frit mot vinduerne, og huset gjennembævedes av en isnende kulde.

Forbi huset, til den ene side, rislet en liten bækk, som kom fra markerne. Om sommeren var den næsten uttørret, vandet stod stille og brunt i pytterne. Til den anden side hadde huset som gjenbo en staldbygning; derindefra hørtes om nätterne dump larm, naar hestene stampet med sine hover mot gulvet. Som huset var ugjestmildt og trist, var omgivelserne det ogsaa, markerne øde og ensformige, bygningerne omkring graa av slit og fattigdom. Og fra vinduerne mot nord kunde beboerne se over til en sandhøi, som elven i fjerne tider hadde avleiret. Henover denne høi blæste det bestandig, vinden pep i det tørre stride græs. I taake eller naar skumringen kom, lignet høien en umaadelig stor grav. Bakenfor sandhøien bruste elven og fossen. Fosseduren hørte ingensinde op, den suste gjennom alle aastider, men ingen lyttet efter den længer, den var glidd ind i stilheten som en del av den.

Huseieren, repslager Altenburg kunde fra sine vinduer se markerne og sandhøien. Finnen Risannen, som bodde alene med sin datter paa kvisten

ovenover, kunde tillige se noget mere: Den blinkende traad av jernbanelinjen paa den anden side elven [5] under aasryggens takkede silhouet. Og saa fabrikskorstenene og det øverste av taket paa uldspinderiet ved fossen. I regnveir glinset dette tak som en mat sølvplate. Snekker Ring, som bodde mot syd, kunde slet intet se uten gaardspladsen og staldbygningens bakvæg. Gaardspladsen var altid opfyldt av skrammel, – vedstabler, en itubrukket haandkjærre og de sørgelige halvt hensmuldrede rester av nogen kalkbaljer, som skrev sig fra en tid, da gaarden blev repareret og som laa saa langt tilbake, at ingen længer kunde huske det. Men baatsmand Jan Jansen, som bodde paa kvisten ovenover snekkeren, hadde utsigt til alle takene henover byen – helt ut mot sjøen og indseilingen. I repslagerens hus bodde saaledes fire familier. Og alle var fattige.

Ti likesom huset set utenfra fortalte om tæring og henslæpt liv, saaledes hersket trang og tristhet indenfor væggene. Repslageren selv var stadig trykket av vekslere og terminer. Med regelmæssige mellemrum saaes en samling sortklædte mænd med protokoller under armen svinge ind fra gaten og langsomt bevæge sig over gaardspladsen. Da indtraadte taushet overalt i huset, beboerne lyttet. Det hændte, at to eksekutioner kom samtidig, luften sortnet av alvor, det var som om en begravelse snek sig indover i værelserne. De andre familier stred ofte med arbejdsløshet, nød og sygdom. Den folketallige lille gaard, som ellers til stadighet gjenlød av skingrende støi, av koner [6] som skrek paa sine barn, og barn som skrek paa mat, og bliktpøi som ramlet ned av kjøkkenvæggene, den hadde sine visse forunderlige dage, da der var saa stilt inden- og utenfor væggene, at man kunde høre rop langveisfra eller klokkeklemt fra kirketaarnet nede i byen. Det var i de dage, da grønt granbar var strødd foran huset, og beboerne aandet i den nye og sælsomme duft, som granbaret førte med sig langt borte fra skogen og jorden.

Folkene i de andre hus kunde sitte ute paa trapperne og sladre sammen i de lune kvelder, mødrene paa de øverste trin, brede og store, og barnene nedenfor dem, trætte, lænende sig op til deres mægtige skjørter. Stemmerne var lavmælte og rolige og passet til kveldens fred og den stille, støvhvite gate. Omsider blev passieren paa en saadan trappe taaket og murrende som selve skumringen, og et barn, som hadde været forsent ute, stanset langt henne, gjenkjendte et forklæ i skumringen, gled ind til det og blev stille og blev borte ... Men hvordan skulde der være anledning til saadanne stunder om kveldene utenfor repslagerens hus? Risannen, den fattige kjæmpe paa kvisten, talte aldrig med nogen, men stængte sig inde bak lukkede vinduer i sit lumre værelse. Snekker Rings kone var ved sengetid dødtræt av dagens slit med mat og unger. Hendes liv var enten skingrende mas eller søvn. Og baatsmand Jan Jansen kunde slet ikke tale uten i uforstaaelige

[7] sjømandsuttryk. Og dertil kom, at alle i repslagerens hus var fiendtlig stemt mot hverandre. Den ene tænkte hatefuldt paa den anden. Der var ikke noget egentlig iveien, men det var likesom ikke forsonlighet og overbærenhet kunde trives i dette mørke hus, ondskaben blev aldrig sluppet ut; den gik med beboerne opad trappen, fulgte med indad dørene, satte sig fast i tapeterne og blev tilbake indenfor terskelen, naar menneskene gik ut i solen. Den blev næret av alle dagens smaa ærgrelser, sorger, nød og misundelse og vokste frodig op fra de mugne og klamme gulv. Fra klokken ni var der stilt i repslagerens hus, – hvis da ikke snekkeren kom fuld hjem. For saa blev der over og under en tassen av bare føtter, en knirken av dører, som aapnedes varsomt; hele huset gjenlød av en ondskapsfuld lytten, det var likesom usynlige ører foldet sig ut i mørket, til de stod vældige og dørgende stille.

Men en nat var der allikevel lys i baatsmandens vindu; det skinte saa gult og ensomt utover takene. Jan Jansen skulde paa reis. Indenfor hørtes vage trin og lyd av stemmer, baatsmandens ru, skjeggete røst og konens forsagte hvisken. En og anden gang blev gardinet skjøvet tilside, og et ansigt stirret op mot himlen. Hos baatsmanden fandtes intet ur, men Jan Jansen kunde til enhver tid se paa mørket og stjernerne og solen, hvad klokken var. Endelig slukket lampelyset, og det blev mørkt og stille over hele [8] huset, mørkt og stille som bestandig, i vinter- og sommernætter. Litt efter hørtes fottrin fra det lille kjøkken, døren ut til trappegangen blev aapnet og lukket. I trappen var det ikke ganske mørkt, en blaa søile av maaneskin stod nedgjennem den lille glugge i taket. Baatsmanden steg frem i dette lys og blev staaende. Han hadde en sæk paa ryggen; lyset fra himlen randt over ham. Det var som om han allerede stod under skylightet paa et skib i maaneskin.

«Kommer du?» spurte han.

En stemme svarte inde i mørket. Det var konen. Hun famlet med nøklen. Endelig kom hun, og de fulgtes langsomt og forsigtig nedover trappen. Da de traadte ut paa gaardspladsen, samlet konen, der gik foroverbøiet som mennesker, der hoster meget, sit sjal tettere rundt halsen, for det var sent paa høsten, luften var haard og kold. Inde i stalden stampet hestene, og fra gaten hørtes en hunds langtrukne ulen.

Manden lyttet.

«Nu løses det kanskje op for én,» sa han, «hunden uler.»

«Kanske er det handelsmanden.» svarte konen, «han har ligget syk i hele vinter.» Og hun tilføiet nogen ord, hvis mening førte tilbake mot søvnløse nætters grunden og næringsssorger:

«Regnskapet kommer for alle. Hundene er ute efter ham.»

Pludselig stirret de begge op mot Risannens [9] vinduer. Alle i repslugerens gaard visste, at kjæmpen ikke taalte hundeglam. Naar han hørte hundene gjø, krøp han ind i sin hule som et saaret dyr. Men det var stille hos Risannen.

«Jeg synes det lyser i vinduet,» sa konen.

«Nei,» svarte manden, «det er bare maanen. Den er gul som messing i kveld. Den skriker paa uveir.»

Det øverste av Risannens vindu hang fast i mørket, som uutgrundelig tæt samlet sig under takets fremspring. Det kolde maaneskin jaget natten ind i alle krokene, hvor den laa ubevægelig i sorte folder. Hver gang maanen seilet omkring en sky, bredte den sit mørke lydløst utover de blaa flater, men flygtet igjen i skjul, naar maanens gule sigd stak frem bak skyen. Saaledes var natten en ustanselig skiften av skygger og lys; det døde mørke flygtet for det kolde skin fra den døde klode, bredte sig og vek igjen. Og vinduerne lyste i dette spil som likstene paa en kirkegaard.

Sjømanden flyttet sin bør over paa den anden skulder og trak luen nedover ørene.

«Huf det er koldt,» sa han, «klokken er to.»

Og saa gik de.

I den frosne gate klang mandens skridt haarde mot stilheten og konens hurtige, trippende trin.

Utenfor handelsmandens hus stanset de igjen, for der var lys i vinduerne.

Konen gik helt hen til væggen og lyttet.

«Hører du noget?» spurte manden.

[10] Hun svarte ikke straks, men da de igjen hadde sat sig i bevegelse og var kommet ind i en anden gate, sa hun:

«Aa nei, det var stilt indenfor. Han sov nok nu. Jeg hørte bare et ur som tikket.»

Litt efter sa manden hen i veiret:

«Tro om han klarer natten?» –

Saa blev der ikke talt mere mellem de to paa længe. De gik og gik, og lyden av deres skridt slog stilheten i stykker i de øde gater. Gruset fræste omkring deres fotsaaler, idet de gik under byparkens trær; da forsvandt de ganske i skyggerne. De kom forbi kirkegaardsmuren, som maanebelyst seilet frem lik en isbræ i mørket, og de blev ganske sorte foran dette lys, som var de skygebilleder, der gled henover muren. Saadan er de smaa byer i de lange nætter. De hører nætterne og stilheten til. Alle husene er lukket og døde, en urskog av skygger gror over dem. Og naar en fjern gate gjenlyder av en enlig vandrers skridt, da synes man at høre en efternøler, som, glemt i en ruin, leter efter sine fæller, som forlængst er drat bort med den vigende dag.

Men endelig naadde de to frem til elven. De stanset ved broen, og manden satte sin bær ned paa jorden. Han skulde over broen ned til skibet, som ventet paa ham. Frem bak nogen plankestabler stak det øverste av skibets master. Master og rær lyste som sølv. Manden saa ut mot sjøen. Ved horisonten var himlen mørk og [11] truende, luften samlet sig tyk, den bulnet av indestængt blæst.

«Huf,» sa han igjen, «den ser svart ut.»

Konen stirret forsagt ned i elven. Hendes stemme blandet sig med det skjøre klinger av strømmens rislen mot brostokkene.

«Enhver har sin byrde i livet,» svarte hun, «jeg har ogsaa min, det er ikke anderledes.»

Saa tok de farvel med hinanden. Manden slengte sin sæk over ryggen og stavret adstadig og hjulbent over brobuen. Konen gik hjem den samme vei, de begge nylig hadde gaat. Der var fremdeles lys i handelsmandens vindu, og hun lyttet igjen, men hørte ikke noget andet end klokken tikken derinde. Men mens hun stod tæt ved ruten og lyttet, saa hun sig hurtig omkring, som om hun hadde hørt nogen komme. Det var intet. Hvis døden skulde til handelsmanden inat, vilde den nok komme uten støi, for døden er stille som en skygge.

Men da konen var kommet hjem til repslugerens hus og gik forbi resterne av de gamle kalkbaljer paa gaardspladsen, maatte hun allikevel stanse igjen, for nu hørte

hun da virkelig, at en dør knirket etsteds inde i huset. Det var en dør, som forsigtig blev lukket i laas. Kunde det være jentungerne, som var vaaknet? Jentungerne fik aldrig vite bestemt, naar baatsmanden reiste. Skjønt barna var vant til det, var det allikevel *faeren* som drog avsted. Og han skulde ikke ha ^[12] dem sittende ind til hinanden i sengen og ynke sig. Men nu var de kanskje vaaknet allikevel ... Konen skyndte sig ind i trappeopgangen. Hun gik forbi repslugerens og snekkerens kjøkkendører og naadde hen til trappen. Og her var det hun hørte, at hun ikke var alene, men hadde et menneske i nærheten av sig i mørket. Hun blev staaende stille og samle sjalet tettere omkring sig med skjælvende fingre, for pludselig angst kan virke som kulde.

«Er det nogen der?» hvisket hun.

Der kom intet svar, men noget bevæget sig paa trappens nederste trin. Nu er det saadan med smaa og fattige mennesker, som lever tæt sammen, at de likesom dyrene kan kjende hverandre, efter hvad de oppfatter gjennom øret. De skjælner ubevisst mellem alle de smaa lyde og bevægelser, som tilhører det daglige livs stræv, raslen med klær, famlen ved dørvidere, skridt, et menneskes hoste, et menneskes maate at aande paa. De føler hinanden i mørke, likesom de kan gli ind til hinanden i mørke eller i ulykke. Baatsmandens kone hørte den svake støi derhenne i trappen og forstod straks hvem, som sat der.

«Det er jo Signe Risannen,» sa hun, «hvad gjør du her midt paa natten?»

Langt om længe kom svaret i en lav hvisken:

«Ingenting ... »

Konen famlet sig hen til hende i mørket.

«Ingen kaape,» sa hun, «fryser du ikke?»

^[13] «Jo.»

«Men saa varm du er. Er du syk? Hvorfor sitter du her? Signe?»

Den unge pike reiste sig op og grep om konens arm.

«Tal ikke saa høit, mor Jan.»

«Sover din far, Signe?»

«Ja.»

Signe gik ved siden av mor Jan langsomt opover trappen. Men da de kom frem i lyssøilen under gluggen, saa konen, at Signe hadde grætt. Mor Jan spurte ikke om noget mere, men i den dypeste forundring blev hun staaende, mens Signe snek sig hen til døren. De bodde paa hver sin side av trappen. Signe aapnet døren. Mor Jan kunde ikke se hende mere i mørket, men hun hørte laasen rasle og døren gaa op med en svak rysten; saa blev alt stille.

Mor Jan behøvet ikke at tænde lampen, da hun kom ind i sit kjøkken, for en kold, blaa skumring randt indad vinduet og spandt et sælsomt lysteppes utover gulvet. I dette lys, som kom fra fjerne avgrunde av himlen, bevæget hun sig uten støi. Saa gled hun stille ind i værelset ved siden av, hvor jentungerne laa og sov. Hvor slike koner kan liste sig forsigtig omkring søvnen. De nærmer sig sovende barn saa varsomt som aandedrag.

II.

[14] Det var ingen som rigtig visste, hvorfra kjæmpen Risannen var kommet til den lille by. Han var meget hemmelighetsfuld. Det var nu ti aar siden han med sine to barn og sit fattige bohove hadde leiet sig ind i et trangt litet værelse i byens daarligste strøk. Ingen kjendte ham, og han søkte ingen. Naar naboerne vilde tale til ham, undgik han dem, og blev de altfor nærgaaende, flyttet han. Risannen led tydeligvis av menneskeskræk. Han flyttet fra hus til hus uten nogen paaviselig grund. Naar han hadde bodd et aars tid i et værelse, var det likesom huset brændte omkring ham, og han maatte avsted. Saaledes flakket han omkring i byen, han hadde til stadighet ukjendte mennesker omkring sig, og derav kom det, at ogsaa barnene vokste op uten at slutte sig til nogen. Den ældste var en gut, som allerede var ti-tolv aar, da Risannen dukket op i byen. Gutten var livligere og mere omgjengelig end faren, og da han skikket sig vel, kom han hurtig ind i en stilling som inspektør ved politiet. Han var i grunden [15] godt likt, men ingen kunde like den store og tause og hemmelighetsfulde mand, hans far.

Det kunde ikke undgaaes, at naboerne svævet omkring ham i en stor og stedsevarende lytten, men folks nysgjerrighet stanset ved hans stængte dør og hans bestandig lukkede vinduer. Hvem var han? Var hans kone død eller levde hun endnu i det fremmede land, hvorfra han var kommet? I begyndelsen kunde naboerne nu og da se ham staa bak det skimlede vindu, graa og svær og taaket med sin lille pike paa armen, og stirre ut. Naar han opdaget, at nogen betragtet ham, gled han straks bort fra vinduet, og derefter kunde man høre ham gaa frem og tilbake inde i værelset, tungt og langsomt. Indtil han igjen stillet sig op ved vinduet. Det var et merkværdig stille barn hans lille pike. Hun pludret ikke som andre barn. Naar hun sat hos ham, holdt hun armen om hans store hode og famlet med sine smaa fingre i hans graa haar. Og naar faren stirret ut over byen eller ut over de ensformige marker, saa stirret hun ogsaa. Det var likesom farens fjerne og sørgmodige blik gjenspeilet sig i hendes store barneøine, som om hun saa forundret efter noget, som skulde komme, og som aldrig kom.

Og saa hændte det uventede og merkværdige, at Risannen blev boende i replagerens hus. I dette skjæve og uhyggelige hus, som rummet saa meget mørke

og saa megen lidelse, der slog han [16] sig endelig til ro. Nu hadde han allerede bodd her i flere aar. Sønnen var forlængst flyttet fra ham, men datteren var blit boende. Man sa om ham, at han var en ond og menneskefiendsk mand, men man sa ogsaa om ham, at han var glad i sin datter. Under hele opveksten passet han hende, som en mor passer sit barn, men hans omsorg var enkel og klodset. Naar han skulde trøste hende, visste han intet bedre end at løfte hende op paa sine armer, han hadde sjelden noget at si hende. Men barnet blev ogsaa taus og stille, naar hun fik lov til at sitte ved siden av hans graa hode.

Handelsmanden kunde fortælle om hans store fattigdom. Saalænge barnene var smaa, gik han selv og kjøpte mat. Naar han kom ind i butikken, visste han nøiagtig, hvad han vilde ha. Han hadde tænkt det ut i forveien. Det kunde være et brød, eller en sild, eller et stykke kjøt; altid for nogen faa ører. Fandtes ikke det forlangte i butikken, blev han raadvild og gik, det kunde ikke nytte at foreslaa ham noget andet istedetfor. Men hvorledes fortjente han penge til sine smaa fornødenheter? Man saa ham aldrig bestille noget. Efterat sønnen var blit voksen og kommet i stilling, mente folk, at han hjalp sin far. Man trodde at forstaa det derav, at sønnen aabenbart viste ham ringeagt. Han besøkte ham sjelden, og naar han møtte ham paa gaten, hilste han kort og gik forbi. Den gamle saa da heller ikke saadan ut, at en ung fremadstræbende mand i en liten by kunde [17] ha glæde av at omgaaes ham; ryggen paa hans frakke var slitt og blank som asfalt en regndag, og støvlerne var store og grove; han istandsatte sine støvler selv, sa folk.

Da Signe var seksten aar, fik hun plads paa uldspinderiet, og saa beskjæftiget ikke naboerne sig mer med hans pengesaker, for saa trodde de at vite, hvor de smaa skillinger kom fra. Desmere la de merke til hans særheter og skumlet over hans indesluttethet. Skjønt ingen av dem utmerket sig ved særlig renslighet, talte de meget om, at det dog var forfærdelig, hvordan Risannen bodde. De mente det ikke kunde være rigtig, hvad nogen paastod, at han var av god familie, og at han het noget andet, og at han i det fjerne land, hvorfra han kom, hadde sittet i en anset stilling. For hvordan kunde en fin mand leve saadan, hans leilighet var som en muggen hule, vinduerne blev aldrig slaat op. Han var ikke alene bange for menneskene; men for alt, som var utenom ham, for luften og sjøen og solen; naar foraaret kom, og skogene brast og bruste med vellugt, da stængte han sig inde i sit mugne værelse og blev ganske stille, man hørte ikke engang hans skridt. Nogen som hadde set ham gjennom dørgløtten, fortalte, at han sat aldeles urørlig i halvmørket i sofahjørnet og var som en død.

Da baatsmand Jan Jansens kone vaaknet om morgenen, efterat hun hadde fulgt sin mand ombord, [18] hadde hun en tydelig fornemmelse av, at det var blit koldere. Hun gik hen til vinduet og følte med fingrene paa ruten, glasset var dugget og iskaldt, og blæsten pep sørgmodig i sprækkerne. Det var halvmørkt utenfor, en rustbrun himmel slæpte sig lavt henover takene; vinteren laa paa lur i nærheten; det tegnet til en raa og uhyggelig dag, – en av disse besynderlige tunge dage paa grænsen mellem høst og vinter, da man synes det er haabløst langt til vaaren, og luften træder isnende mot ens øine, og man betages av en angst for noget, man ikke kan forklare sig, en fare, som svæver omkring en, eller en ulykke, som er nær.

Og mor Jan synes hun aldrig tidligere nogen dag efter mandens avreise hadde været saa sorgfuld. Nu og da maatte hun stanse i sit arbeide i kjøkkenet eller med jentungernes tøy. Da var det likesom hun lyttet efter noget; hun la eftertænksomt haanden under haken og stirret ut i den graa luft, hvor de kulsorte fugler klagende tumlet omkring. Hun forstod ikke sin egen tungsindighet og tænkte slet ikke derover, men hun mindtes mandens ord om havgapet, som saa svart og truende ut; – endnu nu i morgenbrækningen syntes himlen over fjorden at sortne og bulne ut som om et tordenveir var nær. Da hun av klirren med kjeler og rysten i væggene efter dører, som sloges igjen, forstod, at de andre mennesker i huset ogsaa var kommet paa benene, husket hun ogsaa sit møte om natten med lille Signe i den [19] mørke trap. Og saa blev hun med en gang i bedre humør, for nu hadde hun noget at tale om.

Allerede da hun stod i vedskjulet og samlet sammen nogen spinkle brændestykker til at lægge under kaffekjelen, fik hun fortalt det til snekker Rings kone, som til at begynde med var høist forbauset over den merkværdige hændelse, men som straks efter sa, at det var der nu slet ikke noget at undres paa. Hun hadde hele tiden trodd, at der var noget mystisk med den familie; selvfølgelig hadde Signe været utover veiene en tur. Madam Ring hadde hørt trækspillaat fra Kongeveien ved midnat. Aa jo, jentene begyndte tidlig at flakse nu. Hvor gammel kunde hun være, stumpen?

«Sytten aar,» mente mor Jan, som stod med veden i fanget; madam Ring hadde sat vandbøtterne fra sig paa jorden med et skrald, saa nu var sladdereren i fuld gang.

«Og saa var hun begripeligvis ræd for at vække den gamle, derfor sat hun i trappen, jo, det er fint folk ... jeg synes nok jeg har hørt skridt og hvisken og dørknirk her om nätterne, men jeg trodde det var repslageren.»

«Det kunde jo ogsaa ha været Deres egen mand,» mente mor Jan.

Madammen tok i bøtterne.

«Vinter'n holder sig,» sa hun, for nu vilde hun tale om noget andet, «og Deres mand som maatte ut paa sjøen inat da, stakkar, det ser ut til uveir, fuglene flyr lavt.

[20] Mor Jan sukket og saa sig om, grepet av en forunderlig bæven.

«Og saa skriker de saa stygt, mor Jan, se deroppe under tverstokken flakser de, de er ganske svarte, jeg undres paa, hvorfor alle disse fuglene skal holde til netop her i dette hus.»

Mor Jan saa op mot husvæggen.

«Repslageren ligger endda,» mumlet hun, «rullegardinet er nede.»

«Ja den lathans, han gidder ikke arbeide, saa er det jo ikke underlig, at renterne ikke blir betalt; nei, det skulde være os, som eide gaarden, saa skulde vi faa sving paa'n, – nu gaar forsyne mig muggen tversgjennem gulvene. Og saa skjæv som den er –»

Saaledes gik de to koner smaapratende ind i gangen. Madam Ring forsvandt i sin leilighet, men mor Jan var ikke kommet længer end i trappen, da hun hørte derindefra knaldet av et slag i bordet og saa mandens grove røst, som ropte: «Fanken ogsaa!» Saa ramlet en blikkasserolle ned fra væggen. Og derpaa konens skingrende stemme. De trættet ofte stygt hos Rings.

Straks efter blev rulgardinet i repslager Altenburgs vindu hævet op, og saa knirket døren hos Risannen, og Risannen kom ut, saaledes var alle vaaknet i repslagerens hus. Da Risannen gik nedover de skrikende trappetrin og kom forbi repslagerens dør, møtte han repslageren selv for utgaaende. Og her forefalt dagens første merkværdige [21] hændelse. Risannen pleide bestandig at gaa forbi alle, han møtte, uten at stanse, uten engang at se paa dem, ingen hilste paa ham, og han hilste paa ingen. Men nu stanset han med et ryk foran repslageren og saa paa ham. Kanske kom det av, at repslager Altenburg denne morgen saa blekere ut end sedvanlig; hans ansigt var blygraat, og hans øine flimret som efter en søvnløs nat. Risannen stod nærved ham. Kjæmpens svære hode lutet over den andens bleke og tynde ansigt. Repslageren hilste; det lignet ham nu heller ikke at hilse paa Risannen, for Altenburg følte sig bestandig som gaardeier og overlegen den fattige indesluttede mand paa kvisten. Men det var likesom kjæmpens nærhet og det tause og mægtige i hans skikkelse fremtvang ydmyghet hos ham, og han hilste godmorgen. Men Risannen svarte ikke, han vendte sig bort fra ham og gik

langsomt videre. Repslageren blev staaende og se paa hans buede ryg, og nu var der et ondt og hatefuldt blik i hans øine, og hans læber skalv, som om han tænkte paa et skjældsord. Men han betvang sig og gik ind gennem sin kjøkkendør igjen; han var ikke helt paaklædt, buksesælerne dinglet efter ham.

Dagens larm tok efterhvert til i styrke, menneskene støiet i værelserne, lyden av stemmer fløi ut gjennom vinduerne, unger kravlet frem i dagslyset; men stemmerne var skingrende eller haarde og sinte, og barnene sat frysende og vandblaa [22] paa de fugtige trapper. Solen viste sig ikke, den blaa røk, som steg op fra pipen, flekkedes istykker av vinden og blandedes i taakedynen, som rolig og uuttømmelig gled henover byen. Ved middagstid pisket et skarpt haglveir mot vinduerne, det stanset hurtig, men takene og markerne laa længe efter hvite. Saa koldt var det allerede i luften, vinteren var nær.

Menneskene i dette hus vedkom ikke hinanden. Naar de saa hinanden gaa eller komme, mumlet de: Der kommer han. Der kommer hun. Men de sa det med en tone av bitter fortrædelighet, som om de helst vilde lægge til et skjældsord eller en ondskap. De hatet ikke hinanden av nogen bestemt grund, men ondskapen kom av sig selv fordi de var nødt til at leve indpaa hinanden med sin fattigdom og sin uendelige og haabløse strid, hvori der hverken forekom store glæder eller rystende sorger; selv døden, som ofte kom, syntes ikke disse mennesker større og forfærdeligere end en eksekution hos repslageren.

Saaledes er det forklarlig, at snekker Rings kone blev høist forundret, da hun blev vidne til, hvad hun senere kaldte for repslagerens første skræk. Det var midt under haglveiret. Hun hadde stormet ut for at redde noget vasketøi, som hun hadde hængt op til tørring. I det samme kom Signe Risannen gaaende over den store mark, som strakte sig mellem elven og huset. Hun kom fra uldspinderiet og hadde sit kaffespand i haanden. [23] Tiltrods for at haglveiret var paa det voldsomste, skyndte hun sig ikke; hun gik likesom i søvne, og hendes ansigt, som var blit graat og farveløst av arbeidet i spinderiet, og som stod utydelig mot den skumrende og uldne luft, synes ogsaa at tilhøre en sovende. Hun nærmet sig langsomt gjennom haglveirets straal. Snekker Rings kone, som allerede hadde glemt, at mor Jan inat hadde fundet den unge pike graatende i mørket paa den kolde trappe, husket det nu pludselig – og saa glemte hun at redde sit tøi. En søt nysgjerrighet overvældet hende. Med sine øine, som omsøkte den unge pike fra det blonde haar under skautet og ned til de kluntede og altfor store støvler, formelig trak hun hende nærmere, saa hun rigtig kunde faa se, hvad der var i veien. Hvis der

var noget i veien ... Et smil kan gjøre et menneskes læber saa grusomt tynde som knivsblade. Saadan smilte nu konen ved vasketøiet –

Hun stod selv skjult mellem de fugtige lakener, saa hun selv uset kunde betragte, hvad der foregik. Den unge pike var kommet helt hen til huset og gik mot repslugerens vindu. Men inde bak ruten stod repslugerens ansigt. Snekkerens kone hadde ikke set Altenburg hele dagen, og hun blev kold og forundret over, hvor blek han var. Hun kunde bare se hans ansigt og hans hænder, repslugeren lænet sig fremover et bord, hans skuldre og ryg tapte sig i værelsets mørke. Hans ansigt stod presset tæt op mot ruten, det [24] var rent, som om han vilde stige ut gjennom den, hans øine var vidaapne og forskræmte, de stirret hele tiden mot den unge pike, men der var ikke noget andet uttryk i dem end en heftig og dødelig rædsel. Med denne rædsel i det bleke ansigt, som steg frem fra mørket over to fremstrakte hvite hænder, lignet repslugeren et underlig og gaadefuldt dyr, som var indesperret og som pludselig saa en fare nærme sig. Og virkelig; den graa unge pike, som bevæget sig gjennom haglveiret, lignet i sine vaate klær en gjengangerske, en druknet. Hendes sind maatte være langt borte, hendes blik fanget intet nærværende. Hun gik forbi vinduet uten at opdage ansigtet bak ruten; hun gik langsomt, hun maatte være meget træt. Da hun vandret forbi repslugerens kjøkkenvindu, stod mandens forfærdelige ansigt ogsaa her presset op mot ruten; han hadde fulgt hende fra stuevinduet, saalænge han kunde se hende og hadde skyndt sig ind i kjøkkenet for at faa endnu et glimt av hende. Det var likesom han pludselig var stillet overfor noget utrolig, som han maatte forvise sig om tilhørte virkeligheten.

Den unge arbeiderske, som syntes at vandre i drømme, gik ind ad gatedøren og forsvandt i den mørke trappeopgang. Konen ved vasketøiet kunde høre hendes kaffespand klirre svakt og hendes vaate skjorter slæpe mot trappetrinene. Ansigtet bak ruten gled bort.

Snekkerens kone forstod ingenting. Hun [25] tænkte paa repslugeren og husket blikket i hans vidaapne øine ... Noget maatte være paafærde ... Men hun evnet ikke at tænke over, hvad det vel kunde være. Saadanne tanker kunde ikke orke sig gjennom hendes lille hode. Hun husket ogsaa paa Signe, lille Signe, som altid var saa stille og forsagt. Der kom hun, saaledes var hun, derinde stod repslugeren ... Hvad var der iveien med ham, var nogen død, hvorfor var han ikke gaat paa arbeide idag? – Kanske var det ikke bare haglveirets skyld, at hun skyndte sig saa voldsomt, en merkelig skjælven fløi gjennom hende, der var som et minde om barndommen, da hun var mørkeræd og bange for ingenting. Saaledes virket synet av de to mennesker paa hende. Her var nu ogsaa blit saa stille omkring huset. Intet

andet hørtes end haglveirets ustanselige sus. De tætte striper utstraalte en hvidlig lysning over husets tak. Støi fra mennesker hørtes ikke mere, efter at den unge pikes henslæpende skridt havde tapt sig inde i huset. Intet menneske var at se. Konen kastet et hurtig, næsten bange blik utover markerne. Bare taake og øde og hvite haglstriper i det graa lys. Langt derhenne kunde hun se Altenburgs reperbane. Fra hjulhuset, som stod skjævt og sort, likesom avsvidd, strakte taugene og snorene sig langt utover banen, baaret av nogen skrøpelige, utstrakte galger. Her var heller intet levende at se, alt stod stille.

Idet hun fanget det sidste klædesplag fra [26] snoren, saa hun op mot Risannens kvistvindu. Der sat han selv indenfor, kjæmpen. Hun kunde se hans graahaarede hode, det synes hende uformelig stort. Risannen sat som sedvanlig urørlig og stirret utover markerne hen mot den tufsede og øde sandhøi ved elven, som netop nu i det morgengraa dagslys lignet en umaadelig grav.

Men endelig fik madam Ring samlet alle plaggene sammen, og omfavnende børen med begge armene gik hun over gaardspladsen hen til kjøkenrappen. Da saa hun Altenburgs kone komme ut fra hoveddøren. Repslager Altenburgs kone var husets sælsomste beboer. Hun var gal, og man sa, at hun var blit forrykt under mandens raa behandling. Hun viste sig aldrig uten i uveir. Hun gik klædt i en gammel sort silkekjole, som hun frit lot slæpe i sølen, saa den hadde en bred bord av smuds, naar hun vendte tilbake fra sine spaserture. Over sine tynde graa haar hadde hun en liten og forældet ørehat, som var fæstet med sorte baand rundt haken. Men hatten sat ynkelig skjævt, ti hun hadde for vane at virre ustanselig paa hodet, mens hun mumlet med sig selv. Ellers talte hun ikke med nogen og gav intet svar paa spørmaal, som rettedes til hende. Hun saa ikke engang paa den spørgende, hun levde i sin egen verden, hendes blik var fuldkommen borte, og det var likesom hendes øine søkte dypt ind i regnveiret, som hun stadig søkte efter noget, hun ikke kunde finde. Ogsaa idag vandret paany den gale gjennom uveiret, [27] mumlende og med de hvite haar virrende over den graa pande, slæpende i sølen med sin sorte kjole. Idet hun gik, hørtes en skjærende pipen i luften, det var fuglene, som fra gavlen flaksende slog ned over hende, lik sorte sotfiller.

Snekker Rings kone hadde aldrig tænkt over, hvor uhyggelig repslagerens hus var, men da hun nu gjennom det susende haglveir hadde følt stilheten omkring huset, vokste der i hendes sind en fornemmelse av angst, hvis aarsak hun ikke kunde forklare sig. Hun hadde merket noget, som hun ikke kunde forstaa. Og efterat hun var kommet ind til barnene, gik hun længe omkring taus og tænsksom.

Skumringen kom tidlig den dag. Solen gikk ned utenfor skylaget. Og som blod trenger gjennom et uldent klæde, saaledes trængte solens sidste straalers gjennom taaken og farvet husenes vinduer rødlig. Markerne rustnet, og en blodig aande hvilte længe i græstufserne over sandhøien ved elven; den blev eventyrlig og stor i dette merkværdige lys, en vældig og gaadefuld pande, som i skumringen hævedes op av horisonten og vendtes mot menneskene.

Folkene i repslagerens hus gikk som oftest tidlig til ro. Altenburg hadde slet ikke vist sig mere den dag; man mente, at han sat alene inde i sin stue og drak. Madam Ring hadde grundet ut, at han var fuld allerede ved middagstid, da han stirret saa hæslig ut gjennom vinduerne. Fru [28] Altenburg var kommet tilbake henvend aftenen, gjennomvaat og rokkende i sit vanvid. Men det merkværdige var hændt, at Signe Risannen hadde holdt sig hjemme hele resten av dagen; – og det var endnu aldrig forekommet, at hun hadde forsømt en eneste time av sit arbeide. Madam Ring og mor Jan hvasket sammen i kjøkkendøren. De talte om Signe. De to gamle kvinder kunde ikke sees i mørket, men deres ivrige hvisken og tischen lød som sirissernes syngen i gamle mure eller som usynlige snoges lystne lek i den mørke skogbund.

Baatsmandens kone kunde slet ikke forstaa, at hun ikke var mere søvnig den aften. Hun hadde dog gaat sent i seng natten iforveien og hadde været tidlig oppe. Men en uforklarlig uro holdt hende vaaken. Hun tuslet lydløst frem og tilbake mellem værelset og kjøkkenet; nu og da saa hun hen til sine sovende smaapiker, hvis ansigter rødmet som fuldmodne epler over det hvite putevar. Hvor alt var underlig stille i huset nu, selv hendes varsomme trin lød som hvisken. Hun gikk ut i kjøkkenet og satte sig paa den lave træbænk under skraataket; det putret i parafinlampen, den smørgule flamme blaffet, det var som et litet smeld; langt nede i byen lød en svak dur, lyden av vognhjul; alt dette kunde hun høre, saa stille var her, ja, hun synes endog, hun gjennom gulvet kunde høre stueurets tikken nede hos snekkerens.

Det var begyndt at blæse op, og det var ikke [29] længer saa overskyet. Naar hun gikk hen til vinduet, kunde hun se enkelte smaa stjerner funkke. Hun saa ogsaa længe paa stjerneerne. Hun saa paa alt. Naar hendes blik møtte lampen, hang det længe fast ved den gule flamme. Hun saa paa barnene, paa det mørke vindu, paa døren. Saaledes faldt hun stadig i funderinger. Men hun tænkte slet ikke, en ængstende og usedvanlig aandsfraværelse var over hende, hver gang en lyd naadde ind i værelset, trampen av hestene nede i stalden eller vindens pipen i takstenene, saa kvak hun i, likesom hun hadde staat og lyttet efter noget. Slike fattige og

forslitte koner reflekterer ikke over sine stemninger, de kjender uro og tror, at det er noget, de har glemt, de fornemmer en gaadefuld anelse og synes, at de venter paa noget og derfor maa vaake.

Mens hun staar og ser hen mot døren, falder det hende ind, at hun ikke har mere brændsel igjen. Hvis hun nu henter brændsel iaften, saa slipper hun at gaa ut i kulden tidlig den næste morgen. Hun tar vedkurven under armen og aapner forsigtig døren ut til trappeopgangen. Da hun lukker døren efter sig, staar hun i det fuldkomne mørke. Der rinder ikke engang lys fra stjernerne ned gjennom luken i taket. Men i dette mørke, hvor hun har vandret saa mange ganger, gaar hun saa sikkert som en blind. Da hun kommer ned paa gaardspladsen, river blæsten haardt i hendes klær, sand fyker ind i hendes ansigt, der er storm ^[30] i luften, og vinden kommer ute fra sjøen ... Derute fra. Hun ser op, hun ser op i himlen, som er svart og truende som en avgrund, og pludselig glider en egen frygtsom sørgmodighet gjennom hende. Hun tænker paa: Om hun nu blev alene her i dette hus, med de to barn og med de stille mennesker, som hun ikke *vet*, men som hun ubevist føler er onde, og med kulden ind gjennom de sprukne vinduer. – Hun synes med en gang, at hun aldrig har været saa liten og saa fattig, og som hos alle smaa mennesker søker ogsaa hendes tanker mot en enkel trøst: Om det bare var sommer, eller om det var søndag og hun sat i en lun kirke. Hun haster over gaardspladsen, det er som om hun vil flygte fra sin bevægelse. Men da hun kommer ind i den belgmørke bod og begynder at samle veden op i kurven, naar endelig skrækken hende, og kanskje var det den, som hun hele aftenen uten at ane det, hadde ventet paa. Hun lytter efter blæstens tuten og stanser i sit arbeide, og med en gang angrer hun paa, at hun er gaat ut. Nu synes hun, at hun er umaadelig langt borte fra sit værelse og lyset og barnene. Vinden puster gjennom den glisne bygning, det er likesom nogen aander iskoldt ind i hendes ansigt, hun reiser sig med et sæt, hun har aldrig nogensinde følt en saadan rædsel, hun synes at høre stemmer i vindkastene, en hul brummen nærmer sig, nødtop kommer langveisfra, hun faar lyst til at skrike: Er det nogen her! Men ^[31] ropet kvæles i hendes mund. Kanske er det den gaadefulde angst, som faar hende til at mindes sin mand, hun ser ham med én gang for sig, hans ansigt stiger frem fra mørket, dér ... eller kanskje er det ikke hans ansigt, men hun føler hans nærhet, hans aandedrag, hans øine, han vender sig i klærne – Herre Jesus, roper hun og iler ut. Og hun synes, at blæsten selv med store armer bærer hende over gaardspladsen hen til trappen, og da hun gaar opad dens knirkende trin, følger kulden med hende, en forfærdelig kulde, som gjennemisner hendes læber. I hendes store og uforklarlige angst blander der sig nu en heftig længsel efter at komme ind til barnene. Hun har pludselig faat den idé, at der er nogen inde hos

dem, at en netop nu har gaat foran hende opover trappen. Da hun staar utenfor sin dør, hører hun klynken indenfor, og da hun kommer ind i værelset, sitter de to smaa barn opreist i sengen, tæt omklamrede, stirrende ut i værelset med store forskræmte øine.

Moren iler hen til dem og føler en heftig glæde ved at *ta* paa dem, føle deres varme, deres haar, deres øienbryn mot sine skjælvende fingre.

«Mor,» siger den ene, «hvor har du været. Hvorfor sover du ikke?»

«Ingensteder,» svarer hun. Hun vil berolige dem. Hun hysser paa dem, famler henover dem. Men morens skjælven forplanter sig til barnene; [32] den mindste reiser sig helt op og hænger armene om hendes hals.

«Mor, var det du, som vækket os?»

«Nei, det var vinden, Annie, hører du, det er blit storm.»

Hun forsøker at lægge barnene til ro igjen men de vil ikke; den mindste blir hængende om hendes hals, den ældste stiger op og klamrer sig til hendes skjørter. Den største pike spør:

«Hvem snakket du med, mor?»

«Jeg snakket ikke med nogen.»

«Jo, vi hørte dig nok, du hvisket.»

Moren rystet paa hodet. Den lille pike begyndte at graate sagte, og den ældste spør igjen:

«Hvem er det, som er ute i kjøkkenet, mor?»

«Ingen, Annie.»

«Jo, men det er nogen derute, mor. Hvorfor ryster du slik? Aa, mor, du er ræd for noget.»

Barnet haler i hendes skjørter, og moren følger næsten vaklende med. Paa det lille bord i kjøkkenet brændte lampen gul og stille.

«Der kan du selv se,» sier moren, «her er ingen.»

Hun søker at gjøre sin stemme blid og beroligende, men hun kan knapt faa ordene frem.

Hun griper efter lampen for at ta den med sig ind i stuen.

Og i det samme hører hun ropet. Hun hører et rop. Og denne gang er det ikke bare vinden og rædslen, men det er en virkelig menneskelig [33] stemme, som roper. Stemmen kommer langt borte fra. Den roper et navn:

«Maria, Maria, Maria!»

«Mor,» spør barnet, som hænger om hendes hals, «hvem er Maria?»

«Hys,» hvisker moren og lytter.

Og nu kommer ropet igjen, det lyder langt ute fra Vidden:

«Maria, Maria, Maria!»

Det mindste barn stanser sin graat og ser op. Alle tre lytter, men ropet kommer ikke igjen. Derutefra høres bare vindens langtttonende ulen. Moren griper lampen og gaar ind i stuen. Hun sætter sig ned paa sengekanten. Den lille slipper ikke taket om hendes hals. Det andet barn læner sig op mot hendes fang. De er alle tre ganske stille. Og moren og disse to er som *tre* smaa barn – saaledes som vi alle er magtesløse og forsagte, naar noget, som vi ikke forstaar, bevæger og forskrækker vore hjerter.

Dette hændte i de fortaptes hus natten til den treogtyvende oktober.

Om morgenen den fireogtyvende oktober fandtes en ung pike myrdet i græsset paa den store sandhøi, som solnedgangen aftenen i forveien hadde farvet blodrød.

Denne unge pikes navn var Maria.

III.

[34] Repslager Altenburg hadde en gammel pike, Berthe, som stelte huset for ham. Berthe sov paa sofaen inde i stuen. Ægteparret selv, som var barnløst, sov i det andet værelse. Der var bare to værelser i leiligheten. Om dagen blev Berthes klær ryddet ut i et litet klædeskot, som man maatte ind til gjennem entreen. Berthe hadde tjent familien Altenburg i dens velmagtsdage, dengang repslagerens far var en anset manufakturhandler i byen; – tiltrods for at hun hadde lagt sig nogen penger tilside, hadde hun ikke forsaadd at følge sønnen i hans fornedrelse. Hun var flere ganger blit lei av sin tjeneste hos repslageren og hadde flyttet fra ham, men hun vendte stadig tilbake igjen; hun kunde dog ikke trives andre steder, for her var hun dog utstyret med al myndighet og kunde gjøre hvad og hvor meget hun lystet. Den forrykte fru Altenburg var jo ganske magtesløs og sat hele dagen og rugget for sig selv i en mørk krok. Kun naar det tegnet til regnveir, fik fruene uro i kroppen, [35] bandt sin ørehat om hodet og gik hemmelighetsfuldt ut i taaken og væten.

Klokken var fem om morgenen, og det var endnu ganske mørkt, da Berthe vaaknet. Vaksom som hun var, hadde hun i søvnen merket, at noen listet sig langs husvæggen utenfor. En eller anden maatte være kommet ind i haven.

Berthe reiste sig halvt op fra sit leie, skjøv natkappen væk fra ørene og lyttet. Hun hørte tydelig de listende trin. Den lille haveflek utenfor repslagerens vinduer var indgjærdet, men grinden stod bestandig aapen, saa det var ikke vanskelig for noen at komme derind. Gamle Berthe hadde nu og da om høsten oplevet, at der kom blomstertyver ind i haven, især naar der var dødsfald i nabolaget og der skulde gives kranser; men nu var blomsternes tid forbi, og haven var et eneste fugtig og frossent morads. Det kunde ikke være noen blomstertyv. Skridtene utenfor stanset, den gaaende lyttet, saa begyndte de igjen, langsomt. Den gaaende gik helt inde ved husvæggen, Berthe kunde tydelig høre hans klær stryke svakt mot bordklædningen. Eller kanskje det var hænder, som følte sig frem; det maatte være belgmørkt utenfor ogsaa. Nu stanset skridtene like ved vinduet. Den gamle frøken, som sat og lyttet ut i mørket, blev med ett skjælvende og angst, hendes hjerte tikket hurtig som et lommeur; hvem kunde dette være?

Vinduet var dækket av en trælem, som alene [36] kunde aapnes indenfra, Berthe blev beroliget, idet hun mindedes denne solide trælem, men saa flagret igjen forskrækkelsen gjennem hende, hun hørte tydelig lyde av hænder, som famlet opover trælemmen, mennesket utenfor søkte at faa lemmen aapnet. Hun var allerede ifærd med at springe ut av dynerne for at vække repslageren, da alt blev stille utenfor. Hænderne famlet ikke længer, men hun syntes, at hun kunde høre en pusten ved vinduet. Litt efter lød skridtene igjen, de fjernet sig fra vinduet, men gik ikke den samme vei tilbake, som de var kommet, de gik rundt huset. Nu maatte den gaaende være ved hjørnet. Skridtene blev derefter stadig mindre hørlige, men den tassende lyd gled allikevel gjennem væggene og naadde den gamles øren. Dette hus var forunderlig, en hviskende stemme gik lettere gjennem væggen end et rop, lyde av listende trin kunde høres fra den ene kant av huset til den anden; sladderer silet gjennem gulvene, onde ord gik op i skorstensrørene og kunde høres fra ovn til ovn; saaledes spredte huset selv bitterhet og fiendskap omkring til beboerne.

Da Berthe hørte, at det hemmelighetsfulde menneskes skridt stanset utenfor soveværelsets vindu, stod hun op for at vække repslageren, som sov derinde. Det gamle tyende formelig drev av bændler og kapper og blonder og baand. Da hun kom frem paa gulvet, hørte hun, at ogsaa repslageren var vaaknet. Hun nøiet sig derfor med [37] at bøie sig lyttende ind mot døren, som adskilte de to værelser; i repslagerens hus forsømtes ingen anledning til at lytte –

Inde fra soveværelset hørte hun et dunk i gulvet. Se saa, tænkte hun, nu kunde hun forstaa, hvorfor hun slet ikke hadde hørt Altenburgs sedvanlige snorken. Repslageren hadde altsaa ligget og drukket i sengen. Det gjorde han nu og da, naar han hadde tapt penger i kortspil med hestehandlerne eller ventet en eksekution. Saa kom der nok en eksekution imorgen. Og ved at lægge øret ind til nøkkelhullet, kunde nu Berthe høre, hvad der foregik i værelset ved siden av. Repslagerens opmerksomhet maatte være vakt pludselig, for ellers vilde han ikke ha dunket flasken saa haardt i gulvet. Straks efter steg han op og tasset hen til vinduet, buksesælerne slæppte efter ham og slog klirrende mot stolene.

Repslager Altenburg hadde engang foran en eksekution forsøkt at henge sig i sine buksesæler; han blev i sidste øieblik skaaret ned og baaret halvdød ind i sin leilighet, mens gaarden var fuld av maapende og nysgjerrige naboer. Naar livet senere formet sig allermest haabløst for ham, naar han i dyp tristhet forsømte sin reperbane og blev hjemme for at drikke, jollet han bestandig rundt i skjorte og bukser og med sælerne slæpende paa gulvet. Det var likesom døden, den sidste trøst, raslede lystent i hans hæle.

Berthe kunde høre, at han gik usikkert paa [38] benene, men buksesælerne fulgte efter ham som en hæs rallen. Han gik hen til vinduet, kunde hun høre, hvor han blev staaende længe stille. Han lyttet ogsaa efter mennesket, som listet sig omkring utenfor. Pludselig sjangler han over gulvet og styrter ind i kjøkkenet, i farten river han et blikspand overende, og en stønnen inde i soveværelset fortæller Berthe, at nu er ogsaa hans forrykte hustru vaaknet. Repslageren griper krampagtig i dørhaandtaget, som om han er ræd for at nogen med vold skal trænge ind til ham; han puster tungt. Berthe har pludselig faat paa fornemmelsen, at repslageren *vet*, hvem som er utenfor, og hun forholder sig derfor ganske stille. Nu kan hun høre, at den gaaende er kommet ind i kjøkkenopgangen, han lister sig ikke længer fremover, han gaar med faste og sikre skridt forbi repslagerens kjøkkendør og videre opover trappen. Berthe kjender skridtene. Det er Risannens skridt.

Risannens skridt. Hun kan slet ikke forstaa dette. Det lignet ikke den stilfærdige mand, som aldrig gjorde nogen fortræd, at forurolige folk paa den maate. Hvad var hans hensigt med at liste sig langs husvæggen, og hvorfor var repslageren, som jo maatte ha forstaaet, hvem det var, saa livende ræd for ham? Alt dette grunder Berthe paa, mens hun begraver sine bændler under dynerne. Repslageren vender med sine sæler tilbage til soveværelset og flasken røres paany derinde. Hvor han er stille, naar han ligger og [39] drikker, taus og lydløs, det er bare flaskens regelmæssige dunk mot gulvet inde i det avlaasede mørke værelse, som forraader ham. Ovenpaa knirker en dør, og Risannens skridt tynger gulvet. Berthe sover i værelset under Risannen. Om litt hører hun en underlig lyd deroppe fra. En rusten og saar lyd. Det varer længe, før hun er klar over, at det er Risannen som graater.

Han gaar etpar ganger frem og tilbake paa gulvet deroppe og stanser saa. Nu maa han være henne ved sit vindu, der hvor han pleier at staa og se utover, likesom han venter paa at nogen skulde komme gaaende over sandhøien. Berthe tænker ogsaa paa, hvor uhyggelig sandhøien saa ut netop iaften ved solnedgang, da den uhyre grav var pyntet med blodrødt lys. Mens hun ligger og tænker paa dette, er hun nærved at falde i søvn igjen, men rykker op ved at høre en stemme. Den kommer ovenfra Risannens værelse. Det er en dyp, lav røst, som breder sig i mørket. Det er Risannen, som kalder paa nogen. Han roper ikke høit, mens hans stemme aander av en inderlighet og en bønlichkeit, som kunde gjenopvække døde. Det er et navn, han siger, han *siger* det, han næsten mumler det; men det er en mumlen, som rækker vidt utover i mørket, likesom en taus og heftig bøn, der naar uendelig langt. Og det gamle tyende, som lytter, opfanger navnet: Maria, Maria, Maria.

Saa blir alt stille, og skjønt Berthe ligger [40] længe og lytter, har hun intet andet hørt end stueurets regelmæssige hakk. Det er stueurets ensformighet, som tilslut bringer søvnen over hendes gamle øine, men den gjennomlevede angst sitter fast i hendes bevissthet og tumler med hendes drømme. Hun synes, at hun kravler nedover en uhyre lang trappe, og at det er meget mørkt, saa hun hele tiden maa holde sig fast med hænderne i gelænderet. Hun kjender sig ikke igjen, hun er paa et sted, hvor hun aldrig tidligere har været, men hun har en tydelig fornemmelse av, at hun flygter for noget. Hun har været inde i et værelse, hvor hun har oplevet noget ubehagelig, som hun nu vil bort fra. Men et menneske er efter hende i mørket, hun kan høre hans skridt i trappen, og nu og da roper han til hende, at hun skal stanse. Hun bare skynder sig videre nedover trappen, aa, denne uendelige lange trappe, den er som et bundløst svelg. Manden, som er efter hende, gaar hurtigere end hende og er tilslut ganske nær ved hende. Nei, nu kjender hun hans stemme, det er jo repslageren, buksesælerne rasler fra trin til trin; hun vender sig om, og kan slet ikke se ham i mørket. Men nu synes hun, at hun kjender sig igjen. Hun er jo i trappen i repslagerens hus. Høit deroppe lyser gluggen i taket, men lysningen er blaffende og rød, det er som et brandskjær slaar ned gjennom den. Omkring hende er der tæt mørke, og inde i dette mørke hører hun buksesælerne bevæge sig fra trin til trin med [41] en glat, klaprende lyd. En heftig skræk gjennemisner hende. Hun synes, at sælerne er blit til to giftslanger, som med svingende bugtninger nærmer sig hende. Hun flygter nedover trinene mot den lukkede gatedør. Gjennom sprækkerne i døren og nøkkelhullet lyser det samme blodige brandskjær som gjennom takgluggen. Hun har en sterk følelse av fare, nu er der nogen, som vil fange hende ved gatedøren. Hun hører mumlende stemmer ved døren, mange folk vil trænge ind, der er nogen, som hugger i laasen med en økse ... Hun vaakner med et gisp og reiser sig halvt op.

Det er likesom drømmen fortsætter. Gjennom sprækkerne i vinduslemmen flakker et rødt ildskjær ind til hende i stuen; ilden spiller mot prismet i hængelampen og træffer dørhaandtaket ind til repslagerens værelse. Og de samme stemmer lyder i hendes øre, men de kommer ute fra veien, de gaar forbi vinduet, det er en flok mænd, som stanser ved væggen, deres stemmer er tunge og alvorlige. Saa med en gang er der én, som med haarde knoer slaar et kraftig slag mot vinduslemmen, og en grov stemme roper: Luk op for satan.

Gamle Berthe stiger med sine hvite flagrende mængder ut av leiet. Hun gaar hen til vinduet og titter ut gjennom en av sprækkerne i lemmen. Derute kan hun i det røde skjær av en osende fakkelse se en tre-fire rødskjeggede arbeidsklædte mænd, som staar samlet om en kvindeskikkelse, som den ene bærer paa armen.

Det er tømmerfløtere ^[42] fra elven; hun kan kjende dem paa deres opsmøkede benklær og store støvler. Berthe faar med en gang en følelse av, at en ulykke maa være hændt.

«Hvad vil I,» roper hun.

«Luk op,» svarer stemmen utenfor, og manden med kvinden paa armen kommer helt hen til vinduslemmen med sin byrde. Det er en ung kvinde, klædt i en lyseblaa kjole og et rødtærnet forklæ; paa hodet har hun et hvitt skaut. Hun henger over mandens skuldre, som om hun sov.

«Men det er jo Signe Risannen,» mumler Berthe, – og saa roper hun ind mot repslugerens værelse:

«Altenburg, Altenburg, her kommer de med Signe.»

Altenburg svarer straks inde fra værelset, hans stemme lyder like ved døren, han maa ha staat og lyttet.

«Nei, nei, luk ikke op!»

Berthe farer sammen, da hun hører hans røst, den er hæs og rusten, det er likesom han tygger blod.

Berthe skruer lemmen av indenfra og aapner vinduet. Mændene kommer nærmere. Manden med faklen sætter den rykende flamme hen til den unge pikes ansigt. Nu ser Berthe, at det ikke er Signe, men hun ligner hende. Og nu ser hun, at piken ikke sover, men at hun er død.

«Kjender De hende?» spør en av mændene.

«Nei.» svarer Berthe, «jeg kjender hende ikke, er hun død?»

^[43] – «Ja, hun er død. Vi har fundet hende paa sandhøien. Det er nogen, som har skutt hende.»

Inde fra soveværelset hørtes repslugerens hæse røst.

«Luk ikke op, luk ikke op!»

«Vi vet ikke, hvor vi skal gaa hen med hende.» sa manden med faklen, «kan vi ikke lægge hende her?»

Berthe vilde svare, men døren til soveværelset blev i det samme revet op og repslugeren rusede ind. Buksesælerne raslet i stolene. Han stillede sig op i vinduet, i faklens flakkende ildskjær saa han forfærdelig ut; hans store rødblonde knebelsbart hang i laser utover læberne, skjorten var revet op i brystet, saa den haarede, hule brystkasse kunde sees; han stirret vildt ut mot mændene, det var som der sat et dyr og skrek i hvert av hans øine.

«Gaa deres vei,» ropte han, «væk, bort, hvorfor skal jeg bestandig ha døde i huset?»

Gamle Berthe forsøkte at hysse ham til ro og tok omkring hans armer, men han slet sig løs og truet med knytnævene ut mot mændenes røde ansigter. Manden med faklen stak den osende flamme ind i vinduet, saa værelset fyldtes med røk og gardinene var nær ved at fænge.

«Du er fuld, repsluger,» sa han.

De andre mænd lo og stemte i med:

«Han er fuld.»

En av dem sa:

[44] «Ta væk branden, Mogens, ellers kunde det gaa fyr i ham.»

«Saa gaar vi videre,» sa en anden stemme.

«Saa gaar vi videre,» mumlet stemmerne inde i røken og ildskjæret.

Faklen blev hævet i luften.

Manden, som bar den døde, løftet hende høiere op paa skulderen.

Og i det samme mændene satte sig i bevægelse, vendte repslugeren om og gik heftig bandende ind i sit værelse. Han slog døren i med et knald. Fruen stønnet igjen. Og saa indtraadte stilhet. Stod han igjen og lyttet ved døren?

Berthe lænet sig ut av vinduet og saa efter mændene.

De fjernet sig ned gjennom det trange smug. Brandskjæret fra faklen slog opover husvæggene. Lyden av deres mumlen blandet sig med deres skridt, det var som en procession, et tog. Længe efterat de var forsvundet omkring hjørnet, hørtes deres fotslag paa det frosne fortaug, og lysskjæret fra faklen stod over hustakene

som en hyttende rød knytnæve. Berthe lukket angst vinduet og skruet lemmerne paa. Hun famlet sig frem til fyrstikkerne og fik tændt lampen. Klokken var allerede fem. Hun banket i døren til repslageren. Ingen svarte derindefra.

«Jeg vil ikke sove længer,» ropte hun. «Der er hændt en ulykke i nat. Kjendte De piken, Altenburg?»

[45] «Nei,» svarte Altenburg.

Berthe kunde høre, at repslageren endnu stod ved døren.

«De maa lukke op,» bad Berthe, «jeg maa tale med Dem.»

«Nei,» sa han.

«Jeg vil forlate huset,» ropte hun, «jeg vil ikke være her længer, man faar ikke ro her om nætterne, huset er forbandet.»

«Gaa din vei!» svarte stemmen indenfra værelset.

Gamle Berthe sjokkede tilbake til sengen og satte sig midt op i dynerne. I sit hvite nattøi med de mange frynser og baand og med sine lange benfingre og det hule indtørrede ansigt var hun som en skindød, der var staat op fra graven.

IV.

[46] De sidste døgn havde været merkværdig skiftende. Da baatsmand Jan reiste, hadde natten været høstkald og klar. Der var rum mellem himlen og jorden, stjernerne hang umaadelig høit oppe og lyste kjøligblonde i det bleke maaneskin. Formiddagen efter kom haglveiret og indhyllet alt i et stort og stedsevarende sus, som steg og faldt efter veirets voldsomhet. Haglstriperne gik som fibrer gjennom menneskenes øine og gjorde deres syn forstyrret og uklart, og uveirets ensformighet lukket for deres hørsel; de gik omkring, likesom de var døde og blinde. Saa kom stormen om kvelden og rusket i deres haar og fylgte deres øine med kulde. Derpaa indtraadte stilhet. Og efter stilheten kom taaken, en raa og sveden taake, som fik folk til at hoste, den hang i store uldne folder ned fra himlen og slæpte sig besværlig henover jorden; det røk av markerne som av en brand. Og taaken var døv, den slukte al lyd, stemmer og støi druknet i den, menneskene drog som skygger gjennom den, og naar de møtte hinanden, [47] hadde de et fjernt og graat utseende, som om de hørte til i en fremmed verden, stemmerne var rustne, der aandet kulde av deres klær.

I denne taake møtte kjæmpen Risannen pludselig sin søn klokken elleve om formiddagen. Kjæmpen var paa vei ned til kjøbmanden for at kjøpe middagsmat. Han møtte sin søn midt paa gaardspladsen mellem de gamle kalkbaljer. Kjæmpen syntes svævende og unaturlig stor i taaken, sønnen stanset uvilkaarlig pludselig, og det rykket gjennom ham. Gamle Risannen hilste ikke, han bare blev staaende foran sønnen, det var likesom han med vilje stilte sig iveien for ham.

«Hvad vil du her?» spurte faren.

«Det maa du da vite,» svarte sønnen uvillig, «eller vet du kanskje ikke, hvad som er hændt?»

«Jo.»

Sønnen saa forskende paa faren.

«Er du syk?» spurte han, «du ser saa blek og graa ut. Eller kanskje har du ikke sovet inat.»

«Alle mennesker er graa i denne taaken,» svarte faren, «men det er sandt, at jeg ikke har sovet inat.»

Sønnen blev ivrigere med et.

Han saa sig om i taaken og lyttet. Der kunde jo være mennesker i nærheten, som han ikke kunde se. Men hverken skridt eller støi eller stemmer hørtes. Taaken fløt opover fasaden paa det skjæve hus, kulden drev av plankerne, det var som om der var ildløs i huset, og som [48] om røken sivet ut gjennom alle sprækker; jorden, de stod paa, var fugtig som efter regn. Sønnen saa ut over markerne, men der var ingen aapne marker at se, bare en ugjennemtrængelig og gul taakebanke, som hadde opslukt rummet mellem himlen og jorden. Ut av denne taakebanke stod utydelig gavlene og vinduerne av de nærmeste hus, det var som om en stimlende og uordentlig flaaete av gaadefulde skib kom imot dem, og enkelte røster og bevægelser og skygger inde i den skidne mængde fortalte, at skibene var bemandet med levende.

Sønnen tok øinene til sig. Han stirret igjen paa faren og spurte:

«Naar du har været vaaken inat, saa har du vel set noget?»

«Nei,» svarte faren.

«Eller hørt noget?»

Kjæmpen smilte og saa *ned* mot sin søns ansigt.

«Ja,» svarte han, «jeg har hørt noget.»

«Hvorfor smiler du?» spurte sønnen, «naar vi er alene, forsøker du bestandig at haane mig. Enten er du taus eller ogsaa smiler du bare og gaar fra mig. Idag kan du hjelpe mig; det er sjelden jeg ber dig om noget.»

Faren pekte ind i den ondskapsfulde, gule taakebanke, som skjulte markerne for deres øine.

«Der indefra kom de med hende,» sa han.

Den gamle stod længe og pekte og lænet sig ^[49] nedover mot sønnen, som om han med sin haand vilde fremdra av den gaadefulde taake noget, som sønnen ikke kunde se.

«Kunde du høre det?»

«Ja, jeg laa vaaken under vinduet. Klokken var fem, da jeg hørte larmen første gang. Det var stemmer, som kom over sletten. De hadde fakler og snakket høit. Mit vindu blev ganske rødt som blod, og det var saa lyst i værelset en stund, at jeg kunde se portrættet over ovnen. Du vet *det* billedet ...»

Sønnen nikket utaalmodig og grep faren ved armen. «La os gaa,» sa han, «jeg vil nødig, at nogen skal komme og se mig her.»

Den gamle kjæmpe smilte igjen, et underlig og bittert smil, og hans øine fik en fjern og aapen stirren.

«Ingen ser os i taaken,» sa han, «vi staar her akkurat som graa spøkelses. Kan du huske billedet –»

«Jo, jeg kan huske det.»

«Du kan tro, det fik et merkværdig liv inat. Det rørte sig, da den blodige lysning kom ind gjennem vinduet. Hun saa paa mig. Hun aapnet øinene og stirret. Men saa bevæget hun sine hænder –. Hun aapnet hænderne og strakte fingrene mot mig, aa disse tynde og hjælpeløse fingre, de var ganske røde, kan du forstaa, at de var blit ganske lyserøde som et barns.»

^[50] «Far,» sa sønnen lavmælt og rystende, «nu har du igjen hat en ond nat.»

«Jeg har hat to onde nætter,» svarte faren, «jeg har hørt nogen rope.»

«Hvor?»

«Ute paa sletten. De ropte navnet, *hendes* navn, Maria, Maria. Jeg hørte det ganske tydelig. Det var nat til igaar. Det var storm, og navnet kom til mig med vinden langt borte fra.»

Den ellers saa tause og stille mand var kommet i sterk bevægelse. Han hadde ganske glemst, hvad sønnen var kommet for at faa vite. Han var helt optat av erindringen om noget, som han hadde oplevet og som han ikke kunde glemme.

Sønnen skalv for at faa ham bort fra disse tanker, og tilfældet kom ham tilhjælp.

Inde i taaken hørtes en skingrende lyd. Det var en dør, som blev slaat igjen. En gneldrende kjærringstemme ropte et navn flere ganger, og da der ikke kom noget svar, smeldte døren igjen, og alt blev igjen stille.

«Saa er her allikevel nogen,» sa sønnen, «jeg trodde gaarden var utdød.»

Larmen hadde med en gang tillukket den gamle. Hans ansigt blev igjen haardt og sammenpresset; det var som om en uendelig stilhet holdt til indenfor disse graa og ældede træk. Han pekte ind i taaken mot sletten og nikket: Derute, mente han, derute er de allesammen.

Sønnen tok ham ved armen og drog ham [51] forbi repslagerens lave havegjærde. Alt var visnet nede paa den lille jordflek. Stokrosernes stængler stod igjen, sorte og avsvidde som utbrændte fakler.

«Her forbi kom de med hende.» sa Risannen, «ute fra sletten kom de. Jeg hørte, at de dundret paa repslagerens vinduer. Han vilde ikke lukke op, han var rasende, hørte jeg, og skrek stygt.»

«Saa var han vel fuld igjen?»

«Ja.»

«Saa ventet han kanskje en eksekution?»

«Eller ogsaa hadde han noget andet paa samvittigheten.» mumlet den gamle, idet han stirret ind gjennom repslagerens vindu. I skumringen derinde bak de tette gardiner og de visne potteblomster rugget et graat kvinnehode frem og tilbake. Det gav et sæt i sønnen. «Fruen.» hvisket han, «kom la os gaa. Jeg synes huset er fuldt av døde og vanvittige. Enten skriker de her som i et galehus. Eller ogsaa er det saa stille som i graven.» De gik hen over et nedrevet stavgjærde og kom ut paa sletten. Høstvæten hadde klabbet græsset, de gik som paa lim. Nu laa taaken tæt omkring dem, de kunde ikke mere se husene. De var som i et værelse for sig selv i et uhyre stort hus, omgitt paa alle kanter av tykke, gule folder, som hang ned fra umaadelige høider, og som bevægedes, likesom nogen rørte ved dem. Men de var ikke alene i huset, som maatte ha mange rum, stemmer lød ind til dem, subb og skridt, som kom nærmere og som igjen fjernet sig, store [52] skygger, som bevæget sig mumlende gjennom folderne og blev væk. Langt borte hørte de en merkelig surren,

det maatte være et hjul som gik, eller et insekt som brummet. De to mænd stanset og veiret efter retningen.

«La os gaa efter lyden av hjulet,» sa sønnen, «saa kommer vi ut paa reperbanen.» De fortsatte vandringsen og talte om nattens hændelse; men nu var det for det meste sønnen, som talte. Den gamle indskjøt bare et ja eller nei, ellers gik han taus og duknakket og hørte paa den anden. Nu og da maatte sønnen gjenta et spørsmaal, tale høiere, være indtrængende for at faa et svar av den gamle; Risannens tanker var langt borte.

Saa med en gang stanset den gamle, likesom noget hadde stillet sig iveien for ham. Han pekte:

«Se –»

Foran dem i den gule taake, som nu hadde en svak rødme av høstlyset ovenover taakehavet, reiste sig nogen fantastiske skygger, som i lysbrytningen gjennom taaken blev umaadelig store og truende. Det var en rad av de mest sælsomme figurer, opstrakte bønfoldende hænder, kors med korsfæstede paa, store sorte galger, hvori der dinglet døde, avbrukne master og rær, som synes at staa op fra sunkne vrak. Gamle Risannen saa fremover, likesom han veiret fare. Sønnen grep ham haardt i armen.

«Du vet vel, hvor du er,» sa han, «hvad er du bange for?»

[53] «La os komme nærmere.» svarte Risannen, «her hvor vi nu staar, ser det ut, som om vi er i nærheten av et rettersted.»

Eftersom de kom nærmere, svandt galgerne og korsene og hænderne ind. Tilslut blev det tydelig nok, hvad det altsammen var, det var de skrøpelige og skjæve stivere paa Altenburgs reperbane. Det var ikke bare Altenburgs hus, som var faldefærdig, ogsaa hans reperbane var gammel og lappet. De to tjærebredde boder stod og støttet sig opad hinanden. I en lang dobbelt rad utover sletten var stolperne, som skulde bære snorerne, eftersom de blev tvundet, sat op. Stolperne hadde tvertrær og armer med gafler til snorerne. Men alle stolperne stod skjævt, det var likesom de var kommet fra hverandre og dinglet drukne inde i taaken. Mens nogen av armene pekte mot himlen, bøiet andre sig dypt mot jorden. Men det hele holdtes allikevel sammen av taugene og snorerne, som var lagt henover tvertrærne likesom traadene i en telegrafledning.

De to mænd blev staaende en stund og se paa reperbanen. Den ene væg til det største av husene var slaat ut, og et stort, klodset træhjul fyldte ganske aapningen. Det var dette hjuls hakken og hamren de hadde hørt inde i taaken. En liten gut dreiet paa hjulet. Han hang over haandtaget og bevæget sig med dets langsomme svingninger, men han saa hele tiden ned i jorden, uavbrutt og ivrig, som om han lette efter en tapt [54] skilling. Ut fra hjulet tvindedes hampen, som dannet snorerne. Men det kunde slet ikke sees, hvor lange snorerne var, for de tapte sig svirrende inde i taaken.

«Gad vite, om han arbeider her i dag,» spurte sønnen.

«Jeg tror det.» svarte faren, «for ellers hadde jeg vel hørt ham bruke mund nedenunder. Men det er umulig at se, hvem som tvinder paa traadene, for de blir borte i mørket.»

«Jeg synes, jeg hører stemmer,» sa sønnen.

Faren pekte og nikket.

«Javel,» sa sønnen og blev litt urolig. «Stemmerne kommer derhenne fra, hvor tømmerfløterne fandt hende i nat. Jeg tænker, der har været mange folk for at se paa stedet. Husker du skyggerne, som kom forbi os i taaken. Det var folk, som gik fra og til. Bare ikke dette var hendt. Jeg liker ikke saanne saker.»

«Hvorfor ikke?» spurte faren.

«Vet du da, hvad det er,» sa sønnen med hævet stemme, «det er jo *et mord*.»

Han hadde neppe uttalt dette forunderlige ord, før en skikkelse viste sig foran dem. Det var repslugeren. Han dukket pludselig frem fra taaken, og det var tydelig, at han var likesaa forbauset over at se dem her, som de andre to over at træffe ham. De hadde trodd, at han førte en av de svirrende traader videre frem gjennom taaken. Men han kom ut av den mindste materialbod. [55] Han hadde en spade i haanden, og hans klær, som bar spor av tjære og fugtig sand, viste, at han maatte ha gravet derinde. Der fandtes ikke gulv i nogen av reperbanens hus. De skjæve vægger stod op fra den bare, haardtrampede jord.

Repslugeren stod og saa paa de to besøkende en stund. Hans ansigt syntes mere graat end ellers, men kanskje kom det av taaken og det skumrende lys. Men hans øine var forfærdelige, rødkantede og betændte. Unge Risannen maatte uvilkaarlig lægge merke til disse øine. Repslugeren stirret hele tiden paa den gamle. Han var

ganske forhekset ved pludselig at se ham for sig, og det forekom sønnen, at en skjælven av angst, en heftig rykning fór gjennom repslagerens gustne ansigt. Saa vendte repslageren sig om og gik hen mot det store hjul. Han hilste ikke; han lot som om begge var ham ganske fremmede og fiendske. Han gik paa slæpende ben. Og det var likesom alt slæpte hos ham, klærne, armene, og overskjegget, som slæpte utover munden. Saadan var han bestandig, naar han hadde hat nogen drukkenskapsdage; men nu saa han endog elendigere ut end ellers. Unge Risannen rystet betænksomt paa hodet.

Repslageren lot som om de to mænd ikke mer var nærværende. Han fæstet en pose med hamp foran paa sin mave. En tot av hampen satte han fast paa en spole i det store hjul, og idet han baklængs langsomt fjerne sig fra hjulet [56] svirret hampen mellem hans fingre og dannet en tynd snor. Men nu saa han igjen paa gamle Risannen, og hele tiden, mens han gik, var hans øie uavbrutt frestet paa ham. I øinene laa en underlig, ængstelig glans. Unge Risannen stirret først nysgjerrig paa repslageren, derefter paa sin far. Og pludselig fik han lyst til igjen at gripe faren i armen, for han synes den gamle stod foroverlutet, paa sprang, hen mot repslageren.

«Hvad er der iveien?» spurte han.

Den gamle svarte ikke; han knep munden haardt sammen og knyttet de store haarede hænder.

Sønnen holdt ham fast ved trøieærmet.

Repslageren blev utydeligere og utydeligere. Han forsvandt litt efter litt i taaken. Det sidste, som saaes av ham, var hans hænder. Ut av dem svirret traaden. Saa forsvandt ogsaa hænderne og bare den glinsende bevægelige traad blev igjen. Fordi repslageren ikke længer kunde sees, var det som om traaden svirredes ut av selve taakeulden, den var ogsaa tyndere end de andre traader og lysende blekgul.

«Det er ganske merkværdig,» mumlet sønnen med en underlig dirren i stemmen, «jeg faar saan lyst til at følge den gule traaden. Det er likesom den fører ind til en sælsom gaade.»

Han bøiet haandflaten løst omkring den og følte dens svirren med huden. Men pludselig rev han haanden væk og saa fremfor sig; det var som om repslagerens to onde øine stod ovenover [57] traaden dér, hvor den forsvandt i den gule taake.

Gamle Risannen var allerede ifærd med at forlate repperbanen. Han bøiet sig under traadene og gikk ut i det frosne græs. Sønnen fulgte efter ham. Da de kom hen til det nedtraatte stavgjærde foran huset, la de merke til, at taaken ikke længer var saa tyk og ugjennemtrængelig. De kunde nu se ganske vidt utover de store marker, ja helt hen til foten av sandhøien. Hist og her vandret sorte skikkelser i klynger. Alle var i ivrig samtale. Mange mennesker maatte være forsamlet oppe paa sandhøien.

«Kan man da se noget?» spurte den gamle.

«Nei,» svarte sønnen, «ikke andet end litt blod og saa en fordypning i sandet, hvor den myrdede har ligget. Men det er jo mere end nok for disse mennesker. Her har ikke været noget mord i en menneskealder.»

Det var de første ord de to vekslet efterat de forlot sandhøien.

Den unge tilla grundende:

«Jeg kan slet ikke forstaa, at du ikke har hørt skud inat, naar du laa vaaken allikevel. Dit vindu vender jo mot sandhøien.»

«Ja, men jeg har ikke hørt noget skud. Jeg hørte ropet, som jeg har fortalt dig, Maria, Maria, Maria.»

En skjælven gjennemfør igjen den unge mand. ^[58] Dette navn mindet ham om noget og bevæget ham, likesaavelsom det bevæget den gamle.

«Vet du,» hvisket han ind i farens graa og tillukkede ansigt, «vet du, at den myrdede heter Maria. Det er en ung pike.»

«Jeg har hørt det,» sa den gamle.

«Saa kan jeg forstaa, hvorfor du er saa underlig og bevæget idag. Det var hendes brødre, grovsmedene, som var ute og lette efter hende inat. Og det er deres rop, du har hørt.»

Men den gamle saa taus op mot vinterlyset, det rødlige og frosne vinterlys, som nu hadde vist sig for første gang i høst, og saa sa han:

«Ja, men ropet kom med vinden langt borte fra, og da blev portrættet over ovnen levende med ett og fik lyserøde hænder.»

«Gaar du op?» spurte sønnen den gamle.

«Ja.»

Sønnen stod og trykket sig litt. Kanske hadde han i sinde at gaa med; men ventet en indbydelse. Da fik han øie paa en høi skikkelse, som med værdige skridt nærmet sig sandhøien over markerne.

«Der er politimesteren,» sa han hurtig, «jeg maa tale med ham.»

Halvt i løp skyndte han sig efter sin foresatte.

Gamle Risannen gik ind i huset. Den lange trappe knaket under hans tunge trin. Da han kom ind i sit halvmørke værelse, kastet han et ^[59]sky blik hen til ovnen. Ovenover den skjæve og skrøpelige gjenstand hang der et portræt av en dame, en middelaldrende og graahaaret, men endnu meget smuk dame. Hendes øine var store og forundrede og skræmte, hendes hænder magre og nervøse. Hun var klædt i en dragt, som var paa moten for femten aar siden; over hendes skuldre var slynget et staa graat silkesjal, som hendes armer hvilte mot. Derav kom det, at de saa lysere ut paa lerretet, end de i virkeligheten var.

Gamle Risannen vendte sig bort fra maleriet og gik hen til vinduet; nu var taaken næsten ganske trukket over. Han kunde se helt hen til sandhøien, hvor en klynge sorte mennesker betegnet stedet, hvor den myrdede pikes lik var blit fundet. Taaken rullet sig sammen over skogaaserne bakenfor, det røk indimellem dæmpet som fra en uhyre brand. Oppe paa reperbanen gik Altenburg og hans to svender langsomt bakover og tvindet snorer. De svirrende snorer gik ut fra det store hjul i retning mot menneskeklyngen paa sandhøien. Da gamle Risannen for en stund siden hadde staa deroppe og fulgt traadens retning med øinene og set den forsvinde dirrende inde i taaken, da hadde han sælsomt nok staa og stirret like mot det sted, hvor piken var blit dræpt. Tænkte han paa dette nu? Pludselig hæver han sin knyttede haand og truer op mot replageren og mumler nogen ord paa et fremmed sprog, det lyder som en forbandelse –

^[60] Gamle Risannens værelse er ikke meget stort, det har ett vindu. Den gamle skimlede maling paa væggen har gule merker efter bortflyttede møbler og malerier. Man kan tydelig se, at et regulatorur har hængt midt paa den ene langvæg. Værelset bærer præg av at være ribbet tilbunds, saa kun de nødvendigeste ting er latt tilbake; ved den ene væg staa en stor og klodset slagbænk av træ, ved den anden væg en komode med en heklet duk over. Og saa etpar stoler. Ved vinduet er litet bord og en stol. En døraapning fører ind til en liten mørk alkove med skraatak.

Paa stolen ved vinduet sitter gamle Risannen og ser ut; han støtter albuerne mot knærne og hviler ansigtet mellem sine to haandflater. Han sitter ganske urørlig.

Det merkelige ved dette værelse er imidlertid ikke dets fattigdom, men den aande, som svæver mellem væggene. Det er en ældet og skarp luft av mennesker og daarlig tøy og gammelt, morknende træ. Det ser ut, som om vinduerne aldrig blir aapnet, ruterne er matte av støv og smuds. Naboerne paastaar om Risannen, at han hater frisk luft, som han hater at bli mindet om skog og hunder. Og de paastaar, at sønnen saa sjelden besøker ham, fordi han ikke kan taale den indestængte luft i værelserne.

Mens gamle Risannen blir sittende saadan og stirre ut gjennom vinduet, faar han øie paa en skikkelse, som langsomt nærmer sig over markerne, [61] det er en ganske ung pike, som bærer et kaffespannd i haanden. Det er hans datter Signe. Straks efter kommer hun forsigtig ind ad døren, hun har gaat saa stille, at han ikke har hørt hendes skridt i trappen. Da hun kommer ind i værelset, ser han sig ikke engang om efter hende, men vedblir med at sitte urørlig og stirre ut gjennom vinduet.

Hun sætter kaffespanndet paa komoden, lægger forklædet og skautet fra sig og fjerner nogen graa dun fra sit ansigt. Dette ansigt er meget ungt, men graat, som alt i spinderiet, hvorfra hun kommer. Saa rumsterer hun litt i kjøkkenet indenfor alkoven, og da hun kommer ind igjen i værelset, sætter hun sig stille ned paa den store slagbænk. Nu og da skotter hun op paa faren. Det er blit skumringstid. Den gamle luter mere og mere fremover mot vinduet. Hun kan se hans vældige, graa hode; det er likesom det sidste lys av dagen gaar som en blek vind gjennom det og bevæger de tynde haar.

Om litt spør hun:

«Har bror været her?»

I omtalen av hverandre bruker disse folk endnu en form, som røber, at de er fra et andet land.

«Nei,» svarer den gamle.

«Helga fortalte mig, at du snakket med ham.»

«Ja.»

Skumringen fylder mere og mere værelsets kroger. Ingen lyd høres nu i huset eller udenfor, [62] ikke engang en klokkes hyggelige tikken. Saa kommer det omsider forsigtig og nølende henne fra slagbænken:

«Vet han det?»

«Nei,» svarer faren med den samme ru og rustne stemme. Han rører sig fremdeles ikke.

«Spurte han efter mig?»

Ordene blir sagt saa forknytt, som om hun skulde være bange for svaret.

«Nei.»

Da blir der igjen stilt i værelset i nogen tid.

«Men talte du længe med ham?»

Det varer en stund, før den gamle svarer. Det er som om han lytter efter klangen i hendes stemme. Kanske har hun spurt ham om det samme, hver gang han har talt med sønnen. Der aander en skjult smerte i ordene. Eller en ubevisst længsel efter venlighet og omsorg.

«Aaja.»

«Er det ham som skal opdage, hvem som har dræpt Maria?»

«Jeg vet ikke.»

«De siger, der kommer en mand iaften, som skal opdage det.»

Den gamle svarer ikke noget til dette. Om litt kommer der et nyt spørsmåal fra Signe. Og dennegang er det endnu mere lavmælt en før, – likesom mere haabløst.

«Men da han gik, spurte han ikke efter mig da heller?»

[63] «Nei.»

Saa taler de ikke mere sammen. Og skumringen samler sig tættere og tættere. Hun er som en tynd graa skygge, der hun sitter paa bænken. Det er umulig at vite, om hun graater i sine tanker, eller om hun bare tænker. Eller om hun hviler efter

arbeidet, fordi hun endnu er et barn og er umaadelig træt. Henne ved vinduet sitter den gamle og luter sit store graa hode lyttende ut mot mørket.

... Ingensinde hadde der i repslugerens hus været saa stille som denne kveld. Alle gled forsigtig omkring for ikke at gjøre støi. Og de talte lavmælt med hinanden. Ikke engang snekkerens kone lot sin skingrende stemme høre. Uhyggen derute fra sandhøien bevæget sig som en isnende vind gjennom alle sprosser og fylgte værelser og trappeganger med en kold beklemmende aande, som gjorde alle stilfærdige og bange. For nogen timer vek hatet, og menneskene bøiedes mot hverandre i en ubevisst bæven og over noget ufattelig. Baatsmand Jans kone lot sine to smaapiker skjømte sig selv og snek sig skjælvende ind i madam Rings kammers, hvor allerede Altenburgs Berthe og madam Ring selv sat ivrig hviskende over kaffekoppene. Det var tidlig paa eftermiddagen, endnu mens de nærmeste hus laa skjult ute i taaken. Av disse tre koner var baatsmandens den yngste, bare firti aar, og Berthe den ældste, hun var næsten seksti. Men baatsmandens ^[64] kone saa ut som om hun var over femti, og Berthe, som om hun var over syvti. Alles ansigter hadde dette vasne og tyndslitte over sig, som kommer av daarlige dage, og naar de i dirrende spænding grep om kaffekopperne, var det, som om de grep dem med en fangklo av knoker og forsprængte blaa aarer. Der var ogsaa idag noget hvitlig og lysømt i deres øine; kanske kom det av taaken. Eller kanske var det angsten, som hadde sat sig fast i deres stirren. Nede fra det nærmeste gaardsrum hørte de en vogn, som langsomt rullet avsted, og hestehover, som pipende gnisset mot brostenene.

«Nu kjører de avsted med handelsmanden,» sa Berthe. «Han sluknet klokken to inat.»

«Ja, det var da, jeg hørte skriket,» sa baatsmandens kone ivrig.

«Det var vel bare brødrene, som var ute og lette efter Maria,» mente madam Ring og saa bævende paa Berthe. For Berthe hadde allerede fortalt hende, at gamle Risannen hadde været ute og vandret om natten og senere paa sit værelse hadde ropt tre ganger.

«Tre ganger.»

«Ja, tre ganger,» bedyret hun og raslet med kaffekoppen, «tre ganger Maria, Maria, Maria. Hun hadde engang hørt noget lignende. Men det var tre hanegal. Det var den nat, da gudsbepotteren, tykke Møller, døde av slag i kariolen.» Saa talte de igjen om handelsmanden. Han hadde ^[65] litt forfærdelig paa det sidste og hadde

skreket, at han vilde gi alle sine penger bort, hvis han kunde faa lov til at dø. Men Gud vilde ikke slippe ham. Han stred med døden i tre døgn. Saa endelig løstes det op for ham inat. Der blev nu en ivrig hvisken mellem de tre koner om hvem, som hadde faat vite det først. Berthe paastod, at det var hende. Men snekker Rings kone mente, at det var snekkeren. Han var gaat paa arbeide klokken halv seks, men han var kommet tilbake en stund efter og hadde banket paa vinduet – saan, bang, bang, saa barna forskræmt var faret op av sengene, og saa hadde han ropt ind: Naa er der hvite lakner i Ka'lsens vinduer. Saa han hadde været den første.

Derpaa talte de om Signe Risannen, og da blev deres hvisken næsten uhorlig, saa de maatte bøie sig mot hverandre, skjønt ingen vilde ha hørt dem, om de hadde talt aldrig saa høit. For da var der ikke andre tilstede i huset end de to smaabarn ovenpaa og saa fruén, – fruén, som hun kaldtes, fru Altenburg, som sat bak de visne potteblomster i sin stue og vugget hemmelighetsfuldt paa sit hode. Hvad var der iveien med Signe? stakkels lille Signe. Jo, der var noget iveien, Alle staklet hende nu, men det var med en søt gysen, som kunde bety glæde over, at der var hændt en ulykke, som de kunde hviske om. Det var likesom de ynkedes over sig selv; for menneskene i repslugerens hus oplevde jo [66] intet andet end ulykker. Den ene dag slog ulykken ned hos dén, den anden hos dén. Signe var blit ulykkelig, det kunde de se. De hadde øvede øine for denslags ting. Det var slikt de gik omkring og saa efter stadig hos naboernes barn – med stikkende blikke og tyndslitte smil. Men *med hvem?* Og nu fortalte snekkerens kone igjen historien om haglveiret, da hun hadde set Signe komme ... saaledes ... aa, det var likesom hun var aldeles borte, som hun var blind og ikke kunde graate ... og repsluger Altenburg hadde fulgt hende gispende og blek fra vindu til vindu – stakkels Signe, hvem skulde hun støtte sig til? Broren talte aldrig med hende. Han synes han var for fin, han var jo inspektør, og hun bare en liten fabrikkpiké. Men var det noget med Maria? Nu talte de paany om den dræpte piké. Folk paastod, at hun var forlovet og at hun var gaat hen for at besøke sin forlovede. Saa var hun blit skutt. Men av hvem? Ingen visste det. Hun hadde ligget i to døgn oppe i sandhøien, før tømmerfløterne fandt hende. Men hvad hadde politiet sagt? Alle tre konerne hadde været oppe paa sandhøien idag og hadde set politiet arbeide. Gamle Berthe hadde hørt politimesteren spørge: Var det maaneskin den nat? Jo, det hadde været maaneskin. Det var saa lyst som en vaarkveld, paastod baatsmandens kone. Hun hadde jo fulgt sin mand til skibet, saa hun visste det. Politimesteren hadde bare rystet paa hodet, og alle var slagen med stor [67] forundring over mordet, for den unge piké hadde ingen fiender. Hendes kjæreste, Thorvald, hadde været i forhør, men hadde kunnet bevise, at han hadde været dér og dér den aften og den nat. Han var sluppet løs igjen ... Men da

konerne var kommet saa langt i sin hvisken, hævet gamle Berthe sine magre hænder op og nævnte et navn ... Risannen ... Hvorfor hadde Risannen været saa underlig, han hadde sneket sig omkring huset ... Ja, men det var jo inat. – Ja, jo, men saa hadde han ropt paa Maria. Og Maria het den dræpte pike –

«Nei se!» utbrøt baatsmandens kone, idet hun pekte ut gjennom vinduet.

«Hvad er det?» Alle stirret. Taaken var ifærd med at trække bort, de nærmeste hus dukket frem, gule og graa og skidne. Nede i gaten tændtes et lygtebluss, det hang inde i den vikende taake likesom i et blankt spindelvæv.

«Hvor det er vakkert,» sa baatsmandens kone, «det er akkurat som nogen kommer bærende med en stjerne.»

Saa fik hun et meget eftertænksomt uttryk. Hun sat og lyttet.

«Er det jentungerne?» spurte Berthe, «skriker de?»

Nu lyttet de allesammen, men det var stille deroppe.

«Aa, de er da vant til at passe sig selv,» mumlet snekkerkone og slurket i kaffekoppen. –

[68] «Men de er saa snille.» indskjøt Berthe, hendes sind var idag medynksfuldt og overbærende. «Fattigfolks barn,» la hun til, «er bestandig saa alvorlige, naar de er alene. Likesom de venter paa noget, stakkar.»

Baatsmandens kone hørte ikke efter. Hun sat bare og saa ut gjennem vinduet. Ansigtet var vendt mot skumringen, som nu kom, et besynderlig graalys la sig over hendes træk og skimlet hendes øine, den magre hals strammedes, strupen stod som en spændt streng op fra brystets hulning. Men pludselig fór hun heftig sammen og jaget sine skjælvende hænder op mot ansigtet.

«Aa nei da,» ropte hun, «Aa nei da!»

De andre stanset i deres hvisken og saa paa hende.

Hun fór op fra stolen med et saadant hastverk, at stolen veltet. Hun maatte ha set noget derutenfor.

Og i det samme gled en skygge frem foran vinduet, en svart skygge, som stod rammende tydelig mot den graa skumring.

Skyggen nærmet sig og to store, alvorlige øine stirret ind gennem ruten.

«*Presten*» hvisket konerne.

Saa gled skyggen væk og litt efter hørtes tunge trin i trappeopgangen.

Trinene gik langsomt forbi snekkerens dør. Nu naadde trin ene trappen. Trappen gav sig mykt. Det var kalosjer, som gik.

[69] Baatsmandens kone hadde i forskrækkelsen trukket sig helt hen til mørket ved døren; hun skalv som en liten skræmt fugl og famlet opover brystet med hænderne.

«Aa nu stanser han,» hvisket hun.

De tunge trin stanset øverst paa trappen. Saa gik de videre – og baatsmandens kone utstøtte en smertefuld klynken:

«Han skal til mig ... Han gaar ind til smaajentene» –

Berthe tok hende om halsen.

«Gaa op,» bad hun med rystende stemme, «i Guds navn gaa op.»

De hørte prestens trin ovenover deres hoder. Han var kommet ind i baatsmandens stue. Det var som om noget drysset ned fra taket under disse tunge trins vegt, støv eller mørke eller angst, som faldt nedover deres hoder.

Berthe skjøv baatsmandens kone ut gjennom døren, og hun sprang graatende opover trapperne.

Berthe og snekermadamen lyttet.

«Nu skriker hun,» sa Berthe.

«Og nu skriker ungerne,» sa snekermadamen, «kan De høre det. Nu skriker de sammen.»

Presten blev deroppe en halv times tid. Saa gik han. Denne prest var umaadelig lang og tynd. Han gik meget hurtig. Den kulsorte samarie slog omkring hans ben og smeldte som flag i blæst.

Nu var det ikke stille længer i repslugerens [70] hus, for graaten fra kvisten sivet ned gennem alle sprækkerne og pep sørgmodig i kakkelovnsrørene.

Da snekkeren kom fuld hjem klokken ti, fik han vite, at baatsmanden var druknet. Skibet var gaat under i stormen om natten. Ingen var blit reddet.

V.

[71] Baatsmandens kone sat i to dage med sine barn og graat i et utbrændt kjøkken. Saa maatte hun flytte. I hvilken retning hun stirret, saa hun bare haabløshet. Men saa fik hun noget arbeide med vask og flyttet til et ganske litet og billig kammers længere ned i byen. Berthe og snekkermadamen hjalp hende med flytningen og stod og vinket til hende, da hun drog bort. Hendes faa eiendele blev læsset op i den store seng, og sengen sat paa en vogn. Og saa flyttet hun. Hun gik selv bakefter krumbøiet i sjalet mellem sine to smaa barn. Det var som om hun fulgte en likvogn. Samme dag kom sneen, den første sne, i kolde, kornede drev. Gaterne og takene og markerne blev hvite, den pipende vind jaget sneen sammen i skavler og blæste den op mot vinduerne i repslagerens hus, kulden aandet gennem ruterne. Inde i værelserne samlet barna sig forfrosne omkring kakelovnene, som utsendte en sur og gul røk. Nordenvinden slog bestandig røken tilbage i skorstenen og blæste varmen ut paa ildstederne. [72] Og i den lange vinter strømmet ustanselig nordenvinden isnende mot huset fra de vide og øde marker.

Det var besynderlig med repslagerens hus; – tiltrods for at det hadde et daarlig ord paa sig, saa manglet det aldrig beboere. Neppe var enken efter baatsmanden flyttet ut, før en ny leieboer rykket ind paa kvisten. Det var en underlig fyr, han var lang og mager, næsten likesaa lang og mager som presten. Man kunde formelig høre, hvordan knoklerne knitret i ham, naar han gik. Snekkerungerne kaldte ham straks for *Legemet*^{III} – og dette navn blev sittende paa ham. Han var ganske ukjent i byen, ingen hadde set ham, før han for etpar dage siden var kommet med toget og hadde tat ind paa et logihus. Gud vet, hvordan han hadde faat vite, at der var et kvistkammers ledig hos repslageren. Men dagen efter at baatmandskonen var flyttet, dukket han op. Han var tarvelig, men ikke fattig klædt. Paa klærne kunde det se ut, som om han var vant til at vandre meget tilfots. Han gik og traadte i etpar vældige beksømsstøvler, skafterne naadde ham næsten op til knæet. Paa hodet hadde han en stor ulden lue. Han bar ikke frakke, men en pjekkert av sort skind, dobbeltknappet og med opslag paa ærmene. Berthe maatte avgjøre leien med ham, for repslageren hadde igjen en av sine store drukkenskapsdage, flasken dunket taktfast mot gulvet inde i det avlukkede sovekammer. [73] Berthe likte den fremmedes ansigt, han var solbrun og staut, og naar han smilte, skinte hans sterke

hvite tænder. Men naar han tok luen av, da saa Berthe, at han var næsten skaldet, enkelte tynde haar paa hans isse virret i nordenblæsten. Han var alene og ugift, sa han, og av profession var han handelsmand. Flere oplysninger gav han ikke; men han betalte husleien paa forskud.

Det var et underlig bohove han kom med. Det kunde rummes paa en ganske liten vogn. Først var det nu en sofa, som man aldrig hadde set make til i repslagerens hus. Den hadde ikke nogen ryg, men den var myk og behagelig at kjende paa. Saa var der et bord, to flettede stoler, en stor kuffert og nogen andre mindre ting. Han spøkte med snekkergutterne, som hjalp ham at bære sakerne op. En av dem fandt et underlig stativ av messing med kjedel paa og spurte:

«Hvad er det derre?»

«Det er en temaskine,» svarte han og smilte.

Han taler godt for sig, mente snekkermadamen, – hun stod i den aapne dør og saa paa indflytningen og merket sig hver ting.

Da han hadde faat sakerne i hus, vilde han være alene og stængte døren. De kunde høre ham gaa og rumstere deroppe, sætte bordet, stolene og den merkværdige sofa paa plads. Saa hængte han lyseblaa skraagardiner for vinduerne. Dette lignet slet ikke noget i repslagerens hus. Det [74] blev jo formelig venlig deroppe paa kvisten. Saa gik han ut og blev borte i mange timer. Han kom hjem like før mørkets frembrud. Berthe saa ham komme over markerne; han hadde været paa sandhøien. Men han maatte ha gaat en meget lang tur, for hans store støvler var sterkt tilsølet.

Den nyankomne viste sig at være en meget omgjængelig mand. Inden dagen var gaat tilende, hadde han passiaret baade med snekkermadamen og med Berthe. Han spurte om alting og hadde en egen maate at snakke paa, venlig og imøtekommende og saa smilte han saa godt med sine sterke, hvite tænder. Han fik konerne til at fortælle løst og fast, om sig selv og om de andre i gaarden og i nabolaget; men hver gang de vilde spørge *ham* ut om hvem han egentlig var og hvad han bestilte, saa bare smilte han og sa: «Aa jeg, jeg er handelsmand.»

«Hvad handler De da med,» spurte Berthe.

«Jeg handler med gamle katter,» svarte han og lo. Og da maatte madamerne ogsaa le. Men de la merke til én ting: Han laaste døren sin, hver gang han forlot

huset. Det var ellers ikke almindelig. For der var aldrig noget at stjæle hos de mennesker, som bodde i repslugerens hus.

Forøvrig var alle menneskers sind i mange dage fremover optat av den merkelige forbrydelse, som hadde fundet sted. Det var ikke bare i repslugerens hus, at man uvilkaarlig talte lavmælt og gikk stille omkring. Frykten hadde slått ned blandt [75] de smaa mennesker i de trange gater. Naar skumringen kom ved syvtiden, var det likesom uhyggen sviret paa sine tussmørkevinger, folk trykket sig omkring de tændte lamper og kastet ængstelige øine ind mot mørket, som samlet sig og hang fast i krokene.

Og nu hændte det merkværdige, at folk, som bodde i nærheten av Altenburgs hus, de fikk en paafaldende interesse for, hvad som foregik inden- og utenfor de skjæve vægger. Hver stund stirret de over til huset og fortalte hinanden, hvad som hændte. Nu gaar Altenburg paa arbeide, sa de. Se der kommer Risannen hjem fra handelsmanden, han har en gul kurv i haanden. Nu tænder den nye leieboer lampen i sit værelse og trækker rullegardinet ned. Man la merke til, at han drev den overordentlige luksus at ha rullegardin for sit vindu, tiltrods for at han bodde paa kvisten. Og de kunde se meget mere: Nu kom snekermadamen ut med en bøtte, som hun tømte i kloakken. Og nu blev det pludselig mørkt i snekkerens kammers og pludselig lyst i hans stue. Det var snekkeren, som hadde tatt lampen for at lete efter noget inde i stuen. Alt dette kunde de se gjennom vinduerne. Slike ting la de merke til. Det forunderlige var hændt, at repslugerens hus samlet folks oppmerksomhet likesaa meget som det hus, hvori den dræpte pikes forældre bodde. Altenburgs hus stod saa truende i menneskenes sind, at de uvilkaarlig forbandt huset og dets [76] mennesker med det, som var hændt. Uten at de hadde andet at forbinde det med, end at tømmerfløterne, som bar den dræpte pike, hadde forsøkt at slippe derind med hende om natten. Hun var blitt dræpt, sa man, paa sandhøien, *ret frem for repslugerens hus*. Og dog var der andre hus, som laa nærmere. Det synes ogsaa for naboerne, som om livet i repslugerens hus efter mordet blev anderledes end ellers. Repslugeren selv drak og drak og begyndte at se skrækkelig ut med sit ubarberte fjæs og sine rødsprængte øine. Snekkerkonen skjeldte og smeldte ikke længer saa høilydt og vedvarende, den gale sat dagen lang og rugget indenfor vinduerne, gamle Risannen viste sig bare i skumringen, folk synes, han var blitt høiere og blekere paa nogen faa dage. Og Signe hadde man møtt graatende paa veien til eller fra sit arbeide. Døden hadde ikke bare en nat gaat forbi husets vinduer, den hadde ogsaa en kveld ranglet sort og knoklet ind gjennom kjøkkendøren til baatsmandskonen paa kvisten. Døden var kommet. Og vinteren

og sneen var kommet. Skorstensrøken gik graa og tynd ut av pipen og strakte sig som en lang knokkelhaand op i sneyret.

Men eftersom dagene gik, begyndte folk at studse og mer og mer forundre sig over den gaadefulde forbrydelse deroppe paa sandhøien. Straks efter mordet hadde de bare *det* at tænke paa: En forbrydelse var blit begaat, et mord; det grufulde i selve gjerningen grep sindene og foruroliget dem; [77] der var ikke plads for andet end rædslen omkring forbrydelsen, men saasnart mindet om den bleke døde pike sank fjernere hen i erindringen, og de frosne kirkeklokker nede i byen hadde kimet koldt og sprukket over hendes jordefærd, grodde folks mistænksomhet frem, nu var der tid til at tænke; hvorfor var hun dræpt, og hvem hadde dræpt hende? Den gamle politimester kunde ingen besked gi. Han gik omkring og svarte hen i vind og veir, naar nogen spurte ham ut. Men han hadde flere ganger været oppe ved mordstedet, og hver gang hadde han kommet med den gaadefulde hentydning: Det var jo maaneskin den nat, ikke sandt? Likesom maaneskinnet skulde ha nogen skyld i piken Marias forfærdelige død.

Folkesnakket bragte hver dag et nyt tillæg til den merkværdige historie; men allikevel kom man ikke gaadens løsning nærmere. Menneskene forstod ikke det ringeste. Hvorfor skulde døden netop træffe Maria, som gik omkring og ikke gjorde en levende sjæl fortræd? Det blev oplyst, at hun var Signe Risannens veninde, og at hun hadde været sammen med Signe dagen før hun forsvandt. Men hvad beviste det? Visste Signe noget? Besynderlig nok var det ogsaa kommet ut blandt folk, at baatsmand Jan Jansens kone hadde truffet Signe graatende i trappen den maaneskinsnat, da Maria blev dræpt. Det var en sælsom nat i det hele tat, for samme nat hadde baatsmandskonen [78] fulgt sin mand paa den reise, som skulde bli hans sidste, og det var i denne isblaa og stille nat, at handelsmanden hadde ligget og skreket paa døden, som gik og strøk sig langs husvæggene og nølet med at befri ham for hans lidelser. Det var tillike kommet i folkemunde, at man i repslugerens hus hadde hørt nogen underlige rop den nat. Og natten efter. Begge nätterne hadde nogen ropt paa Maria, Maria. «Ja,» sa grovsmedene, den dræptes brødre, «den ene nat var vi ute og lette efter hende, men ikke den anden.» Saaledes gik alt snak og alle rygter i ring omkring repslugerens hus; den skjæve bygning stod i bevisstheterne omgitt av en varsom og ubestemmelig hvisken, likesom den stod i virkeligheten i vinterdagens graa og triste taake. Saaledes opstaar folkesnakket; før mange døgn var gaat, mente folk, at de *visste noget*.

Men saasnart de kom til dette forfærdelige *hvorfor*, saa blev de igjen raadløse og forsagte. Maria ante selv intet om sin død, da hun hin maaneskinskveld gik ut

for at møte sin kjæreste. De skulde møtes i en ungdomsforening paa den anden side av elven, og hun var paa veien dertil – hun hadde tat en snarvei over sandhøien – da døden traf hende. Imens hadde hendes forlovede sittet og ventet paa hende i ungdomsforeningen, ventet og ventet og set paa klokken. I begyndelsen hadde han været spøkefull og i godt humør, for han visste jo ikke andet, end at [79] hun skulde komme; men etterhaanden var han blit mere stille og forundret, og saa var han blit ærgerlig tilslut, da de andre gjorde nar av ham og paastod, at hans kjæreste var gaat til en anden. Naar hun ikke vilde komme, saa gjerne for ham, hadde han sagt, og saa hadde han fulgt en anden pike hjem. Men saa om natten klokken tre var han blit vækket. Da han saa ut gjennom vinduet, stod begge grovsmedene plantet midt i maaneskinnet som vældige kobberstøtter.

«Hvor er Maria?»

Først da hadde han faat vite, at hun var blit borte. Og saa hadde de tre mænd git sig til at lete efter hende om natten. Først hadde de gaat til alle hendes venner og bekjendte. Men ingen hadde set hende. Det viste sig, at hun slet ikke hadde møtt nogen eller talt med nogen, efterat hun hadde gaat hjemmefra. Og hele den efterfølgende nat hadde de gaat og ropt paa hende, Maria! Maria! Først i skogen nærved, saa utover markerne, og saa tilslut drevet av en frygt, som ingen av dem uttalte, men som vokste og vokste i deres hjerter, hadde de nærmet sig elven og fossen og i lange timer vandret langs elvebredden og blandet sine sørgmodige rop med vandets uendelige susen: Maria! Maria!

Av alt dette kunde man forstaa, at Maria var blit dræpt allerede før klokken elleve om aftenen. Av dette kunde man ogsaa forstaa, at hendes kjæreste maatte være uskyldig. Det var bare i [80] et øieblik, at enkelte hadde tænkt paa ham, for det var jo hændt før, at en mand med et skud eller et dræpende slag hadde skilt sig av med en brydsom kjæreste. Men her kunde ikke dette tænkes; desuten hadde ikke kjæresten noget gevær, hadde aldrig eiet noget. Og Maria var blit skutt med et gevær. Et jagtgevær, paastod politimesteren. Og morderen maatte ha skutt paa temmelig langt hold. Kanske var det derfor, at politimesteren hadde spurt saa ivrig efter maaneskinnet. Før i mørke kunde vel ikke morderen ha truffet sit offer paa saa lang avstand.

En aften blev det hviskende fortalt i repslugerens hus, at nu sat *Legemet*,¹² den nyankomne, og drak sammen med Sjelven. Det var Berthe, som kom og fortalte det til snekkermadamen. Sjelven, eller han sjelv, det var Altenburg. Noget saadant var ikke hændt paa længe, og Berthe var slet ikke mistrøstig over det, for det kunde

betyde en bedring i forholdene. Sjelven sat ellers og drak og dundret med flaskerne alene og talte med sig selv i eder og truende ord. Repslageren hadde været ordentlig i de sidste par dage, han hadde endog raket de røde skjegstubberne av sig. Naar han drak og var ubarberet og vendte det hvite ut av øinene, da lignet han et menneske, som netop er staat op efter et maanedslangt sykeleie. Ellers kunde han se nok saa pen ut.

Det syntes visst ogsaa Legemet.¹³ For han hadde været saa blid og elskværdig. «Nei, er det [81] Dem.» hadde han sagt, da han kom ind, «nu ser De jo ut som en ren pariser.» Og skjønt repslageren hadde brummet og i grunden været ubehagelig, saa hadde den fremmede allikevel slaat sig ned, og latt som ingenting, talt om husleie og huset, og hvordan han vilde indrette sig. Og da han hadde sittet saan en stund, saa tok han likesaagodt frem en flaske, og Berthe hentet villig sukker og vand. Hun overtraf sig selv. Hun la hvit serviet paa brettet. Hun syntes den fremmede var slik en pen og pyntelig mand. Og saa gik hun da fra og til snekkermadamen med hvisken om, hvad de talte om derinde. Pludselig viste hun sig i snekkermadamens kjøkken, og hun dirret av ivrighet og forskrækkelse, da hun sa:

«Tænk nu taler de om mordet, og repslageren bander.»

Hun hadde ret, repslageren bandte, og han bandte stygt. Han likte ikke at tale om mordet. Han likte overhodet ikke at tale om døden. «For man kan ha nok me'n, naar'n kommer,» sa han, «og den er her næsten støtt.» Men hvordan det var eller ikke var, saa vedblev de allikevel med at snakke om den dræpte pike. De sat like overfor hinanden ved det runde bord med toddybrettet mellem sig. Repslageren støttet albuerne mot bordet, han drak hurtig og nervøst, og hans blik fór nu og da vaksomt omkring, likesom han lyttet efter noget. Den anden, den fremmede, at foroverbøiet og hvilte armene paa sine knær. [82] Han var overordentlig blid og venlig og lyttet opmerksomt efter, hvad repslageren sa. Og nikket: «Nei, jassaa, Altenburg, siger De det? Mener De det? Men hvorledes? Skulde man tro slikt, da? Ja ja, De siger noget, Altenburg!» Saadanne var hans talemaater. Og alt i ett smilte han. Paa bordet stod en parafinlampe uten kuppel. Den skinte like ind i deres ansigter; repslagerens gustne ansigt blev helt gult i lampelyset. I den andens magre ansigt skinte det rødt over kindknokerne, som om han netop skulde være kommet fra en frisk vandring i sneen.

«Saa De mener at en fant eller slusk har dræpt hende,» henkastet Legemet, «jaja, det kunde være noget i det.»

«Der gaar meget slusk her om høsten og vinteren,» svarte repslageren.

«Javist ja, men det skulde dog være ganske forunderlig – hvilken interesse kunde en omstreifer ha av at slaa ihjel en stakkels fattig pike?»

«Hvordan kan jeg vite det,» svarte repslageren og drak.

Legemet slog i mere brændevin.

«Nei, det er sku ikke godt at vite,» sa han.

Litt efter tilføiet han:

«Jeg tror ikke noget paa den lassaronen, Altenburg.»

«Saa faar De la være,» sa Altenburg. Brændevinet begyndte at stige ham til hodet, og han blev mindre og mindre medgjørlig.

[83] «For ... jeg skal si Dem ... Hun er jo skutt med et gevær. Lassaronen maatte altsaa ha et gevær, og hvem av vore lassaroner tror De vel render omkring med et saadant vaaben?»

«Nei, det er ikke mange.»

«Det er *ingen*, Altenburg, og vi maa regne med, at her er tale om et meget fint gevær, et jagtgevær.»

«Saa – ja saa kan det vel ikke være nogen slusk. Men hvorfor sitter De hele tiden og snakker om dette?»

«Aa, fordi jeg reiser meget, jeg ser meget, og fordi jeg bestandig interesserer mig for det, som hænder. Vet De, at jeg har været deroppe?»

«Hvor?»

Den fremmede pekte mot vinduet, som var dækket av en gammel, frynset rullegardin.

«Deroppe, hvor hun blev dræpt,» sa han.

Repslageren *saa* ogsaa derhen med et eget, skulende blik; han trak øienlaagene i veiret, saa det hvite lyste som to halve eggeskaller over pupillerne. I det samme la den fremmede haanden paa hans knæ. Repslageren fór sammen.

«Hva' fan!» utbrøt han. Den fremmede saa paa ham underlig fraværende. Det putret i lampen.

«Det er et øde sted,» mumlet handelsmanden, «jeg vilde nødig gaa derover alene om natten med fossen nedenfor og sneen og mørket omkring mig.»

[84] «Hvorfor ikke? Haha, De kunde møte hende, hvad?»

«Om ikke netop hende,» svarte den anden, «saa kunde jeg jo resikere at møte morderen.»

«Det var satan.»

«Ja, for De vet da vel det, Altenburg, at det er en gammel regel, at morderen bestandig søker tilbake til gjerningsstedet for sin forbrydelse.»

«Saa maatte han være bra dum.»

«Si ikke det. Han har bestandig en eller anden grund til det. Det kan være, at han har glemt noget, som han tror kan lede politiet paa sporet. Det kan være, at han bare *indbilder* sig det. Husk paa, at morderens hjerne beskjæftiger sig stadig med forbrydelsen, alle hans tanker svirer omkring den, hvordan han har baaret sig ad og hvordan han *skal* bære sig ad for at undgaa opdagelse. Og saa gaar han tilbake for at se, om der ikke er et eller andet spor, som han kan utviske. Eller han iagttar, at alle andre mennesker gaar derhen for at se paa stedet, og saa vil heller ikke han holde sig tilbake, fordi han tænker, at hvis det bare var ham, som ikke gik derhen, saa vilde folk studse og lægge merke til det, og dermed vilde han være utpekert. Har *De* været der Altenburg?»

«Hvad?»

Repslageren hørte det godt. Han drak igjen, men hans øine stirret fremover glasset paa den magres ansigt.

[85] «Jeg mener, har *De* været deroppe sammen med de andre og set paa mordstedet?»

«Nei, jeg har andre ting at bestille; hvis folk vil slaa hverandre ihjel, saa faar de gjøre det for mig.»

«Desværre er jeg kommet til byen flere dage efter,» sa Legemet stilfærdig, «ellers skulde jeg nok ha været deroppe. Aa, det vilde ha glædet mig at ha hørt paa dem, alle de som kom løpende til, alle de nysgjerrige. Jeg er sikker paa, at den mest hørøstede av dem allesammen, det var morderen.»

«Han er nok ikke her i byen længer. Han har nok flygtet for længe siden.» sa repslugeren.

«Nei, hvis han flygter,» mente Legemet, «da er han solgt.»

«Det var satan.»

«Men forstaar De da ikke det mand. En mand som forsvinder fra denne lille by, han er røbet. Hallo, vilde alle rope, hvorfor flygter han, hvorfor vil han væk, la os se, hvad han har begaaet, hvad han har at skjule, hvor var han henne da og da, hvor var han henne den frygtelige maaneskinsnat, da piken Maria blev skutt fra Altenburgs reperbane.»

Repslugeren rykket tilbake med et sæt. Han blev sittende med glasset i haanden og glemte at drikke. Hans øine blev store og runde og forbausede.

«Rep'schlagerbanen,» sa han med et forskrækket ^[86] hik, «*fra min repslugerbane.*» utbrød han og slog glasset saa kraftig i bordet, at brændevinet skvulpet op og vætet hans haand.

Den anden smilte. Jo, nu smilte han igjen, blidt og elskværdig og beroligende.

«Ja, vet De ikke *det* da, Altenburg, at piken er skutt fra Deres reperbane, nei har De ikke hørt *det!* skaal.»

Den gang var det bare Legemet som drak.

«Hun er dræpt paa sandhøien, der og ingen andre steder.» sa Altenburg og slog i bordet.

«Javel, men morderen har ligget borte paa Deres reperbane.»

«Er det kanskje nogen, som har set ham?»

«Nei, men man kan forstaa det av skudsaaret. Jeg trodde De visste saa meget. Dette fortæller jo politiet til alle og enhver. Hvorfor sitter De hele tiden og ser bort paa vinduet?»

«Jeg?»

«Ja De. Kanske der staar nogen utenfor. Her er forresten saa stille nu, at det kunde gjerne staa nogen derute.»

Den fremmede reiste hodet og veiret.

«Nei, hvor her er virkelig stille.» mumlet han, «man kan høre, at det suser i lampen, hør, det er likesom det knistrer i ilden.»

Repslageren, som begyndte at bli temmelig fuld, lænet sig fremover bordet mot den anden.

«Hvis der var nogen utenfor.» sa han lavmælt, [87] næsten hæst, «saa skulde det vel ikke være stille her da, saa skulde en vel høre noget da.»

«Det er noget, som ikke kan høres.» svarte den magre, hviskende og indtrængende, «og som er saa stille, saa stille som skygger i maaneskin.»

Repslageren hikket igjen, og saa vendte han sit gustne ansigt langsomt i smaa ryk mot vinduet. Hans hode var meget tungt, det duvet; men han vedblev med at stirre mot den graa rullegardin. Han holdt haanden slapt omkring glasset. Da lot den magre sin høire haandflate langsomt dale ned over den andens haandledd. Repslageren tok haanden saa pludselig til sig, at glasset veltet. Han reiste sig og ravet etpar skridt tilbake.

«Død ... død ... dødningekold.» stammet han, «det var da fan,» ropte han om litt, «saa iskold De er paa hænderne.»

Ogsaa den anden reiste sig, men langsommere, og han saa hele tiden ind i repslagerens ansigt.

«Brændevinet varmer mig ikke lenger.» svarte han. Repslageren støttet sig med den ene haand mot sengestolpen og med den anden paa bordet.

Legemet lot som om han ikke la merke til hans ophidselse, han fiklet halvt forlegen ved sit urkjede.

«Nei, det er som jeg siger, flygte kan han ikke, saa vilde han straks være færdig, jeg mener morderen.»

«Er De der igjen!»

[88] «Han kan ikke undkomme,» fortsatte den magre uanfegtet, «hvor han gaar og staar, vil han bli mindet om sin forbrydelse, og idet hans tanke stadig vil kredse omkring den, saa vil han tilslut komme til at gjøre en eller anden dumhet, netop

fordi han hver time paa dagen lægger an paa *ikke* at begaa denne dumhet. Tænk bare paa geværet –»

«Geværet –»

Repslageren stod og svaïet.

«Jovist, jagtgeværet, morderens vaaben, hvor skal han skjule det henne? Kanske har han allerede skjult det, og isaafald vil han gaa omkring evig angst for at han ikke har skjult det godt nok – og før eller senere søke at rette paa det – og løpe like i fordærvelsen. Eller han har *ikke* skjult det, og saa kan han ikke sove om nætterne av rædsel, fordi han ikke vet, hvorledes han skal bli kvit det. Dette jagtgevær vil bli til et aldeles levende væsen i hans bevissthet, det vil forfølge ham, det vil rasle efter ham, det vil rope paa ham, det vil vise sig for ham i drømme og tale til ham med en ru og rallende stemme dypt inde i geværløpet. Han vil aldrig faa fred, før ...»

«Før?» spurte repslageren hæst.

«Før politiet tar ham. Eller døden.»

Repslageren lo høit og faldt med et dump ned paa stolen. Han grep efter flasken. Men den var tømt. Saa la han hodet paa skakke og pliret ondskapsfuldt og underfundig op imot den magre.

[89] «Det var da svært,» sa han, «saan som De vet besked om alting, De skulde ikke snakke saa høit.»

«Hvorfor ikke?»

«Nei for det høres ut, som om De vet mere end *nogen* anden.»

Repslageren satte pekefingeren truende mot ham.

«Hvor kommer De fra da?» spurte han, kommer De fra øst eller vest, De snakker saa underlig. Kanske har De selv været ute i maaneskinnet den nat? *Ja.*» han reiste sig pludselig, «*kanske det er Dem selv*, som har skutt hende.»

Den magre smilte bare paa sin blide, stilfærdige maate.

«Ja, kanskje er det mig, som er morderen,» sa han.

Repslageren saa glupsk paa ham.

Pludselig hævet den magre en lang og advarende haand op i luften. Der var noget lyttende i selve bevægelsen. Og repslugerens ansigt ventes igjen skulende paa skraa mot vinduet og rullegardinet.

«Der *er* nogen utenfor,» sa den magre.

«Sneen er myk og nyfalden.» svarte repslugeren, som igjen talte klart og ædruelig, «ingen kan høre skridt i sneen. Ingen kan ...»

Han avbrøt sig selv.

Der hørtes en svak stryken langs væggen og straks efter en famlen ved vinduet, som om nogen [90] stod og pustet derutenfor. Saa blev alt stille. De lyttet. De lyttet forfærdelig. De lyttet mot mørket utenfor vinduet, mot sneen som faldt og som var uten larm, mot ildens brænden i lampen, mot sine egne varsomme aandedrag; det var en tindrende lytten, det var rædslen, som stod paa sprang mot noget sælsomt, som skulde hænde.

Og dog hændte ikke andet, end at der lød skridt i sneen, lange og forsigtige skridt, som fjernet sig fra vinduet. Men lyden og skridtene virket allikevel forunderlig, fordi der var noget ængstende i den lurende gang. Saa blev de borte, sank hen i stilheten. –

«Hørte De det?» hvisket repslugeren. Han var hæs, ordene kom sammensnøret langt nede fra halsen.

Den magre nikket og smilte.

«Det er en underlig stemme, De har nu,» sa han, «det er likesom De taler nede i et bøsseløp. Jo, jeg hørte det. Der er en, som har lyttet utenfor.»

Han grep repslugeren i armen.

«Kom her og se, hvem det er.»

Men repslugeren nølet.

«Er De ræd?»

«Nei.» Han knyttet næverne. «Nei,» sa han igjen. Men allikevel var det motstræbende, at han fik ham med sig hen til døren. Da de kom derhen, la den magre sin haand paa dørvideren, lo stille, likesom triumferende og sa:

[91] «Se paa nøklen!»

«Døren er ikke stængt.»

«Nei, men se paa nøklen. Den er ganske ny. Den er netop anskaffet. Ellers pleier De ikke at ha denne Døren laast, kan jeg tænke. Hvad er det saa, De er blit ræd for i de sidste Dage?»

Da bandte repslageren høit og stygt.

«La mig komme ut! Avveien.»

«Vær forsigtig, De kan ikke vite, hvem som er utenfor. Nu skulde De hat et gevær, ho, nu skulde De hat et godt jagtgevær.»

De tumlet begge to ut gjennom kjøkkendøren. Ogsaa Legemet bar sig nu ad, som om han skulde være beruset, men det var kommet paafaldende hurtig over ham.

Utenfor faldt sneen i fine, kolde fnugg. Det var meget mørkt, ingen stjerner funklet i himlen, over takene ruget natten uutgrundelig og stille. De to mænd støttet hinanden og tumlet forbi kjøkkenvinduet og kom ut i haven. Fra repslagerens vindu kastedes en gul skygge av lys ind i det trette mørke. Gjenskinnet lyste videre utover snemarken. De kunde se mange spor i sneen efter smaa og store føtter. En vrimmel av spor.

«Sneen er netop begyndt at falde.» hvisket den magre, «sporene er endnu ikke tildækket. Nei, se saa mange mennesker, som iaften har gaat frem og tilbake over markerne. Og alle skulde derop, hvor piken blev dræpt, Altenburg» –

[92] Han pekte ind i mørket, og repslageren stod duknakket og fulgte lystaaken, indtil den opslugtes av natten. Nærved stod sporene tydelig i den lyse sne, men de utviskedes og blev borte længere hen mot mørket. Der var noget levende over disse spor, en forunderlig bevægelse i vrimmelen, det var likesom mange mennesker netop hadde vandret mumlende ind i stilheten og mørket.

Den magre fortsatte med sin hvisken.

«Jeg er sikker paa,» sa han, «at morderen selv har gaat her. Det er en merkelig tanke, synes De ikke, Altenburg, men hvilke spor er morderens? Er det de? Eller disse? Eller disse? Eller findes de etsted utenom lyset? Der gaar mange spor inde i mørket, som vi ikke kan se.»

Repslageren mumlet noget uforstaaelig under den lasete knebelsbart og saa opmerksomt langs husvæggen. Som om den magre skulde ha gjettet hans tanker, sa han:

«De har ret, Altenburg, det er ikke sporene utover marken, vi skal se efter. Vi hørte jo nogen ved vinduet. Jeg kunde tydelig høre, at det var nogen, som pustet paa ruten. *Og her gaar sporene.*»

De bøiet sig ned over sneen. Og de kunde nu begge to tydelig se, at et menneske for ganske nylig hadde listet sig langs væggen. Der var spor efter store mandsstøvler. De kunde følge dem over hele haven, fra vei til vei.

«Kjære Altenburg,» sa den magre, «manden [93] maa jo høre til her i huset. Se her, sporene stanser ved trappen. Manden er gaat opover trappen.»

«Ja,» svarte Altenburg lavmælt.

«Og han maa ha staat inde i den mørke gang, da vi gik ut.»

«Saa har han set mig,» sa repslageren, «han har staat like ved mig.»

«Ja, han har været saa nær Dem, at han har kunnet række Dem med sine hænder.»

«Du store Gud.»

«Ja, men hvem er De ræd for da, menneske, hvem er det, som har listet sig omkring her?»

«Jeg er ikke ræd for nogen,» hvisket repslageren, «ikke for nogen.»

Og pludselig hævet han sine knyttede hænder op mot Risannens mørke vindu og gjentok atter og atter, hæst og rasende:

«Jeg er ikke ræd for nogen. Jeg er ikke ræd for nogen. *Jeg er ikke ræd for nogen.*»

Den magre rystet ham i skulderen og hysset paa ham.

«Jeg hører ...,» sa han. Og saa lyttet de.

«Er det ikke graat?» spurte den magre, «jovist –»

Oppe fra kvisten hørtes virkelig stille og avbrutt graat.

«Det er den unge pike, som graater,» hvisket den magre, «hvad er det hun heter, Signe? Ja, det er Signe som graater.»

[94] Repslageren stod ogsaa og lyttet efter den ynkende sutren, som kom støtvis ned til dem. Enkelte ganger blev den ganske borte. Man kunde tydelig høre, at den unge pike laa og graat i sengen og nu og da dæmpet graaten ved at begrave ansigtet i puten.

Repslagerens berusede ophidselse tapte sig litt efter litt. Hans ansigt, som stod fremme i lysningen fra vinduet, fik et forsagt og studsende uttryk. Den magre holdt hele tiden opmerksomt øie med ham.

«Jeg begynder at tro,» sa den magre om litt, «at det er Risannen, som har gaat omkring her i nat. Men hvad vil han Dem? Er det *kjæmpen* Risannen, De er ræd for?»

Repslageren svarte ikke. Bare lyttet.

Og jo længere de to mænd lyttet, jo tydeligere hørte de graaten, den spandt sig ut av stilheten som en fint syngende traad.

Men pludselig hørte de ogsaa noget andet.

En lav og mørk brummen, som blandet sig med graatens spinkle sitren og opslukte den.

«Det er kjæmpen som taler,» hvisket den magre.

«Saa er han kommet ind,» svarte repslageren, «saa staar han ikke længer i den mørke gangen.»

Gamle Risannen talte vedblivende med sig selv deroppe, hans brummende stemme steg og sank rolig og stille som en fjern flods neppe hørlige brusen.

Av lyden kunde det høres, at han sat tæt ved vinduet og stirret ut i mørket.

[95] Men saa blev den monotone brummen med en gang klarere, stanset, samlet sig igjen i et rop eller et navn, blev sterkere –

Og saa hørte de ham si, høit og tydelig og paakaldende som i en kirke: «*Maria, Maria! Stakkels Maria!*»

Det gav et sæt i den magre.

Repslageren fór mot ham:

«Død og pine, hørte De det?»

«De skjælver jo,» svarte den magre, «jeg kan se det paa Dem, De skjælver som et træ i vinden.»

«Nei ... nei,» stammet repslageren, «jeg fryser bare. Jeg vil gaa.»

Han ruslet langsomt hen mot trappen. Men hele tiden saa han frygtsomt op mot Risannens mørke vindu.

Og nu var det med ett blit stille deroppe, hverken den brummende stemme eller graaten hørtes lenger.

Den magre fulgte hurtig efter repslageren, De kom samtidig ind i den mørke gang. Repslageren smatt fort ind i sit kjøkken og smeldte døren i. Den magre blev staaende utenfor. Han la haanden paa dørvrideren og forsøkte at trykke den ned, men kjendte hvordan den gav myk motstand. Repslageren stod indenfor og holdt igjen.

Saa gik den magre raskt opover trappen. Da han hadde faat tændt lampen i sit eget kammer, hadde hans ansigt et merkelig, paa samme tid fraværende og smilende uttryk.

[96] Han gik stille omkring en stund og ordnet med forskjellige ting, tændte temaskinen, plystret, pudset av bordet og aapnet tilslut sin store kuffert.

Op av kufferten trak han en gjenstand, indhyllet i et lærfutteral. Han aapnet futteralet og tok gjenstanden frem.

Det var et gevær.

Et jagtgevær.

Den magre undersøkte geværet meget omhyggelig. Og saa begyndte han at le. Det var en høist merkværdig latter. Den var stille og gurglende og laa langt nede i halsen.

... I repslagerens hus drysset denne nat besynderlige lyde ned gjennom skorstenen og kakkelovnsrørene. Graaten var begyndt igjen inde hos Risannen. Og graaten og latteren møttes og lekte sammen inde i de sprukne og sotete rør og randt ned i kakkelovnene og duret undelig forsterket i de store skorstenssvelg.

Sneen faldt tettere og tettere. Sporene utover markerne, som kunde ha fortalt saa meget, fyldtes og jævnedes litt efter litt.

Det var som læber, der lukket sig.

VI

[97] Vinteren hadde endnu ikke faat magt. Efter to dages stille veir gled en lind bris fra syd indover byen. Sneen blev klabbet og klam, og det dryppet fra alle takene.

Der gik to dage, hvori Legemet slet ikke traf sin ven repslugeren. Men saa møtte han ham en middag, da Altenburg kom fra repperbanen med en taugrulle over armen. Repslugeren vilde undgaa ham, men Legemet gik venlig mot ham med fremstrakt haand. Han gjorde en bevægelse med hodet for at antyde, at stemningen hadde været høi sidste gang.

«Brændevinet var sterkt,» sa han, «ikke sandt?»

Repslugerens utseende kunde tyde paa, at han ogsaa senere hadde været i kast med brændevinet. Folkene i gaarden fortalte, at ingensinde hadde repslugeren været saa slem til at drikke som nu.

[98] Den magre blev staaende i veien for repslugeren, saa Altenburg saa nødig han vilde blev nødt til at si noget.

«Hvor skal De hen?» spurte han, «og hvad er det for noget De har under armen?»

Den magre gik og bar paa geværet indhyllet i det brune futteral. Repslugeren hadde aldrig tidligere set et saadant futteral og kunde ikke gjette, hvad det skjulte.

Den magre lot sin haand glide kjærtegnende henover det brune lær og sa, at det var noget han skulde ut og sælge. Det var et musikinstrument, sa han, en banjo.

Om nogen kjøpte slike saker her i byen?

Jo, han trodde det. Han vilde iallefald forsøke. Man maatte jo være om sig. Han hadde tænkt at gaa til klokkeren.

«Til klokkeren,» mumlet Altenburg, «jassaa.» Han forstod tydeligvis ingenting.

Og hvis ikke klokkeren vilde kjøpe banjoen, saa vilde han tilbyde den til ingeniøren paa fabrikken.

«Naa saaledes, ingeniøren paa væveriet altsaa.»

«Ja,» svarte den magre, «paa væveriet, hvor Signe Risannen arbeider. Og hvor Maria arbeidet, hun som blev skutt, vet De.»

Repslageren nikket og vilde gaa videre.

«Man har vel ikke fundet morderen endnu?» spurte Legemet.¹⁴

«Nei, man har vist ikke det,» svarte repslageren ^[99] undvikende, «jeg har forresten andre ting at tænke paa –»

«Aaja, De har naturligvis Deres reperbane.»

Den magre blev pludselig interessert for noget vedrørende denne reperbane –

De stod og talte sammen paa den haardtrampede sti, som strakte sig over den hvite snemark mellem Altenburgs hus og reperbanen. Det var en lys og klar eftermiddag. Solen luet ovenover luftens fine kuldestøv, og dens lys jaget som skinnende hvite vindkast henover snemarkerne. Høien, mordstedet, bølget med groper og skavler og langagtige høidedrag i dette gjennemsigtige og kjølige lys og syntes at ligge ganske nærved. Reperbanens tjæresvarte huser og skjæve galger stod med blaalige konturer knaldende tydelig mot de hvite flater.

«Nu kan man se det bedre,» fortsatte den magre og pekte i en linje fra reperbanen til høien. Altenburg fulgte hans bevægelser skulende. Den magre var tilsyneladende bare optat av sine egne tanker og la ikke merke til, at det igjen begyndte at vifte hvitt i repslagerens øine.

«Morderen maa ha ligget ved den tredje stolpe,» sa den magre, «hvis vi tænker os, at mordet er foregaaet klokken elleve om aftenen, hvad saa? Jo, da har maanen staat omtrent *saan* paa himlen, og saa har den tredje stolpe været skjult av skyggen fra det lille tjærehuset derborte. Morderen har saaledes hat en ypperlig plads. ^[100] Ingen har kunnet se ham, men selv har han tydelig kunnet se piken, da hun kom op fra hulveien og dukket frem midt i maanelyset. Har De undersøkt stedet?»

«Hvilket sted?»

«Jorden omkring tjæreboden. Der ligger en mængde rask og tomtønder og sliktno derborte. Hvis morderen netop har været saa forsigtig og lur og paa samme tid saa taapelig, som jeg tror, da har han skjult geværet mellem tomtønderne. De skulde se efter. Kanske kan De finde et godt jagtgevær.»

Repslageren svarte ikke straks. En stump av taugrullen faldt ned mellem hans føtter, og da han bøide sig for at ta den op, mistet han bare mere taug. Han blev noget forvirret og bandte.

«Deres forbandede vrøvl,» sa han, «er det Dem, som har været der og rumsteret mellem tomtønderne?»

Den magres øine blev store av forbauselse.

«Nei,» sa han.

«Ja, det har ialfald været nogen derborte. Jeg trodde det var nogen, som vilde stjæle tjære.»

«Nylig?»

«Efterat sneen er faldt ialfald.»

«Død og pine, saa er man allikevel paa sporet. Det hadde jeg ikke ventet.»

« *Hvem* er paa sporet?»

«Tja, politiet for eksempel. Eller kanskje –»

Den magre blev igjen pludselig ivrig.

[101] «Ja, for det kan jo ogsaa tænkes,» sa han, «at morderen selv har været der en mørk nat og tat geværet med sig.»

Repslageren hadde nu faat samlet taugrullen igjen. Han var rød av anstrengelsen.

«Hvis det kommer non saanne snushaner og snuser paa min repslagerbane, saa skal jeg, saa skal jeg – vri hue omkring paa dem.»

Den magre lo overbærende av hans raseri.

«De har jo tauger nok at henge dem i,» sa han, «De behøver ikke gripe til andre midler. Hverken til kniv eller ... (han slog med vanten sneen av sine støvleskafter)

... eller jagtgeværer eller ... (han hostet) ... eller buksesæler – Nei, jeg maa nok skynde mig, skal jeg træffe klokkeren, farvel, Altenburg, jeg kommer snart ned til Dem med en flaske igjen, farvel, farvel.»

Altenburg blev staaende stum og forundret og se efter ham. Den magre gik lystig plystrende henover den hvite sti.

Repslageren gik nogen skridt henimot sit hus. Saa stanset han igjen og saa. Den magre vendte sig ikke tilbake.

Da Altenburg var kommet ind paa gaardspladsen, kastet han taugrullen fra sig og gik hen til hjørnet, hvorfra han kunde holde øie med den magre.

Klokkeren ... Han skulde til klokkeren. Men klokkeren bodde i den anden kant av byen. Hvor fan skulde han saa hen? Repslageren stod [102] og mumlet noget mellem tænderne. Og samtidig la han merke til, om nogen iagttok ham. Men der var ingen i nærheten.

Saa nu er han kommet hen til reperbanen. Han staar og ser paa de store hjul, titter ind i skuret. Ser han efter nogen? Der er ingen paa reperbanen for tiden. Baade Kristian og Jonas og gutten Hans, som dreier hjulet, har kaffefri. Nu vender han om og gaar langsmed banen. Der stanser han foran tjæreboden. Besynderlig, at han ikke er mere forsiktig. Han maatte jo tænke, at Altenburg kanskje stod og luret. Saa nu famler han ved døren. Repslageren blev mere og mere spændt, og han mumlet halvhøit og hæst:

«Riktig ja. Den er stængt ja.»

Hvad nu? Forsøker han at aapne døren med magt? Nei, nu gaar han langs væggen, nu forsvinder han til den anden side.

Saaledes stod repslageren og fulgte i den yderste spænding ethvert av Legemets skridt. Det lot ikke til, at han saa snart skulde dukke frem igjen. Bak tjæreboden sænket markerne sig nedover mot hovedveien. Den magre maatte ha gaat ned her. Repslageren ventet i nogen minutter, og da han ikke saa noget til ham, snudde han omkring – men i det samme hørte han et skud, et skarpt smeld, som trængte klingert og lydelig gjennom den kolde luft. I et sæt fór repslageren utover det nedrevne havegjærde og ut paa stien. Hans blik søkte hen til tjæreboden igjen. En [103] blaa røksky drev langsomt for vinden langs den svarte skurvæg. Det var derhenne, man hadde skutt. Det var et geværskud. Repslageren stod likesom paa sprang og ventet med knyttede næver, hans læber dirret og blev graa og tørre. Og

der, der kom den magre frem bak skuret, og idet han gik henover reperbanen, vendte han ansigtet mot Altenburg og svingte med luen.

Repslageren blev staaende som lamslaat og følge med øinene den lille sorte skikkelse, som bevæget sig paa den hvite sne, men da han hørte trampen og leven inde i huset, gik han hurtig tilbage til trappen.

Men dette besynderlige og meningsløse skud bevirket, at snekkermadamen kom til at overvære et merkværdig optrin.

Da repslageren kom ind i kjøkkengangen, møtte han gamle Risannen. Saasnart Risannen fik øie paa Altenburg, stillet han sig foran repslagerens dør. Repslageren gik nølende mot ham. Altenburg, som nærmet sig liten og skidden og tuslet, saa ut som en gut foran denne graa og høie kjæmpe, som ikke sa noget, men bare stod der taus og gaadefuld og stirret paa repslageren med funklende øine.

Altenburg stanset to skridt fra ham.

«Gaa væk,» hvæste han, «det er *min* dør.» Da hævet kjæmpen begge sine hænder og knyttet dem; det var som om to grove slægger sprang frem og stod truende i luften. De haarede [104] og graa haandede stak langt op av bonjourens blankslitte, frynsede ærmer. Og bak disse aaresvulmende, dirrende næver skalv kjæmpens dystre og vældige ansigt. Og saa ropte han med en stemme, der var lysten og rystet av hat, og som løsnet lik et brak inde fra hans brysthvælvning:

«*Om jag skulde gjøre min ret, da sønderslag jag dig nu!*»

Repslageren gled ind til væggen, det var likesom slaget allerede suste og bøide ham som et siv i blæst.

Da var det, døren likeoverfor gik op, og snekkermadamen viste sig i aapningen. «Jesus mama!» ropte hun og tok sig for brystet.

Risannen lot hænderne langsomt synke. Han gik nølende et skridt tilside, saa kjøkkendøren blev fri. Og repslageren dukket sig, smat hurtig forbi kjæmpen og ind gjennem døren og smeldte den i laas efter sig. Risannen grep om dørvrideren, og det gav et drøn i døren, som om den skulde briste fra gulv til tak. Men saa slap han den igjen og gik ut paa trappen. Han sa ikke noget mere, men hans læber bevæget sig, og en stiv rædsel stod ut av hans graa ansigt.

Da han var kommet ut paa gaardspladsen, vendte han sig om, saa først truende paa kjøkkendøren og derefter paa repslagerens vindu. Derefter gik han ned mot

gaten. Da han kom forbi hushjørnet, gled han tilside for to smaabarn, [105] som stod og gumlet paa tykke, sirupsbelagte brødkiver. Det var ganske smaa, forfrosne og fugtige jenter, snekkerens barn. Larmen i kjøkkengangen hadde slet ikke vakt deres oppmerksomhet. De aat paa brødkiverne og saa paa hinanden og hutret litt av frost. Og da menneskene i repslugerens hus fra ganske smaa rent av instinkt handlet i husets aand, satte den ene av jentene pludselig og uten foranledning hele sirupsskiven bort i ansigtet paa sin søster. Den hang fast litt, gled seigt utover haken og faldt saa ned paa sneen. Den ulykkelige visste et øieblik ikke sin arme raad. Men saa utbrøt hun i dyp forbitrelse:

«Tlol du alle menneskel el satan du!»

Og dermed satte hun i et vræl, som fik ruterne til at klirre. Snekkermadamen fór ut i smeldende skjørter, og huset gjenlød nu en stund av skrik og larm. Men da var Risannen allerede langt nede i gaten. Han skulde til handelsmanden for at gjøre indkjøp.

Snekkermadamen hadde hørt skuddet og hadde løpet ut for at faa vite, hvad der var i veien. Saa var hun kommet like indunder Risannens hævede, truende armer. Straks efter hadde barneskriket jaget gjennom hendes bryst. Hun fik hjertebanken og blev sterkt ophidset og maatte trøstes av gamle Berthe.

Berthe var meget nedtrykt.

Idag er det galt fat med Altenburg, fortalte hun, da han hadde undsluppet Altenburg, hadde [106] han gaat omkring i huset som en rasende og uavbrutt ropt:

«Slaven, slaven! Jeg kjender dig nok, slaven!»

Hvad hadde han ment med det, slaven?

Han hadde revet trøien og vesten av sig og lukket døren til kammerset, og saa var han begyndt paa flaskerne igjen. Berthe hadde hørt knaken i sengen og dunk mot gulvet. Nu laa han og drak. Det kunde enten betyde, at der var hendt ham noget ubehagelig eller at han pønset paa noget og vilde drikke mod til sig. Han hadde ogsaa talt noget om, at et menneske skulde ut av huset. Men Berthe visste ikke rigtig, hvem han mente. Kunde det være Risannen. Men der var jo to mennesker. Og repslugeren hadde bare talt om et. Kunde det være Legemet? Men hvad hadde han da at bebreide den snille og blide og rolige mand, som ikke gjorde nogen fortræd?

Saaledes kom de til at tale om den magre. Og de blev enige om, at han var meget elskværdig. Men de kunde ikke rigtig forstaa ham. Han var saa underlig ogsaa. Han var ofte borte om nätterne og vendte tilbage igjen om morgenen frisk og rød, som om han skulde ha sovet et andet sted. Ingen visste nu, hvad han holdt paa med. Han kaldte sig handelsmand. Men aldrig hadde nogen set ham sælge for to skilling.

Forøvrig sa de to koner til hinanden, at det jo var sørgelig dette med Risannen og Altenburg, at de var saa fiendtlige mot hverandre. Aldrig hadde [107] det tidligere været saa frygtelig. Risannen vilde slaa ham, han var rasende, han vilde knuse ham. Snekkermadamen sendte alle ungerne ut av kjøkkenet med nye sirupsskiver i næverne, og konernes samtale sank ned til en lav hvisken, som betød, at de hemmeligste ting var paa bane.

Oppe hos Risannen var det blit saa stille og rart i de sidste døgn. Enten der ikke var nogen hjemme, eller Risannen alene var hjemme, eller de begge to var hjemme, saa var det stadig like dødsstille deroppe. Men om natten, da hørtes igjennem veggene klynk og graat og stønnen. Der var vist ingen tvil om Signe, stakkels pike, hun var bare sytten aar. Og kanskje hadde hun sagt til den gamle det hele. *Det hele*. Det var synd paa den gamle ogsaa, skjønt han burde ikke være saa grov og stille og fattigfornem. Men han var glad i piken. Nu hadde han foræret hende nye støvler ogsaa, som han hadde sparet sammen til og kjøpt nede i byen. Det var Signes første kjøpestøvler, hittil hadde hun bare hat træsko og nogen merkelige kluntede sko, som den gamle selv hadde laget til hende. Dette, at hun hadde faat ordentlige kjøpestøvler, skulde vel betyde, at nu var hun endelig blit helt voksen, barnet.

Men saa Altenburg ... Der lød undertrykt latter og knis ute i kjøkkenet, nu og da avbrutt av medynksfulde utrop og klirren av kasseroller. Og da de to koner skiltes i skumringen, var de [108] blit enige om, at saadan og saadan som de hadde uttænkt, maatte det være. Saa kunde altsammen forklares, pikens underlige sky væsen, Altenburgs daarlige humør og kjæmpen Risannens grufulde raseri.

Den dag kom Signe fra væveriet klokken fire allerede. Hun forsvandt straks, gik ned i byen og vendte tilbake igjen ved sekstiden. Da var hun merkelig nok i følge med den magre. Replageren, som var blit langsomt full, saa dem begge to fra kjøkkenvinduet, men trak sig hurtig ind i leilighetens mørke, da de nærmet sig. Den magre og Signe gik og talte ivrig sammen, det lot til, at han spøkte, for den unge pike hadde en fugtig og blid glans i øinene. Den magre hadde ikke faat solgt sin banjo, han bar den fremdeles under armen i det brune lærfutteral. Men hvis

repslageren nu hadde set banjoen, saa hadde han vel ikke været i tvil om, hvad det i virkeligheden var: Et nydelig jagtgevær, som den magre hadde skutt med oppe paa repslagerbanen.

Da husets kvindelige beboere hadde set den magre sammen med Signe, var nysgjerrigheten straks blit vakt, og da han ut paa aftenen kom nedad trappen, aapnedes likesom tilfældig baade repslagerens og snekkerens dører, og de to madamer kom ut. Den magre stanset foran dem og saa smilende fra den ene til den anden.

«Skal De nu ut igjen,» sa snekkermadamen søtt, «De er sandelig en urolig mand.»

[109] «Tænk, at De er begyndt at slaa an med husets unge datter,» tilla Berthe, «det trodde jeg ikke om Dem.»

«De mener Signe?» spurte Legemet.

«Ja, vi saa Dere sammen.»

«Jeg traf Signe nede i byparken,» svarte den magre, «vet dere, hvor hun kom fra?»

De rystet ivrig paa sine gamle, tørre hoder.

«Hun kom fra raadstuen.»

«Jøssenam.»

De klasket hænderne sammen.

«Det kan da vel ikke være rigtig, kommer en paa raadstua for *det* naa.»

«Ja, og imorgen skal begge dere dit.»

«Vi.» Da maatte begge madamerne le. «Vi gamle menneskene, hvad skal vi der?»

«Det samme som Signe. De skal spørge dere ut om mordet.»

«Aa, mordet,» sa Berthe og snekkermadamen i munden paa hverandre, tydeligvis en hel del skuffet, «vi vet ikke no om mordet.»

«Signe visste heller ikke no.» sa den magre, men hun maatte forklare sig allikevel. Om hun hadde hørt larm den nat. Eller skud. Eller fottrin. Eller skrik i dørene. Eller om hun hadde set noget.»

«Hvad svarte hun da?»

«Nei, hun hadde ikke merket nogetsomhelst.»

«Men hvordan vet De alt dette, da. Har De ogsaa været indkaldt?»

[110] «Hvad skulde jeg vel indkaldes for,» svarte den magre og smilte igjen, «jeg kom jo til byen flere dage efter. Men jeg har talt med Signes bror, som er ved politiet. Jeg vilde sælge ham en fiolin.»

«Men vi har da slet ikke merket noget,» sa Berthe, «den eneste, som har hørt no her i huset den nat, var gamle mor Jan. Det var samme natten hun mistet man den sin. Hun hørte ropet, Maria, Maria.»

Det betyder ikke noget,» svarte den magre, «politiet spør mere efter skridt i gangene og larm i dørene. Har nogen hørt det?»

«Nei, ingen av os.»

«Forøvrig,» sa den magre og blev helt alvorlig, «vil jeg be dere være snil mot lille Signe. Hun er saa fortrykt, stakker, hun kan næsten ikke faa et ord frem.»

Da blev de to koner tause og bøiet sine hoder. Men om litt sa Berthe:

«Enhver faar svare for sine egne ulykker.»

Den magre vilde gaa nedad trappen, da han blev opmerksom paa støien inde hos replageren. Stoler blev skubbet frem og tilbake, og gulvet rystet av tunge skridt.

«Hvad er der iveien med replageren,» mumlet den magre.

«Han er bedrukken,» sa snekermadamen. Men Berthe, som gjerne vilde undskylde ham, la til:

«Aa nei da, det er ikke saa farlig.»

[111] Den magre la øret ind mot replagerens dør og lyttet. Og han tok ikke det mindste hensyn til, at de to fruentimmer stod og iagttok ham.

Mens han stod saan og lyttet, blev han kanske litt blekere. Ialfald blev han alvorligere.

For han hørte, hvad der blev sagt derinde.

Det var repslugeren som sjokket omkring i beruselse og talte med sig selv. Men han talte høit og truende; det maatte være hans mening, at det skulde høres av andre.

Da den magre hadde hørt paa ham en stund, sa han følgende gaadefulde ord, som de to koner fæstet sig ved og forundret sig over. Han sa:

«Tiden begynder at nærme sig.» Og litt efter tilføiet han: «Det varer ikke længer end til næste veirskifte.

«Er døren stængt?» spurte han.

Nei, døren var ikke stængt.

Han gik raskt gjennem kjøkkenet. Underveis hørte han repslugeren slaa i bordet og rope høit:

«Det slavepak! Ha! Jeg kjender det nok. La'n greie sig selv, slaven. Som en reder (dunk i bordet), saan ligger man, akkurat, ja. Slavepak!»

Den magre tok først haardt i døren, og da den var laaset, banket han.

Straks blev det ganske stilt indenfor. Den magre banket igjen. Ingen svarte. Men litt efter kunde han føle, hvorledes gulvplankerne bevæget sig mykt ved repslugerens skridt. Altenburg gik paa hosesokkerne over gulvet. Litt efter pustet [112] det i laasen, og en haand indenfor famlet ved nøklen.

«Luk op,» sa den magre, «jeg har noget at fortælle Dem.»

Da han fremdeles ikke fik noget svar, slog han haardt i døren.

«Luk op, for satan.»

Saa blev nøklen vridd om, og døren aapnet.

Repslugeren selv var nærved at gaa bakover med dører, men han fik dog grepet for sig og holdt sig fast.

Den magre gik uten videre ind og skjøv døren igjen efter sig. Repslageren sank ned paa en stol.

Det var endnu ikke blit helt mørk. Men i skumringen, som sank ind gjennom vinduet, fortonet repslageren sig graa og utydelig. Han hadde skjorte og strømper og bukser paa, ellers intet. Buksesælerne hang ned langs stolen og klirret svakt med de hvite nikkelseslag. Han holdt hænderne frem for sig og hans ansigt og hænder var som store graa pletter i skumringen. Værelset var i uorden. Sengeteppet var drevet ut av sengen og laa henne ved den sorte kakkelovn. En tømt flaske trillet fremme paa gulvet. Paa bordet stod en anden flaske, halvtømt. Værelset var kaldt og ufyselig, ind ad vinduet skinnet vinterkulden fra sneen, graa og spøkelsesagtig.

Repslageren forsøkte at nikke venlig til den indtrædende, men i sin fuldskep nikket han saa altfor mange ganger.

[113] «Hvad vil De mig,» spurte han, «jeg vil ikke drikke med Dem idag.»

«Det var kjedelig, Altenburg, jeg hadde ellers tænkt, at vi skulde hat en hyggelig time sammen.»

Den magre trak en stol frem og satte sig ved siden av repslageren.

«Har De været hos politiet?» spurte han.

«Nei, hvad skal jeg med politiet. Jeg har ikke gjort no galt.»

«Politiet forhører alle,» svarte den magre, «politiet samler vidner.»

Altenburg hævet haanden advarende op i luften.

«Kan De høre,» hvisket han, «hyschsss ...»

Han vrængte læberne tilside, saa hans tænder skinte og frembragte en hvislende lyd, som blev svakere og svakere og tilslut var som et insekts summen. Imens saa han sig skulende omkring. Haanden holdt han hele tiden i luften.

Den magre lyttet ogsaa.

«Jeg hører ingenting,» sa han.

«Kan De ikke høre ham? Hoho, jovist kan De høre ham, *slaven*, han gaar frem og tilbake paa gulvet deroppe, langsomt, langsomt, frem og tilbake ...»

Repslageren vagget med kroppen i takt til sine ord. Og pludselig grep han den magre omkring armene og hvisket:

«Jeg hører lænkerne rasle. Saa nu gaar han igjen frem og tilbake ... frem og tilbake.»

[114] «Er det Risannen, De mener?» spurte den magre, «saa tar De feil. For Risannen er ikke engang hjemme. Og der er ingen som gaar ovenpaa hos ham.»

Repslageren sat taus en stund. Hans blik søkte hen til den halvtømte flaske.

Men ovenpaa hørtes virkelig kjæmpens langsomme skridt. Risannen gik uavbrutt frem og tilbake. Hans skridt var tunge og regelmæssige og lød som et gammelt, fjernt urverks gang. Men den magre sat allikevel og benegtet, at han hørte noget.

«De har drukket formeget.» sa han. «De tror at høre noget, som ikke er til. Snart ser De vel ogsaa spøkelser.»

«Fins 'ke non spøkelser.» mumlet den drukne. Saa hensank han igjen i lytten og fulgte lyden av skridtene ovenpaa:

«Langsomt ... langsomt, frem og tilbake –.»

Pludselig saa han op.

«Hører De det, kan De høre ham, slaven – Nu gaar han igjen. Han gaar hele tiden.»

Den magre rystet bare paa hodet.

«Nei jeg hører ingen ting.»

Det blev mørkere og mørkere. Sneen utenfor blev mat og graalig. Altenburg gyste av kulde. Han saa hen til vinduet.

«Er vinduerne aapne?» spurte han.

Han vendte hurtig ansigtet og skjulte det i sine hænder.

[115] Den magre smilte.

«Saa De noget? Er det én som vinker paa Dem utenfor?»

Den magre fik ikke straks noget svar, men den drukne repslugers stemme rotet utydelig inde i hans hænder. Det var, som om han forsøkte at graate, men ikke kunde. Men om litt begyndte han at tale, avbrutt og besværlig. Han talte i begyndelsen til den magre, men efterhvert talte han mere og mere med sig selv eller med en tredje, et sælsomt væsen, som ikke var tilstede, men som den berusede kanskje følte i sin nærhet.

«Du vil bare skræmme mig,» sa han, «men ingen kan skræmme mig, nei ingen ... Du peker ut paa sneen og tror, at jeg ikke tør se paa den, fordi den er saa hvit, at jeg kan bli blind, hvis jeg ser paa den. Men jeg tør allikevel. Jeg gaar paa sneen hele dagen, frem og tilbake, saa alle mennesker kan høre mig ... Nei, det er ikke et laken, som henger foran vinduet. Jeg er ikke død endda. Det er bare sneen og maanelyset, som vil ind til mig. Jeg kan sætte mig bort i den mørkeste krok, men det kommer allikevel. Fremover gulvet kommer det med lange hvite armer, og hvis jeg gjemmer ansigtet i hænderne, saa rinder det allikevel som vand mellem fingrene mine. Men hvis du siger til mig, at jeg er ræd for maaneskinnet, saa svarer jeg ... *nei*, svarer jeg, her er gutten, som ikke er ræd for døde ting. Og det kan ikke si noget, fordi er lyst, og det [116] kan ikke hviske, fordi det er hvitt, og det er ikke noget at lytte efter, for det *er* ikke noget ... Men det kommer saa stille ind overalt, gjør det, og bestandig har du det foran dig, saa du maa traas paa det. Men hvis du møter det paa en vei, saa maa du gjemme dig i et træ, ho, men det naar dig allikevel og alle bladene blir hvite, og du kan ikke komme nogen vei, nei, ikke noget sted kan du komme, for da er det saa dørgende hvitt og stille omkring dig, at du ikke kan røre dig ...»

Mens repslugeren fortsatte med at passiare sælsomt og drukkent inde i sine hænder, reiste den magre sig forsiktig, tok den halvtømte flaske med sig og gled stille ut av døren. Det sidste han hørte, var Altenburgs monotone stemme og saa skridtene. Skridtene ovenover repslugerens hode. De lød endnu længe utover kvelden.

Berthe lot repslugeren sitte uforstyrret inde i kammerset. «Nu tuller han,» sa hun, «men snart blir han træt, og saa sovner han.» Fru Altenburg sat ved vinduet inde i stuen og rokket og rystet paa sit merkværdige hode. Hun hørte ingenting. Alt gled forbi hendes øine og øren, uten at det avsatte gnist av forstaaelse eller forundring eller angst. Hun var fuldkommen indesluttet, et væsen for sig selv, som ikke hadde nogen forbindelse med sine omgivelser eller det nærværende. Solen skinte over hende, sneen lyste mot hende, skumringen vandret over markerne og spandt et spind av tettere og tettere mørke [117] omkring hende. Og hun var stedse

den samme tause, som i sin evige ruggen og duven syntes optat av noget gaadefuldt, som en gang hadde grepet hende, og som hun bestandig var ifærd med at utgrunde. Men det var allikevel, som om hun hørte nærmest hjemme i mørket, for hun graanet med skumringen, hendes haar spandt sig ind i mørket og hendes ansigt og folderne i hendes klær blev borte; hun kunde sitte aldeles skjult og bevæge sig, ikke engang et blink i hendes øine røbet hende, hendes sind var langt borte. Inde i kammerset sat repslageren og brummet, men hans stemme blev svakere, eftersom mørket blev tettere. Berthe gled paa myke føtter stille til og fra, lyttet og hysset og hvisket med snekkermadamen; men fru Altenburg hørte intet og saa intet i sin umaadelige fjernhet.

Timerne gik. Kveldens liv begyndte. Mandfolkene kom hjem fra sit arbeide, talte sammen litt ved gatehjørnerne, skiltes og fylgte de smaa stuer med sine grove røster. Røken hvirvlet op av skorstenspiperne, det røde lampelys randt ut paa sneen, nede i byen rystet kirketaarnet den første bebudelse av julens nærhet utover takene. Det var en ganske stille kveld, en torsdag, der var faa folk paa veiene, en tømmerkjører nu og da med ringlende dombjelder, en fjern hunds gjøen; kvelden var kold og klar, og lyd hørtes langveisfra, en skiløpers rop i aasen, et jernbanetogs staalslag mot skinnerne milevidt væk. Himlen [118] drev av stjerner som den nat, da baatsmanden reiste og Maria blev dræpt. Men under den funklende hvælving flyttet fjærlette sneskyer og gjennemsigtige taakestrimer, det var likesom stjerneskinnet brøtes i luften gjennem uhyre prismer, luende stjerner blev matte og flammet igjen op, skiftet i glans, blev røde som blod eller forunderlig store og gule. Og saa kom maanens halve baat roende ut av en sky –

Over midnat slukkedes lygteblussene i den lille by. Støi fra mennesker hørtes ikke længer. Men indunder aasen bruste elvens vinterlige musik, en staaalhard og frossen tone, som varslet om, at den farlige nat var nær, som skulde stivne vandmasserne til is.

Ut av den dype, sortladne skygge, som Altenburgs hus kastet henover snemarken, vandret ved to-tiden om natten en enlig skikkelse. Det var en mand, klædt i en tyk, kort pjekker, saadan som sjøfolk pleier at ha. Paa hodet bar han en stor skindlue. Han gik duknakket og skjulte sit ansigt. Paa benene hadde han store støvler, som naadde ham til knærne. Han fulgte ikke stien, men gik inde i den løse sne, hans skridt kunde ikke høres. Naar han maatte over de aapne, maanebelyste flater av snemarken, gik han hurtig til, men saasart han dukket ind i skyggen fra husene, tok han det makeligere; da stanset han ofte og saa sig om eller stod og lyttet. Ingen steder var der lys at se, alle vinduerne var mørke og blinde.

[119] Han gik fremover i en bestemt retning – hen mot Altenburgs reperbane, og da han gik i den løse sne, istedetfor at følge stien, og holdt sig indimellem skyggerne, var det tydelig nok, at han vilde undgaa at bli set eller hørt. Men da vandreren ofte saa sig omkring og lyttet, kunde det tyde paa, at han ventet nogen eller var forfulgt. Reperbanen med den underlige opstilling av skjæve skur og stolper stak saa overordentlig klart op av sneen, at endog taugene kunde sees som sorte fibrer mot den hvite flate. Vandreren naadde hen til skuret, som dækket over reperbanens store drivhjul, og her, i mørket, blev han staaende og se ned over mot Altenburgs hus. Nei, hvilken stilhet her var mellem disse brede skygger under den lydløst flammende himmelhvælvning. En sort skygge ilte over sneen: En fugl gled for utspilte vinger gjennom stjerneskinnet, men den var uten støi, to utstrakte, rolige vinger kan være selve stilhetens uttrykk, den hvilte sig frem over byen og blev borte –

Vandreren tændte en pipe mellem sine hule hænder. Mens han ventet, dampet han forsigtig paa pipen og var omhyggelig for at der ikke skulde flamme nogen glo op og røbe hans tilstedeværelse. Han vilde gi sig god tid, og han maatte ogsaa vente længe, for der hændte ikke noget, som var værdt at lægge merke til. Han holdt øie med landskapet omkring sig. Nu og da saa han nedover mot husene, nu og da hen til høien, [120] han iagttok længe reperbanen. Da han lyttet og opfanget sit lommeurs tikken, trak han uret frem og stanset det.

Endelig syntes det som om noget, han hadde ventet paa, skulde hænde. Han var allikevel ikke længer fjernet fra repslugerens hus, end at han kunde høre skridt dernede i mørket mellem det nedrevne havegjærde og husvæggen. Det var et menneske, som gik paa den haardtrampede sti, og sneen knitret under dette menneskes føtter. Skridtene kom nærmere, og den ventende skjulte det varme pipehode inde i sin haand.

Endelig traadte den gaaende frem i lyset. Det var repslugeren.

Han maatte nu ha sovet rusen av sig, for han gik støt og rolig, men langsomt. Og nu forefaldt det merkelige, at ogsaa repslugeren likesom den første vandrer flere ganger stanset og saa sig omkring, likesom nogen skulde være efter ham. Men intet andet hørtas end hans egne skridt paa stien. Han la merke til, at skridtene gav lyd, og saa gled han over i den løse sne, hvor han kunde gaa fremover uten at gjøre støi. Ogsaa repslugeren holdt sig mest til mørket og skyndte sig hurtig over de stjernebelyste flater.

Repslageren kom saa nær forbi den første vandrer, at han kunde ha naadd ham bare ved at strække haanden ut. Men i dette dype mørke saa ingen av de to hinanden. Men manden i sjømandskavajen, som stod og klemte sin haand [121] omkring det varme pipehode, forat ingen glo skulde sees, kunde høre repslagerens besværlige aandedrag og hans subbende trin i sneen. Altenburg traadte frem paa reperbanen og stod et øieblik midt i lyset.

Han var daarlig klædt paa, bar ingen frakke. Over vesten hadde han trukket en blaa islandstrøie, han var barhodet, paa føtterne hadde han morgentøfler. Haaret laa i fugtige tjavser nedover hans pande. Det var umulig at avgjøre, om han var blek; for i stjerneskinnet lyste hans ansigt blaalig, som om han var nærved at kvæles. Det lot ogsaa til, at han var syk, for nu og da tok han sig til sit krumme bryst og hostet hult.

Han gik omkring litt paa reperbanen, rettet paa en av de skjæve stolper og gik hen til hjulhuset og kjendte efter, om den store dør var stængt. Den var stængt. Men han bar sig saa forunderlig ad og listet sig saa forsigtig omkring, alt i ett stirret han grundende og vaksomt ind mot de mørkeste kroker. Han var ikke kommet for at se efter sine saker. Han var kommet i et andet erinde. Og nu undersøkte han bare, om nogen var her, som kunde iagtta ham, om et andet menneske kanske laa skjult i mørket indved veggene. Men der var ingenting at se, og det faldt slet ikke repslageren ind at undersøke der, hvor manden i sjømandskavajen stod urørlig og iagttok ham.

Efter en stunds forløp snek repslageren sig hen til tjæreboden. Denne sørgelige og faldefærdige [122] bygning stod nogen skridt fjernet fra hjulhuset. Omkring boden var der rasket sammen en hel del gammelt skrammel, mest tomtønder. Repslageren betraktet disse saker litt. Der var fotspor i sneen omkring, og nogen hadde rotet i skraphaugen. Repslageren rystet betænksomt paa hodet; han trak et nøkleknippe frem og satte en stor rusten nøkkel i skurdøren. Men han skalv saa sterkt paa hænderne, at nøkterne raslet. Lyden fór gjennom ham som en gysen av kulde; han dreiet hodet langsomt og stirret nedover reperbanen. Naar han saa sig omkring paa denne maate, var der noget ængstelig i hans bevægelse; han var ikke alene bange for noget, som skulde komme, men han syntes at være bange for selve stilheten ogsaa, for den lyse nats store og truende ro.

Men endelig fik han knirket laasen op, og dobbeltdøren bulnet ut, skrikende i sine hængsler. Aa, han var saa varsom, for at der ikke skulde bli støi, han grep forsigtig omkring dørene og bredte dem langsomt til side; men dørene ynket sig

allikevel i de rustne gamle jern. Saa fandt han paa at la den ene dør bli staaende halvt paa klem, mens han aapnet den anden, som ikke skrek saa stygt, helt. Maaneskinnet flommet ind i skuret og fyldte det med sin isblaa glans, en vaklende skygge av repslugerens skikkelse kastedes derind, var fantastisk lang, strakte sig over gulvet, sortnet de forskjellige redskaper, som var ophopet derinde, gjorde en knæk ved den indre væg og [123] flakset i uvirkelig længde og eventyrlig umenneskelighet op mot taket, hvor hodet ganske opfyldte en taugrulle, som hang til tørk. Der undslap repslugeren et uvilkaarlig: «Fy fan, huf da.» – for det saa ut, som om et umaadelig langt menneske hadde hængt sig i taugrullen og nu laa dødt og slæpte med benene utenfor døren.

Repslugeren snek sig ind i skuret. Herinde hersket en forvirret uorden, og luften var tyk av tjæredunster. Midt i det haardtrampede, knudrede jordgulv var der en utgravet kum, halvfylt av tjære, opover væggene hang paa store, rustne nagler taugruller og snorbundter i mange størrelser, nogen var korngule, andre var bruntjærede. Krokene var opfyldt av redskaper, det meste var ødelagt og opraatnet eller istandsat fattigslig og plumpt, det var krakker uten ben, løse tøndestaver og tønder uten baand, itubrukne spader, en gammel ambolt, et splintret fuglebur ... Alle disse ting fik i det skiftende spil av lys og skygge de merkværdigste skikkelser, krakkene blev til underlige dyrehoder, taugene til sammenrullede slanger. Repslugeren var kommet ind i et værelse, hentet fra det sælsomste eventyr.

Altenburg bøiet sig nedover nogen redskaper og trak frem en spade, en av de brukeligste. Den hadde nylig været benyttet, for den hadde endnu merker efter nyspadet lerjord paa den blankslitte staalplate. Saa rotet han væk nogen gamle kasser. Herunder var der merker efter [124] spadning, den sorte tjæreblandede lerjord var opspædt med lys sand og plantetrevler. Repslugeren satte spaden mot jorden og trykket til med sin fot. Men han hev ikke jorden tilside, han blev staaende i samme stilling, bøiet sig kanskje endda mere utover spadens skaft og krøget sig sammen, likesom han ventet et slag. For han hadde set, hvordan den isblaa lysning i skuret pludselig graanet. Det blev mørkere omkring ham.

En skikkelse var dukket frem i døraapningen. Det var manden i sjømandskavaien. Det var den magre, handelsmanden paa kvisten.

Repslugeren vendte sig braat om, og da han gjenkjendte skikkelsen, ruset han bakover i tøndestaverne. Han hævet spaden over sit hode og svinget den truende.

«Er du der, din djævel!» ropte han.

Den magre flyttet sig ikke et skridt. Han tok pipen ut av munden, skjøt en røkring op mot spaden, som viftet i maaneskinnet, og sa:

«Kast den væk!»

«*Kast den væk!*» ropte han sterkere, da repslageren nærmet sig.

Repslageren lot vaabnet synke og steg frem i døraapningen. Han skjøv begge dørene brakende tilside. Han vilde ha plads for sine armer. Hans læber var tørre og hvite.

«Pleier du at slaa folk ihjel?» spurte den magre.

[125] Repslageren gik tættere ind mot ham; han knuget fremdeles begge hænderne om spadeskiftet.

«Smiler du ikke nu? smiler du ikke længer nu, djævel?»

Hans stemme var stille og saar, likesom rustnet av graat.

Men den anden smilte ikke. Ikke en trækning bevæget hans magre ansigt.

Han strakte haanden frem, og mens han hele tiden iagttok repslageren, pekte han hen mot høien:

«Se der.»

Altenburg bøiet sig og en skjælven gled gjennom hans legeme.

«Se,» gjentok den magre.

Repslageren vendte sit ansigt mot den maanebelyste høi.

Spaden faldt ut av hans hænder og klirret mot dørstokken.

Han fór med armen forbi ansigtet, som han vilde jage væk et syn.

Den magre bøiet sig mot ham og førte sin haand i en bestemt retning, han vilde lede hans blik mot et bestemt punkt.

«Ja, se bare,» hvisket han.

De var begge tause i nogen sekunder. Repslagerens hjerte slog som et trav gjennom hans hivende aandedrag.

«Nu er det borte,» hvisket den magre.

Og om litt tilføiet han:

«Dér kommer det frem igjen.»

[126] Op fra en av de dype, mørke groper paa høien steg en menneskelig skikkelse. Det var en kvinde. Naar hun gik frem i maanelyset, kunde hun sees ganske tydelig. Hun hadde et sjal over skulderen og et skaut paa hodet. Men hun var for langt borte til, at hendes ansigt kunde sees.

Repslageren holdt den magre ved armen. Han var nær ved at falde om.

«Det er ikke sandt,» stammet han, «det er ikke noget menneske. Det er skyggen av en sky.»

«Det er hende?» svarte den magre alvorlig.

Repslageren saa derhen igjen.

«Gud i himlen, det er Maria!» ropte han.

«Kjender De hende?» spurte den magre.

Repslageren skygget for øinene.

«Jeg kan ikke se noget mere. Det flimrer. Jeg synes hele høien bevæger sig. Aa nei, se hvor den reiser sig og svulmer op.»

Pludselig dukket han paany hodet.

«Der er hun igjen,» hvisket han hæst.

«Ja.» svarte den magre, «nu er hun like ved mordstedet. Se paa hende nu. Hun vender ansigtet mot os.»

Repslageren dukket hodet dypere:

«Jeg vil ikke. Der er ingen ting at se. Døde kan ikke gaa igjen. Døde viser sig aldrig. Hun er død jo, hun er begravet allerede. Jeg hørte klokkerne ringe. Aa, Gud, det er ikke [127] sandt. Der er ingen paa høien inat. Det er bare stjernene, som blinker.»

«Lyttet De efter klokkerne?» spurte den magre.

«Ja, jeg lytted, jeg kunde høre dem saa tydelig, skjønt de var langt borte. Jo, hun er død. Hun kan ikke gaa igjen.»

Repslageren stod stadig bøiet, rystende over sine føtter. Men den magre fulgte hele tiden skikkelsen, som lydløs gled over høiens snemarker. Hans øine funklet vaktsomt og spændt. Pludselig rev han sig løs fra repslageren.

«Gaa hjem,» befalte han.

Repslageren vek tilbake mot skuret, men den magre grep ham i armen og kastet ham tilside.

«Gaa!» ropte han «skynd Dem. Der er fare paafærde.»

Repslageren vaklet fremover snemarken. Den magre ropte efter ham:

«La ingen se Dem!»

Saa satte den magre i løp bortover reperbanen, han løp som en atlet. Hans store støvler klang mot den frosne jord.

Men pludselig stanset han, formet haanden som en utroper for munden og skrek ned mot husene:

«Glem ikke at stæng døren, naar De kommer hjem. Og slip ingen ind.»

Han kunde se repslageren bevæge sig tuslet og krumbøiet mellem skyggerne.

[128] Saa satte den magre igjen i løp, og han sprang hurtigere og hurtigere. Da han kom ut av den lange reperbane, tok han retning mot høien. Men oppe paa høien saaes nu ikke længer den vandrende kvindeskikkelse. Alt var livløst og stille.

... Først klokken tre, det var en time efter møtet med repslageren, vendte den magre tilbake til Altenburgs hus. Underveis stanset han ved reperbanen og lukket dørene til tjærehuset. Han puttet nøklen i lommen.

Der var ikke lys i nogen av husets vinduer.

Da den magre kom ind i kjøkkenopgangen, blev en dør oppe paa kvisten forsigtig aapnet Det var Risannens dør.

Den magre blev staaende paa trappens nederste trin.

«Hvem er det?» spurte Risannens stemme deroppefra.

«Det er mig, Deres nabo,» svarte den magre.

«De er sent oppe.» svarte Risannen.

«Ja, klokken er tre.»

«*Saa* meget.»

Døren blev lukket igjen. Den magre lyttet. «Han har støvler paa, han er paaklædt.» mumlet han.

Saa faldt det ham ind, at han skulde kjende efter om repslugerens kjøkkendør var stængt. Jo, den var stængt. Den magre nikket tilfreds. Saa gik han raskt opover trappen, kom ind i sit værelse og fik lampen tændt. Der laa et brev til ham. Han aapnet det. Da han hadde læst det, [129] gik der en grimase over hans ansigt, og han mumlet:

«Ikke vente længer ... ikke vente længer ... nei, det er rigtig, vi har ventet længe nok.»

Han pakket nogen av sine saker ned i kufferten og slog laaget igjen med et tydelig brak. Saa reiste han sig og sa halvhøit:

«Her er opbrudd.»

Han var alvorlig og smilte ikke mere.

Da han hørte skridt ute paa trappeopgangen, grep han sin lampe og aapnet døren.

Kjæmpen Risannen stod i trappen med frakke og hue paa, færdig til at gaa ut.

Han saa uvillig paa den magre, men hilste dog.

«De er sent oppe,» sa den magre.

«Ja,» svarte Risannen, «og De kommer sent hjem.»

«Ja, jeg kommer bestandig sent hjem.»

«Det er koldt inat.»

«Stjerneklart og koldt.» svarte den magre «hvordan staar det til med Deres datter?»

«Min datter har det godt.» sa Risannen, nikket og gik tungt nedover trappen. Den magre lukket sig ind paa sit værelse, blæste lampen ut og aapnet paany døren, men forsigtig uten at gjøre støi.

Han hørte, at Risannen uten at nøle gik forbi repslagerens kjøkkendør. Kjæmpens skridt mot sneen tapte sig i det fjerne.

Saa tændte den magre igjen lampen. Han [130] ventet i nogen minutter og gik saa med lampen i haanden over til Risannens dør. Uten at banke paa, aapnet han døren og gik ind.

Han blev ikke længe derinde. Men da han var kommet ind til sig selv igjen, var han meget blek, og lampen klirret sagte, da han satte den fra sig paa bordet.

Efter at ha grundet en stund, sa han halvhøit til sig selv:

«Naa, saa *det* er Maria.»

VII.

Der var fare paafærde. Noget besynderlig og uventet var allerede hændt, og det laa som en truende mulighed i luften, at noget andet snart vilde indtræffe. Ingen visste rigtig, hvad der skulde komme, men rædslen hadde faret gennem huset og gjennembævet alle med sin kulde.

Den dag artet livet sig høist forunderlig i Altenburgs hus. Til langt ut paa formiddagen var gardinerne nedrullet hos repslageren.

«Han ligger i sengen,» sa Berthe, «men han drikker ikke.» Han hadde strengt alle dørene omkring sig.

Hver gang Berthe banket paa, svarte han ja indenfor, men naar hun spurte, om han ikke snart skulde staa op, ropte han bare:

«Gaa din vei.»

Berthe blev mere og mere urolig. Klokken elleve banket hun paa igjen.

«Er De syk, Altenburg?»

«Nei.»

«Skal De ikke ha mat ind?»

[132] «Nei.»

«Men her kommer de fra reperbanen. Folkene har ikke noget at bestille.»

«La dem gaa hjem,» sa han.

Fruen var som sedvanlig staaet op allerede meget tidlig og hadde sat sig ved sin gamle plads bak de visne potteplanter.

Den nye leieboer paa kvisten holdt sig mot sedvane i nærheten av huset. Folk la merke til, at han gjorde nogen runder omkring bygningen. Hver gang saa han efter, om ikke repslageren nu hadde trukket gardinerne tilside.

Denne dag nyttet det ikke stort at tale til den magre. Han svarte avvisende og haardt. Og han var saa alvorlig. Han smilte ikke længer. Snekkerkonen hadde hørt fottrin i trappen om natten, hurtige skridt og varsomme skridt om hinanden. Hun var sikker paa, at noget hadde hendt om natten. Berthe hadde hørt repslageren gaa ut klokken to og komme igjen en times tid efter. Andet visste ikke hun.

Gamle Risannen optraadte ogsaa paafaldende den dag.

Da snekker Ring som snarest var hjemme til frokost om formiddagen, fortalte han, at han hadde møtt gamle Risannen, da han gik paa arbeide klokken seks. Det var endnu helt mørkt ved den tid, og snekkeren var blit forundret, da han saa en høi, svær skikkelse komme vandrende gjennom mørket. Skikkelsen kom fra markerne. Han trodde [133] det var en fremmed. Men saa hadde han gjenkjendt Risannen. Snekkeren hadde hilst paa kjæmpen: «Nei, er det Dere da.» Risannen hilste slet ikke igjen, men gik taus forbi ham. Risannen var vaat av sne langt opover benene. Han maatte ha vasset længe omkring. Hele formiddagen utover saa husets beboere ham vandre rastløs frem og tilbake. Et pludselig hastverk var kommet over ham. Gamle Risannen, hvis Bevægelser ellers var saa rolige og stilfærdige, han formelig jaget gjennom den lille bys gater. I tiden før middag viste han sig overalt; han var set i byparken, paa broen, paa torvet, nede ved bryggerne, han var set i nærheten av Altenburgs reperbane, blandt tømmerfløterne ved elven og endelig hadde mange set ham stolpre i sneen over høien. For hver gang han vendte hjem, blev han likesom mer og mer urolig og opjaget. Og graaere i sit ansigt. Skjønt det var ganske koldt, gik han ikke længer med frakke, den gamle bonjour laa tyndslitt og kold omkring hans store skuldre; folk syntes han var blit mere krumbøiet paa nogen faa timer, og hans forvirring og rastløshet gjorde ham ikke længer saa truende i sin vælde. Det var ikke frit for at han var litt komisk, saan som han maset ivei; den svære skikkelse og de trange klær og de store hænder, som stak ut av de altfor korte ærmer, og det tynde og bleke haar bak de frostrøde ører passet likesom ikke til denne usedvanlige fart.

[134] Og hvad var hendt? Hvad skulde det hele bety? De nysgjerrige koner spurte og grov, men kunde ikke faa noget svar. Den magre paa kvisten bare slog avvergende ut med haanden, saasart de nærmet sig ham, og repslageren skrek: «Avveien! Gaa væk!» inde fra det avstængte kammers. Der var ingen forklaring at faa. Hver gang noget usedvanlig var paafærde i repslagerens hus, en barnefødsel, en barnedaab eller et dødsfald, pyntet gamle Berthe sig med sine fineste bændler og baand. Og hun hadde i denne formiddag en saa bestemt fornemmelse av, at

begivenheter var igjære, at hun pludselig optraadte for snekkermadamen i al sin stas. Snekkermadamen blev ganske betuttet og ængstelig ved at se hende.

Men de to nysgjerrige koner hadde en trøst allikevel. De vilde vente til lille Signe kom fra arbeide, saa kunde de utspørge hende. Hun maatte vite noget. Da middagsklokken ringte borte i væveriet, speidet de nysgjerrig efter hende. Men hun kom ikke. Alle de andre arbeidersker kom i rad og række med raslende kaffespann i hænderne, dunet og graa og bleke av arbeidet ved spinderimaskinerne, men Signe Risannen var ikke blandt dem. Saa var ikke Signe gaat paa arbeide denne dag heller. Og da ingen i gaarden hadde set noget til hende, maatte hun jo være syk og sengeliggende.

Og nu begyndte de at iagttta smaa og tilsyneladende uvæsentlige ting: Om der blev gjort ^[135] middagsmat istand oppe hos Risannen. De kunde bestandig nede i repslugerens kjøkken høre, naar Signe eller den gamle tændte ild paa komfyren i kjøkkenet ovenpaa. De kunde endog av lugten, som sivet nedigjennem skorstenen, gjette sig til, hvad de hadde til middag. Men denne dag gjordes der ingen forberedelser hos Risannen, alt var stille, lille Signes varsomme trin hørtes ikke og heller ikke kjæmpens duvende fottryk mot gulvet. Og heller ikke klangen av jernringene, idet de lagdes tilrette paa komfyren. Og i handelsmandens butik fortalte de, at Risannen ikke hadde gjort indkjøp. Alt dette var høist besynderlig. Da Risannen sidste gang kom hjem, vovet snekkerkone sig frem med et spørmaal:

«Er Signe syk idag?»

Risannen stanset med en gang, hvad konen ikke hadde ventet, og svarte:

«Nei, Signe er ikke syk. Har De set hende?»

«Ikke i hele dag,» forsikret snekkermadamen.

Risannen bøide hodet og mumlet halvt for sig selv:

«Nei, De har ikke set hende –»

Saa gik han op til sig selv, og fra da av blev han sittende i sit kammers. Langt ute fra marken kunde hans hode sees indenfor ruten.

Intet bestemt var sagt, ingen hadde hørt noget, men allikevel blev der utover eftermiddagen fortalt i huset som en visshet, at Signe Risannen var ^[136] blit borte. Det kunde ikke være noget andet, som var iveien. Baade Berthe og

snekkermadamen blev saa underlig forsagte med en gang. Huset blev pludselig saa umaadelig trist. Signe var borte. Noget lyst og vænt fra ungdommens have, det eneste som fandtes i denne gaard, var veget. Og skjønt hun hadde været stille og frygtsom og graa blandt de graa, saa blev der dog et tomrum efter hende, en taus lytten i gangene, en aapen og forskræmt stirren i husets vinduer. En skjælven i menneskenes hjerter. Saa kort hun hadde levet. Hun hadde uten klage ranket sig op mot en stor ulykke. Og saa hadde hun bøiet sig og veget og blit borte saa stille som en kort dag blir borte i vinterdøgnet skumring. Men der var allikevel stemmer ute efter hende, savnet gled bævende gjennom menneskenes sind i denne mørke kveld. De talte sagte om hende i alle de smaa hus, indenfor de lysende vinduer. De mindedes forundret hendes øine og hendes haar og folderne i hendes kjole.

Ut paa kvelden ved den tid, da folk pleiet at gaa tilro, banket det paa Risannens dør. Uten at vente paa signal derindefra, traadte den bankende ind, det var den magre, Risannens nabo paa kvisten. Værelset var mørkt, en svak lysning fra vinduet viste silhouetten av gamle Risannens hode.

Den magre sa:

«Jeg maa tale med Dem Risannen. Vil De ikke tænde lampen.»

[137] Da han ikke fik noget svar, gjentok han spørsmålet og tilla:

«Kjender De mig?»

«Ja,» svarte Risannen.

«Vet De, at jeg ikke er den, jeg utgir mig for her. Jeg hører til politiet.»

«Jeg vet det. Min søn har fortalt mig det.»

Den magre rev av en fyrstikke og tændte lampen, som stod uten kuppel henne paa det lille bord.

«Skal jeg trække gardinet ned?» spurte han.

«Jeg eier ikke gardiner,» svarte Risannen.

Den magre kastet et hurtig blik omkring i værelset. Hans oppmerksomhet fæstet sig ved portrettet, som hang over ovnen og som forestillet en dame klædt i et staa graat sjal.

«Det er Maria,» mumlet han. Risannen svarte ikke.

Den magre la videre merke til, at der stod etpar næsten helt nye damestøvler paa kommoden. Paa bordet ved siden av lampen laa en gammel bibel, rikt utstyret med metalbeslag og forsiringer. Han aapnet den og drysset bladene ut av sin haand. Bibelen var paa et fremmed sprog.

«Det er en smuk bok,» sa han.

Da saa gamle Risannen op. Hans læber var blit saa underlig smale og tørre, hans graa haar, som ellers var glat og jevnt kjæmmet, stod op i tufser og gav hans hode et forvirret, næsten latterlig utseende. Men hans øine var store og dype, og [138] blikket i dem kom langt indefra og var tænksomt og sørgmodig.

«Der staar i den bok,» sa han, «at hvo som ihjelslaar, skal ihjelslaaes.»

Den magre trak en stol hen til bordet og satte sig likeoverfor Risannen.

«Jeg kan fortælle Dem.» begyndte han, «at den, som har syndet, skal føle gjengjældelsen. Sverdet ligger allerede ved foten av træet. Jeg har fulgt ham fra døgn til døgn, og nu er han snart færdig.»

«Han negter,» svarte Risannen, «han skriker op og negter, og han vil bare bringe ulykken videre.»

«Jeg forstaar, hvad De mener. De har hørt ham gaa omkring dernede og kalde Dem slaven. Hvis jeg tar ham nu, saa vil han fortsætte med det foran skranken. Og De har endnu noget at forsvare, mener De – Deres søns ære og Deres egen fred.»

«Min fred er borte,» svarte kjæmpen, «den ligger under en grav, som er femten aar gammel. Jeg har intet liv længer at svare for, jeg har tat det allerede.»

Den magre saa venlig og næsten ængstelig paa ham.

«Hvis De har talt med Deres søn idag, saa har De vel faat vite alt, hvad der er skedd. Til gjengjæld behøver jeg heller ikke at skjule noget for Dem. Jeg kjender Deres livs historie. Jeg [139] kjendte den allerede, før jeg reiste herved. Hvad De har forbrutt i det land, som De forlot, har De sonet for saa meget, som et menneske kan sone for en forbrydelse.»

Han pekte bakover mot portrættet over ovnen.

«Jeg har læst igjennem de gamle finske blade,» sa han. «Straks efter opdagelsen av det store bankbedrageri blev Deres hustru *Maria* syk. Hun døde

samme dag, hun fik vite om dommen. De avsonet Deres straf og reiste langt bort. De følte Dem for knust til at begynne paa et nyt liv. Men De hadde endnu Deres barn at svare for. Eller kanskje hadde De ikke mod nok til at fullføre ødelæggelsen. Eller kanskje hadde De fundet ut, at der stod noget i denne smukke bok, om at man skal bære sine lidelser. De skjulte Dem for menneskene, men De gjemte Dem ikke for Deres egne tunge anklager. De visste, at De hadde bragt Deres hustru Maria, som De elsket, i graven, og senerehen hørte De hendes stemme i nætter og dage, og ofte, især naar De var mest fortvilet, ropte De ogsaa selv til hende, ikke for at hun skulde komme til Dem og trøste Dem, men for at De skulde merke hendes navn som piskeslag i Deres sind. Er det ikke riktig – ?»

Mens den magre talte, hadde Risannen flyttet sig bort fra lampeskinnet. Han sat nu i halvmørket og stirret uavbrutt paa den talende med sine store gaadefulde øine.

«Kjære Risannen, kjære ven; Deres lidelser ^[140] har været store, og De har ikke søkt at undgaa dem. De har git op i livets kamp, og De har søkt hen til steder, som De syntes kunde passe for Deres ulykke. De har stængt Dem ute fra alt det, som før hadde tillokkelse for Dem. De, som var et gammelt skogsmenneske, blev som et saaret dyr om vaaren, og naar De hørte hundene gjø, da fór De sammen i bæven og gru, der var en glammende jagt langt borte i Deres tanker, et rystende rop naadde Dem fra alle de dage, som De ikke hadde levet og som fjernet sig mere og mere fra Dem. Ja, nu sitter De og hører og hører, og der er en utrolig ro i Deres øine, Risannen. Alt dette vet jeg om Dem, og det er fordi jeg vet alt dette, at jeg har evnet at komme til bunds i denne gaade. Og jeg vil forklare Dem det hele, jeg vil trevle mit spind op for Dem, saa De skal forstaa, hvorfor jeg har handlet saadan og saadan, og hvorfor jeg er kommet forsent til at hindre noget, som jeg frygter for er skedd. Skjæbnen har sønderrevet mine masker, her sitter jeg like saa fattig som De, og mit hjerte bevæges av en uendelig sørgmodighet, hvad skal jeg gjøre mere, ingen kan holde timerne tilbake. Jeg har ogsaa et sind, Risannen, jeg skjælver med de ulykkelige og forhærdes med de grusomme. Men jeg larmer ikke, jeg gaar stille fremover, jeg *lister* mig ind paa folk; jeg stod en gang en farlig nat overfor en morder, som hvisket til mig: «Djævel, du kan smile en mand ind i helvede.» Er det rigtig – ?»

^[141] Han avbrøt sig selv og skruet med nervøse fingre lampen op for at faa bedre tak paa Risannen, som imidlertid flyttet sig længere og længere ind i mørket. Han ventet litt, og hans stemme var roligere, da han fortsatte:

«Da jeg hørte om dette meningsløse mord deroppe paa sandhøien, saa forstod jeg straks, at den ubønhørlige tilfældighet hadde været paafærde. Jeg sa til mig selv: Dette er ikke noget mord, det er et vaadeskud. Det hænder aldrig, selv under livets hjerteløse usikkerhet, at et menneske dræpes paa denne maate, uten grund, uten hensigt, av et skud i maaneskin. Men saa kom jeg herved og fik høre, hvad folk sa, og jeg begyndte at tro, at det allikevel var et mord. Man faar sjelden vite noget av vidner, under en retsforhandling forklarer menneskene sig frygtsomt og nølende. Jeg gaar heller ut blandt menneskene og lytter til deres samtaler og deres daglige snak. Saa kommer mistanken med vinden. Jeg lytter efter klangen av ordene, jeg kan fornemme tanker, som har fostret dem. Jeg kan høre tusen likegyldige ord og dog merke, hvordan mistanken svakt blaaser gjennom dem alle. Jeg fæstet mig ved, hvad der var hørt her i repslugerens hus den merkværdige maaneskinsnat. Den stakkels mor Jan hadde møtt lille Signe graatende i trappen. Saa fik jeg høre om repslugerens merkværdige opførsel den næste dag, da Signe kom gaaende mot ham gjennom haglveiret. Han var som forstenet ved at se hende. [142] Og saa fik jeg høre om Signe og om Dem, Risannen, at De ropte om nætterne. De ropte paa det navn, som mænte frem for Dem hele Deres livs ulykke. I begynnelsen tænkte jeg: Hvorfor var Altenburg saa forstenet av rædsel, da han fik se Signe? Og hvorfor har den gamle mand paa kvisten ropt saa fortvilet paa den myrdedes navn? Da var det, jeg flyttet hit til gaarden. Jeg vilde leve midt iblandt dere, aande i den samme luft, for saa, visste jeg, vilde det ikke vare længe, før jeg hadde alt forklaret. Og der gik heller ikke mange dage. Jeg talte ofte med Deres søn. Han visste intet om Signe. Men han fortalte om Dem, at sorgen endnu naget Dem forfærdelig og at De om nætterne kaldte paa Deres døde hustru, naar De følte Dem særlig fortvilet og ulykkelig. Der hadde jeg en forklaring. Og Signes graat og græmmelse var endnu en forklaring. Og Deres pludselige hat mot repslugeren endnu én. Og tilslut hadde jeg forklaringen paa mordet: *det var Signe, som skulde været dræpt den maaneskinsnatten*, og ikke Maria. Signe var gaat ut for at træffe sin forfører, Altenburg. Altenburg har sikkert planlagt at dræpe hende. Det er jo ikke usedvanlig, at folk i smaabyerne og paa landet løser denslags konflikter saaledes. Kanske har de avtalt et møtested. Altenburg har ligget skjult med sit gode gevær nede ved reperbanen, for at han ikke i nærheten av den dræpte skulde sætte spor, som kunde røbe ham. Saa har det ulyksalige tilfælde [143] været ute, at den stakkels og uskyldige Maria paa samme tid skulde til sin kjæreste. Maria var klædt som Signe, og da morderen saa hende gaa over sandhøien i maaneskinnet, har han skutt hende i den tro, at det var Signe. Og da han den næste dag under haglveiret faar se Signe vandre levende over markerne, følger han hende fra vindu til vindu i den dypeste rædsel. Han tror, at hun er staat op fra det døde ... Saadan er

sammenhængen, Risannen, saadan og ingen anden. Og saasnart jeg forstod dette, befattet jeg mig bare med repslageren, jeg drak med ham, passierte med ham, var venlig mot ham, skræmte ham, gjorde ham usikker, frygtsom, det er nu min metode, og jeg bragte ham venlig og smilende time for time nærmere avgrunden. Det er ikke vanskelig, kjære ven, det er et let regnestykke mellem to mennesker: et svakt og opjaget og elendig menneske likeoverfor et sterkt og villende og hensynsløst. Det er saa let, saa let. Og inat hadde jeg ham næsten. Han har skjult geværet. Det er hemmeligheten. Og hele mit arbeide har gaat ut paa at indgi ham den fikse idé, at han har skjult geværet paa et usikkert og farlig sted. Og inat var han ifærd med at grave det op igjen. Jeg stod skjult i nærheten. Dramaet var ifærd med at fuldbyrdes, men forestillingen blev pludselig avbrutt, fordi vi begge to fik se den dræpte vandre i maaneskinnet over høien.»

Her gjorde fortælleren en pause, som om han [144] ventet et utrop fra den gamle. Men Risannen var stum.

Med lav, næsten hviskende stemme fortsatte han:

«Nu var det hændt, som jeg kanskje burde ha forutset. Det var skjæbnen, som begyndte at spinde i mine masker. Kjære Risannen, jeg har fortalt Dem dette saa nøiagtig, for at De skal forstaa, at jeg har arbeidet uavbrutt mot et maal, jeg har hverken set til høire eller venstre. Jeg har forlatt de mennesker, som ikke længer hadde nogen interesse for mig, og derfor er det, at jeg ikke har kunnet hindre ulykken. Det er vel ikke nødvendig at si Dem, at skikkelsen, som vi saa paa høien, selvfølgelig ikke var den dræpte –»

«Det var Signe,» kom det borte fra mørket, stemmen var ru, den syntes ogsaa at høre mørket til.

«Ja, det var Signe. Og da jeg forstod, at det var hende, løp jeg for at indhente hende, men jeg saa hende ikke mere.»

«Hvor mange var klokken?» spurte Risannen.

«Klokken var tre.»

Der blev stilhet. Den magre sat med bøiet hode. Saa rykket Risannen frem i lyset. Hans ansigt var næsten hvitt, og hans øine blev mot denne blekhet unaturlig store og brændende. Han pekte ut av vinduet.

«Derhenne ...» sa han langsomt, «over høien.»

«Ja.»

«Mot fossen?»

[145] Den magre svarte ikke.

Et helt minut gik. Lampen stod og suste. Saa gled en trækning over Risannens ansigt. Det kunde være et smil, det kunde være en bedsk grimase. Pludselig spurte han:

«Har De set hendes støvler?»

«Hendes –»

«Støvler. Har De set dem?»

Han nikket hen mot kommoden.

Den magre løftet lampen.

«Denne lampen lyser saa daarlig,» mumlet han. «Saa dét er hendes støvler.»

Han satte lampen fra sig paa bordet.

«Lampen klirrer,» sa Risannen, «skjælver Deres hænder?»

«Jeg er træt.»

«Saa De støvlerne?»

«Ja.»

«Hun var meget glad i de støvlerne,» fortalte Risannen, hans stemme var dyp og ru, og ordene faldt langsomt, likesom han hadde vanskelig for at tale, «hun har gaat med dem bare en ukes tid. De var varme og gode i sneen. Men da hun listet sig ut inat, tok hun sine gamle støvler paa.»

Der blev igjen stilhet en stund. Saa spurte den magre:

«Hørte De, at hun gik?»

«Nei, men jeg vaaknet av, at det var blit saa tomt her. Og da jeg hadde faat tændt lampen, skjõnte jeg straks, at hun var død.»

[146] «Hvorfor?»

Slikt kan man se.» svarte den gamle, «jeg kan se paa møblerne, at hun ikke kommer tilbake. Jeg kan se paa slagbænken, at hun aldrig skal sitte i den mere. Det var ellers hendes plads. Der sat hun og graat, naar det var blit mørkt. Og for at jeg ikke skulde høre det, graat hun inde i sit haar. Hun hadde et deilig haar.»

Den magre reiste sig.

«Det er blit sent,» sa han.

«Klokken er igjen snart tre,» svarte Risannen, «og De skal vel ut til Deres jagt.»

Den magre gik.

— — —

Dagen efter begyndte det at sne igjen, en vaat og klam sne, som smeltet mot vinduerne; der var søndendrag i luften, vandet stod høit nede ved bryggerne. Uveiret var ivente, – høit over byens tak fløi forrevne skyflaker. Luften var opfyldt av sjørokk og taakedunster, og med denne drivende masse foran sig hadde solen ingen magt. Den hang rød og svullen over fjeldene, videt sig ut og trak sig sammen som en manæt i grumset sjø.

Ogsaa denne dag hersket den samme forsagte stilhet i repslagerens hus som dagen før. Ungerne maatte være rolige. «Hys, Signe er borte.» blev der hvisket, dørene holdtes lukket, rædde øine saa nu og da ut gjennom vinduerne. Den sorte søle, som fra gaten blev trukket med indover [147] trapper og ganger, blev liggende. Ingen vilde gjøre noget, alle ventet paa, at noget maatte ske, og huset blev liggende der koldt og fugtig og gjennomtraakket, søle fra gaten, sne fra skyerne, det dryppet og randt mellem takstenene, veggene sivet av væte. Søndenblæsten tutet allerede sørgmodig i skorstenspipen, denne sorte, skjæve pipen med de mange fløitehuller, den var som et klagende horn for alslags blæst. Den formiddag gik først Risannen ut. Den gamles klær var krøllet, hans støvler ubørstede og smudsige. Han hadde ikke været i seng om natten. Straks efter kom hans nabo paa kvisten nedover trappen; det saa ut, som om han vilde være i nærheten av Risannen og hadde ventet paa, at den gamle skulde forlate huset.

Den magre stanset Berthe utenfor repslagerens dør.

«Er han staat op?» spurte han.

«Nei,» svarte Berthe, «han ligger som igaar. Men nu er han begyndt at drikke igjen. Hvad skal jeg gjøre med ham?»

«Har De talt med ham?»

«Nei, han vil ikke slippe mig ind.»

«Døren er altsaa stengt?»

«Ja, begge dørene. Baade den fra kjøkkenet og den fra stuen.»

«Men det er jo udmerket,» sa den magre, «og hør, Berthe, De skal ikke slippe nogen ind til ham. La ham i fred.»

Berthe syntes dette var underlig.

[148] «Hvordan kan jeg slippe nogen ind,» mumlet hun, «det er jo ham, som har stengt dørene.»

«Ja ja, men glem allikevel ikke, hvad jeg har sagt.»

Den magre gikk hurtig over gaardspladsen og skyndte sig nedover gaten. Kanskje var det hans hensikt at indhente Risannen.

En times tid efter saa man den magre i samtale med Risannens søn, politifunktionæren, nede ved broen.

En mand, som strøk tætt forbi de to, hørte at den magre sa:

«Naar han nu blir full, saa sovner han, og naar han saa vaakner, forsøker han igjen at finde geværet. Saa har vi ham.»

Litt efter kom en tømmerfløter løpende hen til dem.

Tømmerfløteren var blek og ophidset.

«Naa har dem fundet Signe,» ropte han, «hun kom drivende i elven.»

Den magre spurte: Hvor, av hvem, naar? Og tømmerfløteren svarte ham gispende og stakaandet efter det hurtige løp.

«Og Risannen har sét hende,» tilla han.

«Hvor er Risannen?»

«Han er gaat hjem.»

Den magre la straks ivei. Han fulgte gaten, som snoet sig langs elvens bugtninger. Han kom forbi et vandringssted, hvor en klynge sortklædte mennesker stod tause og alvorlige omkring en ^[149]tømmerfløter, som pekte med en lang stake: Saadan og saadan, slik kom hun drivende. – En støvhvit vintertaake røk op fra elven, vandmasserne ilte ustanselig mot havet, skyllet indunder bryggernes morkne pæler, hvor det klang og hulket besynderlig og frossent, en aande av kulde bredte sig ut fra elven.

Nedenfor kirkegaardsmuren stansedes den magre av en mand, som sa:

«Jeg møtte Risannen netop. Han maa være gal. Han ropte høit: Jeg har sét hende. Jeg har sét hende. Han saa forfærdelig ut.»

Den tiltalte bare vinket og skyndte sig videre.

Inde paa kirkegården gik en sort begravelse langsam fremover i den lyse sne. Menneskene samlet sig under nogen store trær. Det var en gammel liten bys kirkegaard. Den var som en skog. Trærne var høie og mægtige, poplerne gik vintersorte op fra gravene som røksøiler fra sluknende offerbaal, de vældige kroner vugget sig mot hinanden i blæsten, rystet sine mængder, suste – og forunderlig tydelig blev menneskenes sang baaret utover de hvite murene:

Slukt er dagens lyse flammer ...

Den magre kom indunder byparkens trær, og gjennom disse gamle trær bruste den samme sang om ophør og avslutning. Ingen flammer mere. De avbrændte trær vaiet mot solens blodrøde ^[150]lys, de fugtige grener filtret sig klagende ind i hinanden, det var som om et uhyre kvindehaar vuggedes med sagte graat i vinden, op fra snebunden stak dynger av gule blade og en hul og sælsom tuten tonte gjennom de frosne og bævende stammer.

Da vandreren naadde repslagerens hus, gled en sort fugl for utspilede vinger ned fra husets gavl. Den flakset forvildet omkring i et heftig vindkast, som med regn og sneslud kom susende mot huset. Fuglen skrek, slog lavt ned mot marken, bakset med vingerne, hævet sig, skrek igjen og forsvandt i skyerne. Det var et merkelig fugleskrik, det lød som latter, en banken, haha.

Og i samme øieblik kom fru Altenburg over gaardspladsen, som drev av sne og søle og kalkvand. Ørehatten sat skjævt paa hendes graa lokker. Silkekjolens frynser

slæpte. Nu var der igjen uveir. Hendes øde øine stirret søkende ind i regnstriperne og den hvirvlende sne.

Den magre løp hurtig forbi hende. Allerede inden han naadde trappen, opfyldtes huset av rop og støi og graat. Et vindu knustes. Og ut fra huset gik et dødens pust.

Foran repslagerens kjøkkendør stod snekkermadamen og Berthe og skrek. Ungerne kravlet i trappen og skrek.

«Han er derinde.» ropte Berthe, «Risannen, Risannen ... Fruen slap ham ind –»

Den magre grep i døren. Den var stengt.

[151] I det samme lød repslagerens rop derindefra i et dunder av veltende møbler:

«Hjælp! Hjælp! Hjælp!»

Den magre kastet sig mot døren og sprængte den.

Da han kom ind i kammerset, saa han Risannens svære skikkelse som en skygge mot vinduets graa lys.

Nede paa gulvet, mellom sengebenene og et veltet bord, laa repslageren urørlig. Den magre bøiet sig over ham, famlet ved hans klær, lyttet mot hans bryst. Saa reiste han sig op og hvasket:

«Forsent.»

Han saa paa Risannen. Kjæmpens øine var store og aapne. Men blikket i dem var borte. De var likesaa øde som fruens.

Et mystisk smil hvitnet den gamles ansigt.

«Jeg har set hende,» sa han lavt og indtrængende, «jeg har set hende idag. Da var hun ikke saa smuk. Men inat saa jeg hende paa himlen. Hun var blit en stor, stor pike. Jeg saa hendes kjole over granskogen, og hendes haar var helt oppe mellom stjernerne.»

Den gamle vugget drømmende med hodet:

«Hun hadde et deilig haar.»

Pludselig rakte han begge armene frem:

«Her er mine hænder.»

Noter

[n1](#). Legemet] *rettet fra*: legemet (*trykkfeil*)

[n2](#). Legemet] *rettet fra*: legemet (*trykkfeil*)

[n3](#). Legemet] *rettet fra*: legemet (*trykkfeil*)

[n4](#). Legemet] *rettet fra*: legemet (*trykkfeil*)

Sven Elvestads *De fortaptas hus* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no